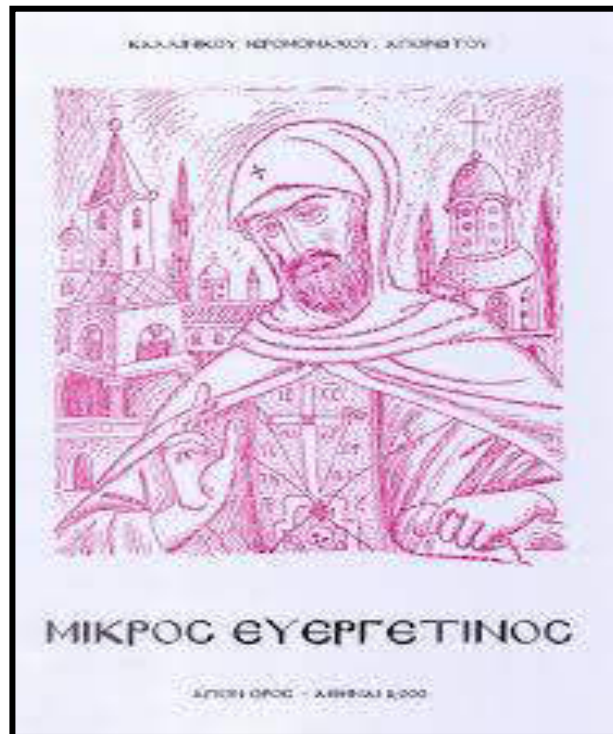

Μικρός Εύεργετινός

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

- Α.** Κανείς ποτέ δέν πρέπει ν' ἀπελπίζεται
1. Τοῦ ἀββᾶ Μάρκου
  2. Τοῦ ἀββᾶ Ἡσαΐα
  3. Τοῦ ἀγίου Ἐφραίμ
  4. Ἀπὸ τὸ βίο τῆς ἀγίας Συγκλητικῆς
  5. Ἀπὸ τὸ Γεροντικό
- Β.** Πῶς πρέπει νὰ μετανοοῦμε
1. Τοῦ ἀββᾶ Μάρκου
  2. Τοῦ ἀγίου Ἐφραίμ
  3. Τοῦ ἀββᾶ Ἰσαάκ
  4. Ἀπὸ τὸ Γεροντικό
- Γ.** Πρέπει πάντοτε νὰ θυμόμαστε τὸ θάνατο
1. Τοῦ ἀββᾶ Ἡσαΐα
  2. Τοῦ ἀγίου Ἐφραίμ
  3. Ἀπὸ τὸ Γεροντικό
- Δ.** Ἄνεκφραστη εἶναι ἡ χαρὰ καὶ ἡ δόξα
1. Τοῦ ἀγίου Μαξίμου
  2. Τοῦ ἀγίου Ἐφραίμ

3. Άπό τὸ Γεροντικό

Ε. Οἱ θεοφιλεῖς γονεῖς

1. Άπό τὸ μαρτύριο τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων

2. Άπό τὸ βίο τοῦ ἁγίου Ἄλυπίου

3. Άπό τὸ βίο τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Κλήμεντος

ΣΤ. Ὅποιος θέλει νὰ σωθεῖ

1. Τοῦ ἁγίου Μαξίμου

2. Τοῦ ἀββᾶ Μάρκου

3. Άπό τὸ Γεροντικό

Ζ. Ἡ ἀναγκαιότητα τῆς ὑποταγῆς

1. Τοῦ ἁγίου Ἐφραίμ

2. Τοῦ ἁγίου Μαξίμου

3. Τοῦ ἀββᾶ Κασσιανοῦ

4. Τοῦ Ἁγίου Διαδόχου

5. Τοῦ ἀββᾶ Μάρκου

6. Άπό τὸ Γεροντικό

Η. Νὰ μὴν ἐμπιστεύεται κανεὶς τὸν ἑαυτό του

1. Άπό τὸν ἅγιο Βαρσανούφιο

2. Τοῦ ἀββᾶ Κασσιανοῦ

3. Τοῦ ἀββᾶ Ἰσαάκ

4. Άπό τὸ Γεροντικό

Θ. Ἦς ἀποφεύγουμε ὅσους μᾶς βλάπτουν

1. Τοῦ ἀββᾶ Ἡσαΐα

2. Τοῦ ἀββᾶ Ἰσαάκ

3. Τοῦ ἁγίου Ἐφραίμ

4. Άπό τὸ Γεροντικό

Ι. Ἐκ ποῦ ν' ἀρχίζουμε τὴν ἄσκηση

1. Τοῦ ἀββᾶ Ἰσαάκ

2. Τοῦ ἀββᾶ Ζωσιμᾶ

3. Τοῦ ἁγίου Διαδόχου

4. Τοῦ ἀββᾶ Μάρκου

5. Τοῦ ἀββᾶ Ἡσαΐα

6. Άπό τὸ Γεροντικό

7. Άπό τὸ βίο τῆς ἁγίας Συγκλητικῆς

ΙΑ. Οἱ δαίμονες πολεμοῦν τοὺς σθεναροὺς ἀγωνιστές

1. Άπό τὸ Γεροντικό

2. Τοῦ ἁγίου Μαξίμου

3. Τοῦ ἀββᾶ Ἰσαάκ

ΙΒ. Συχνὰ ἡ Θεία χάρις διδάσκει

1. Ἀπὸ τὸ Γεροντικό
2. Ἀπὸ τὸ βίο τοῦ ἀγίου Ἀρσενίου
3. Ἀπὸ τὸ βίο τοῦ ἀγίου Παχωμίου
4. Ἀπὸ τὸ βίο τοῦ ἀγίου Ἐφραίμ

ΙΓ. Νὰ μὴν ἀντιλέγουμε ἐριστικά

1. Τοῦ ἀββᾶ Μάρκου
2. Τοῦ ἀββᾶ Ἡσαΐα
3. Ἀντιόχου τοῦ Πανδέκτη
4. Τοῦ ἀγίου Ἐφραίμ
5. Ἀπὸ τὸ Γεροντικό
6. Ἀπὸ τὸ βίο τοῦ ὁσίου Συμεὼν τοῦ ἐν τῇ μάνδρα

ΙΔ. Ὅλα προέρχονται ἀπὸ τὴ δικαιοσύνη

1. Τοῦ ἀγίου Διαδόχου
2. Τοῦ Ἀββᾶ Μάρκου
3. Τοῦ ἀββᾶ Ἡσαΐα
4. Ἀπὸ τὸ Γεροντικό

ΙΕ. Ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι ἐντελῶς ἀκατανίκητη

1. Ἀπὸ τὸ Γεροντικό
2. Ἀπὸ τὸ βίο τῆς ἀγίας Συγκλητικῆς

Κανείς ποτὲ δὲν πρέπει ν' ἀπελπίζεται

Κανείς ποτὲ δὲν πρέπει ν' ἀπελπίζεται, ἔστω κι ἂν ἔκανε πολλές ἀμαρτίες, ἀλλὰ νὰ ἐλπίζει ὅτι θὰ σωθεῖ μὲ τὴ μετάνοια.

Τοῦ ἀββᾶ Μάρκου

Ἀμαρτία θανάσιμη εἶναι ἐκείνη γιὰ τὴν ὁποία ὁ ἄνθρωπος μένει ἀμετανόητος. Κανένας δὲν εἶναι τόσο ἀγαθὸς καὶ σπλαγχνικὸς ὅσο ὁ Θεός. Τὸν ἀμετανόητο ὅμως οὔτε Αὐτὸς τὸν συγχωρεῖ.

Πολὺ λυπόμαστε ὅταν κάνουμε ἀμαρτίες. Τὶς αἰτίες τους ὅμως μὲ εὐχαρίστηση τὶς δεχόμαστε».

Τοῦ ἀββᾶ Ἡσαΐα

Πρόσεχε, ἀδελφέ, τὸ πονηρὸ πνεῦμα, ποὺ φέρνει τὴ λύπη στὸν ἄνθρωπο. Γιατὶ εἶναι φοβερὴ ἡ καταδίωξη ποὺ σοῦ κάνει, μέχρι νὰ σὲ ρίξει κάτω.

Ἡ κατὰ Θεὸν λύπη, ἀντίθετα, εἶναι χαρὰ γιὰ σένα, γιατί βλέπεις τὸν ἑαυτό σου νὰ στέκεται στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ἐκεῖνος πού σοῦ λέει: «Ποῦ θὰ πᾶς γιά νά ξεφύγεις; Μετάνοια δέν ἔχεις!», αὐτός εἶναι ἐχθρός, πού πασχίζει νά κάνει τόν ἄνθρωπο νά ἐγκαταλείψει τήν ἐγκράτεια. Γιατί ἢ κατὰ Θεόν λύπη δέν ἔρχεται στόν ἄνθρωπο μέ ἐπιθετική ὀρμή, ἀλλά εἰρηνικά, καί τοῦ λέει:

«Μή φοβᾶσαι. Ἔλα πάλι». Γνωρίζει, βλέπεις, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀδύνατος, καί τόν δυναμώνει.

Μέ γενναιοφροσύνη ἀντιμετώπιζε τοὺς λογισμούς, καί θὰ σοῦ γίνουν ἐλαφρότεροι. Γιατί ὅποιον τοὺς φοβᾶται, τόν λυγίζουν κάτω ἀπό τὸ βᾶρος τους.

Ἡ δύναμη ἐκείνων πού θέλουν ν' ἀποκτήσουν τίς ἀρετές, φανερώνεται σέ τοῦτο: Νά μή μικροψυχήσουν ἂν συμβεῖ νά πέσουν, ἀλλά πάλι νά ρίχνονται στόν ἀγῶνα.

Καί ἡ ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ φανερώνεται σέ τοῦτο: Ὅποιαδήποτε ὥρα ἐπιστρέψει ὁ ἄνθρωπος ἀπό τίς ἀμαρτίες του, τόν ὑποδέχεται μέ χαρά, χωρὶς νά τοῦ λογαριάζει τὰ προηγούμενα σφάλματά του, ὅπως εἶναι γραμμένο γιά τόν ἄσωτο υἱὸ (Λουκ. 15:11-32). Αὐτός ἄφησε τήν τροφή τῶν χοίρων, δηλαδή τὰ σαρκικά του θελήματα, καί γύρισε ταπεινωμένος στόν πατέρα του. Γι' αὐτὸ κι ἐκεῖνος τόν δέχθηκε, προστάζοντας ἀμέσως νά τοῦ φορέσουν τὴ στολή τῆς ἀγνότητας καί τὸν ἀρραβῶνα τῆς υιοθεσίας, πού χαρίζει τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. (πρβλ. Ρωμ. 8:15, 23. Β' Κορ. 1:22, 5:5. Ἐφ. 1:13-14).

Γιατί ὁ Κύριός μας εἶναι ἐλεήμων καί θέλει τὴν ἐπιστροφή τοῦ ἀνθρώπου, καθὼς εἶπε:

«Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, χαρὰ γίνεται ἐν τῷ οὐρανῷ, ἐπὶ ἐνὶ ἀμαρτωλῷ μετανοοῦντι» (πρβλ. Λουκ. 15:7).

Ἄφοῦ λοιπόν, ἀδελφοί, ἔχουμε τὸ τόσο μεγάλο ἔλεός Του καί τὸν πλοῦτο τῆς εὐσπλαχνίας Του, ἃς ἐπιστρέψουμε κοντά Του μ' ὅλη μας τὴν καρδιά. Κι Αὐτός θὰ μᾶς δεχθεῖ φιλόανθρωπα καί θὰ μᾶς κάνει κοινωνοὺς τῆς αἰώνιας ζωῆς.

Ἄφοῦ ὅμως ἐπιστρέψεις, νά κυριαρχεῖς στὴν καρδιά σου καί νά μὴν πέσεις σὲ ἀκηδία (δηλαδή σὲ πνευματικὴ χαυνότητα) λέγοντας, «Πῶς μπορῶ ἐγώ, ἓνας ἀμαρτωλὸς ἄνθρωπος, νά φυλάξω ὅλες τίς ἀρετές;». Ἡ μετάνοια ὅμως δέν σοῦ ζητάει κάτι τέτοιο. Γιατί ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀφήσει τίς ἀμαρτίες του καί ἐπιστρέψει στό Θεό, ἀμέσως ἢ μετάνοιά του τὸν ἀναγεννάει καί τοῦ δίνει, σὰν σὲ βρέφος, γάλα ἀπὸ τοὺς ἅγιους μαστοὺς τῆς, καί τὸν ἀνατρέφει σὰν στοργικὴ μάνα. Γιατί ὅσο τὸ βρέφος βρίσκεται στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μητέρας του, ἐκείνη τὸ φυλάει κάθε στιγμή ἀπὸ κάθε κακό. Κι ὅταν κλάψει, τοῦ δίνει ἀμέσως τὸ μαστό της. Μετά, ἀνάλογα μέ

τήν άντοχή του, τὸ χτυπάει λίγο-λίγο καὶ τὸ φοβερίζει, γιὰ νὰ δεχθεῖ ἔστω κι ἀπὸ φόβο τὸ γάλα της καὶ νὰ μὴν ἔχει καρδιὰ ἀνυπότακτη. Ἐὰν ὅμως βάλει τὰ κλάματα, τὸ σπλαγχνίζεται -γιατὶ ἀπὸ τὰ σπλάγχνα της βγήκε- καὶ ἀρχίζει νὰ τὸ παρηγορεῖ καὶ νὰ τὸ φιλάει καὶ νὰ τὸ καλοπιάνει, ὥσπου νὰ δεχθεῖ τὸ μαστό της. Ἐὰν κάποιος δείξει στὸ βρέφος χρυσάφι ἢ ἀσήμι ἢ μαργαριτάρια ἢ ἄλλα πράγματα τοῦ κόσμου τούτου, ἐκεῖνο τὰ παρατηρεῖ βέβαια μὲ προσοχή, ὅσο ὅμως βρίσκεται στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάνας του, ὅλα τὰ παραβλέπει προκειμένου νὰ θηλάσει.

Κι ἐμεῖς λοιπόν, ἀδελφοί, ἄς φροντίσουμε γιὰ τοὺς ἑαυτοὺς μας. Ἐὰς μείνουμε κάτω ἀπὸ τὴ σκέπη τῆς μετάνοιας καὶ ἄς θηλάσουμε γάλα ἀπὸ τοὺς ἅγιους μαστοὺς της. Ἐὰς τὴν ἀφήσουμε νὰ μᾶς θρέψει κι ἄς σηκώσουμε τὸν παιδευτικὸ ζυγὸ της, ὥσπου ν' ἀναγεννηθοῦμε ἀπὸ τὸ Θεό, γιὰ νὰ κάνουμε πιά τὸ θέλημά Του καὶ νὰ φτάσουμε «εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφ. 4:13).

Τοῦ ἁγίου Ἐφραίμ

Πρόσεχε, ἀδελφέ, γιατί ὁ ἐχθρὸς πολεμᾷ μὲ διάφορους τρόπους τοὺς ἀγωνιστές. Καὶ πρὶν μὲν πραγματοποιηθεῖ ἡ ἁμαρτία, ὁ ἐχθρὸς τὴ δείχνει στὰ μάτια τοὺς πολὺ μικρῆ. Προπαντὸς τὴν ἐπιθυμία τῆς σαρκικῆς ἡδονῆς τόση ἀσήμαντη τὴν παρουσιάζει πρὶν γίνει πράξη, ὥστε φαίνεται στὸν ἀδελφὸ ὅτι σχεδὸν δὲν διαφέρει καθόλου ἀπὸ τὸ νὰ τοῦ χυθεῖ στὴ γῆ ἓνα ποτήρι κρῦο νερό. Μετὰ τὴ διάπραξη τῆς ἁμαρτίας ὅμως, ὁ πονηρὸς τὴν παρουσιάζει ὑπερβολικὰ βαριά στὰ μάτια ἐκείνου ποὺ ἁμάρτησε, σηκώνοντας ἐναντίον του μύρια κύματα λογισμῶν, ἔτσι ὥστε, πνίγοντας μέσα σ' αὐτὰ τὴ λογικὴ σκέψη τοῦ ἀδελφοῦ, νὰ τὸν καταποντίσει στὸ βυθὸ τῆς ἀπελπισίας.

Κι ἐσὺ λοιπόν, ἀγαπητέ, γνωρίζοντας ἀπὸ πρὶν αὐτὲς τὶς πανουργίες τοῦ ἐχθροῦ, πρόσεχε μὴ σὲ γελάσει καὶ ἁμαρτήσεις. Ἀλλὰ κι ἂν ἔχεις ἤδη πέσει σ' ἓνα παράπτωμα, μὴν τὸ συνεχίζεις, ἀπελπισμένος γιὰ τὴ σωτηρία σου. Σήκω καὶ γύρνα πίσω στὸν Κύριο καὶ Θεό σου. Κι Ἐκεῖνος θὰ σ' ἐλεήσει. Γιατὶ ὁ Δεσπότης μας εἶναι οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος, καὶ δὲν περιφρονεῖ ὅσους μετανοοῦν εἰλικρινά, ἀλλὰ πρόθυμα καὶ μὲ χαρὰ τοὺς δέχεται.

Ὅταν λοιπόν σοῦ λέει ὁ ἐχθρὸς, «Χάθηκες, δὲν μπορεῖς πιά νὰ σωθεῖς!», ἐσὺ πές του:

«Ἐγὼ ἔχω Θεὸ εὐσπλαγχνο καὶ μακρόθυμο, γι' αὐτὸ καὶ δὲν ἀπελπίζομαι γιὰ τὴ σωτηρία μου. Ἐκεῖνος ποὺ μᾶς ἄφησε ἐντολὴ νὰ συγχωροῦμε τὸ συνάνθρωπό μας «ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτὰ» (Ματθ. 18:22), ὁ

Ἴδιος, πολὺ περισσότερο, θὰ συγχωρήσει τὶς ἁμαρτίες ἐκείνων ποὺ ἐπιστρέφουν κοντὰ Του μ' ὅλη τους τὴν ψυχή».

Κι ἔτσι, μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ, θὰ λυτρωθεῖς ἀπὸ τὸν πόλεμο.

Ἀπὸ τὸ βίο τῆς ἁγίας Συγκλητικῆς

Τὶς ἀμελεῖς καὶ ράθυμες ψυχές, ἔλεγε ἡ μακαρία Συγκλητική, κι ἐκεῖνες ποὺ ἀπὸ νωθρότητα δὲν καταφέρνουν νὰ προκόψουν στὴν ἀρετή, καθὼς καὶ ὅσες κυριεύονται εὐκόλα ἀπὸ τὴν ἀπόγνωση, πρέπει νὰ τὶς ἐνθαρρύνουμε. Ἄν μάλιστα παρουσιάσουν ἀκόμα κι ἓνα μικρὸ καλὸ, νὰ τὸ θαυμάζουμε καὶ νὰ τὸ μεγαλοποιοῦμε. Ἀπεναντίας, καὶ τὰ πιὸ σοβαρὰ καὶ μεγάλα σφάλματά τους, νὰ τὰ χαρακτηρίζουμε μπροστὰ τους σὰν πολὺ μικρὰ κι ἀσήμαντα. Γιατὶ ὁ διάβολος, ποὺ θέλει ὅλα νὰ τὰ διαστρέφει γιὰ νὰ μᾶς κολάσει, προσπαθεῖ νὰ κρύβει ἀπὸ τοὺς ἀγωνιστὲς καὶ τοὺς ἐπιμελεῖς στὴν ἄσκηση τὶς ἁμαρτίες τους, κάνοντάς τους νὰ τὶς ξεχνοῦν, γιὰ νὰ τοὺς ρίξει ἔτσι στὴν ὑπερηφάνεια. Ἐνῶ, ἀντίθετα, στὶς ἀρχάριες καὶ ἀστερέωτες ψυχές παρουσιάζει ἐξογκωμένα τὰ ἁμαρτήματά τους, γιὰ νὰ τὶς ρίξει σὲ ἀπελπισία.

Νὰ πῶς πρέπει λοιπὸν νὰ παρηγοροῦμε τὶς ψυχές αὐτές ποὺ κλονίζονται: Νὰ τοὺς θυμίζουμε τὴν ἀπέραντη συμπάθεια καὶ ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ.

Νὰ τὶς βεβαιώνουμε πῶς ὁ Κύριός μας εἶναι πολυέλεος καὶ σπλαγχνικός καὶ μακρόθυμος, ἔτοιμος πάντα νὰ ἀνακαλέσει τὴν καταδίκη τῶν ἁμαρτωλῶν ἀνθρώπων (πρβλ. Ἰωήλ 2:13). Σ' αὐτές τὶς ψυχές νὰ φέρνουμε καὶ μαρτυρίες ἀπὸ τὶς ἅγιες Γραφές, ποὺ νὰ φανερώσουν τὴν ἀπροσμέτρητη συμπάθεια τοῦ Θεοῦ σ' ἐκείνους ποὺ ἁμάρτησαν καὶ μετανόησαν.

Νὰ τοὺς λέμε, γιὰ παράδειγμα:

- Πῶς ἡ Ραὰβ ἦταν πόρνη, ἀλλὰ σώθηκε χάρη στὴν πίστη της (Ἰησ. Ναυῆ 2:1 κ.ἔ. Ἑβρ. 11:31).
  - Πῶς ὁ Παῦλος ἦταν διώκτης, ἔγινε ὅμως σκεῦος ἐκλογῆς (Πράξ. 9:1 κ.ἔ.)
  - Καὶ πῶς ὁ ληστής λεηλατοῦσε καὶ σκότωνε, ἀλλὰ μ' ἓναν του μόνο λόγο ἄνοιξε πρῶτος τὴ θύρα τοῦ παραδείσου (Λουκ. 23:39-43).
  - Νὰ τοὺς λέμε ἀκόμα γιὰ τὸν εὐαγγελιστὴ Ματθαῖο (Ματθ. 9:9-13) καὶ τὸν τελώνη (Λουκ. 18:9-14) καὶ τὸν ἄσωτο (Λουκ. 15:11-32).
- καὶ κάθε ἄλλη παρόμοια περίπτωση. Καὶ μὲ ὅλ' αὐτὰ νὰ στηρίζουμε τὶς ἀδύνατες ψυχές, γλιτώνοντάς τες ἀπὸ τὴν ἀπόγνωση.

Τὶς ψυχές πάλι ποὺ κυριεύονται ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνεια, νὰ τὶς διορθώνουμε μὲ πιὸ ἐντυπωσιακὰ παραδείγματα.

Νὰ ἐνεργοῦμε δηλαδή σὰν τοὺς πολὺ ἔμπειρους κηπουροὺς, πού, ὅταν δοῦν ἓνα φυτὸ καχεκτικὸ καὶ ἀσθενικὸ, τὸ ποτίζουν μὲ ἄφθονο νερὸ καὶ τὸ περιποιοῦνται μὲ πολλή φροντίδα, γιὰ ν' ἀναπτυχθεῖ καὶ νὰ δυναμώσει. Ἐνῶ, ἀντίθετα, ὅταν δοῦν σ' ἓνα φυτὸ πρόωρα βλαστάρια, κλαδεύουν τὰ περιττά, γιὰ νὰ μὴν ξεραθοῦν σύντομα. Ἀλλὰ καὶ οἱ γιατροί, σ' ἄλλους ἀρρώστους συνιστοῦν πολυφαγία καὶ κινητικότητα, ἐνῶ σ' ἄλλους ἐπιβάλλουν μακρόχρονη δίαιτα καὶ ἀκίνησία».

Ἀπὸ τὸ Γεροντικό

Ἕνας στρατιώτης ρώτησε τὸν ἀββᾶ Μιῶς, ἂν ἄραγε ὁ Θεὸς δέχεται τὴ μετάνοια τοῦ ἀμαρτωλοῦ.

Καὶ ὁ ἀββᾶς, ἀφοῦ τὸν δίδαξε μὲ πολλοὺς λόγους, εἶπε:

- Πές μου, ἀγαπητέ. Ἄν σχιστεῖ τὸ χιτῶνίό σου, τὸ πετᾶς;

- Ὁχι, ἀπάντησε ἐκεῖνος. Τὸ ράβω καὶ τὸ χρησιμοποιοῦ πάλι.

- Ἄν λοιπὸν ἐσύ λυπᾶσαι τὸ ροῦχο σου, τοῦ εἶπε τότε ὁ γέροντας, δὲν θὰ λυπηθεῖ ὁ Θεὸς τὸ δικό του πλάσμα;

***

Ἕνας ἀδελφὸς ρώτησε τὸν ἀββᾶ Ποιμένα:

- Ἔκανα ἀμαρτία μεγάλη, καὶ θέλω νὰ μείνω σὲ μετάνοια τρία χρόνια.

- Πολὺ εἶναι, τοῦ λέει ὁ γέροντας.

Ρώτησαν τότε κάποιοι, πού βρισκόνταν ἐκεῖ:

- Φτάνουν σαράντα μέρες;

- Πολὺ εἶναι, εἶπε πάλι ὁ ἀββᾶς. Ἐγὼ νομίζω πῶς, ἂν ἓνας ἄνθρωπος μετανοήσῃ μ' ὅλη του τὴν καρδιά καὶ δὲν συνεχίσει ν' ἀμαρτάνει πιά, ἀκόμα καὶ σὲ τρεῖς μέρες τὸν δέχεται ὁ Θεός.

***

Κάποιος ἄλλος ρώτησε πάλι τὸν ἀββᾶ Ποιμένα:

- Ἄν ἓνας ἄνθρωπος ἀμαρτήσῃ καὶ μετανοήσῃ, τὸν συγχωρεῖ ὁ Θεός;

Καὶ ὁ γέροντας τοῦ ἀποκρίθηκε:

- Ὁ Θεὸς ἔδωσε ἐντολὴ στοὺς ἀνθρώπους αὐτὸ νὰ κάνουν. Δὲν θὰ τὸ κάνει λοιπὸν, πολὺ περισσότερο, ὁ ἴδιος;

Γιατὶ πρόσταξε τὸν Πέτρο νὰ συγχωρεῖ «ἕως ἐβδομηκοντάκις ἑπτὰ» (Ματθ. 18:22) ὅσους ἀμάρτησαν καὶ μετανόησαν.

***

Ἕνας ἀδελφὸς ρώτησε τὸν ἀββᾶ Σισώη:

- Τί νὰ κάνω, ἀββᾶ, πού ἔπεσα;

Τοῦ λέει ὁ γέροντας:

- Νὰ σηκωθεῖς.
- Σηκώθηκα καὶ ξανάπεσα.
- Νὰ σηκωθεῖς πάλι καὶ πάλι.
- Μέχρι πότε;
- Μέχρι πού νὰ σέ βρεῖ ὁ θάνατος εἴτε στοῦ καλοῦ εἴτε στήν πτώση.

Γιατί σ' ὅποια κατάσταση βρεθεῖ τότε ὁ ἄνθρωπος, σ' αὐτὴ καὶ φεύγει.

***

Σ' ἓναν ἀδελφό, πού ἔπεσε σὲ ἁμαρτία, φανερώθηκε ὁ σατανᾶς καὶ τοῦ λέει:

- Δὲν εἶσαι χριστιανός!

Μὰ ὁ ἀδερφὸς τοῦ ἀποκρίθηκε:

- "Ὅ,τι καὶ νά' μαι, τώρα σ' ἀφήνω καὶ φεύγω!
- Σοῦ τὸ λέω, θὰ πᾶς στήν κόλαση! Ἐπέμεινε ὁ σατανᾶς.
- Δὲν εἶσαι σὺ ὁ κριτὴς μου οὔτε ὁ Θεός μου! τοῦ λέει ὁ ἀδελφός.

Ἔτσι, καθὼς δὲν κατόρθωνε τίποτα ὁ σατανᾶς, σηκώθηκε κι ἔφυγε. Ὁ ἀδελφός, πάλι, μετανόησε εἰλικρινὰ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἔγινε ἀγωνιστής.

***

Ἄλλος ἀδελφὸς ρώτησε τὸν ἴδιο γέροντα:

- Πάτερ, τί ἐννοεῖ ὁ προφήτης λέγοντας, «οὐκ ἔστι σωτηρία αὐτῷ ἐν τῷ Θεῷ αὐτοῦ;» (Ψαλμ. 3:3).

- Ἐννοεῖ τοὺς λογισμοὺς τῆς ἀπελπισίας, εἶπε ὁ γέροντας, πού ὑποβάλλουν οἱ δαίμονες σ' ὅποιον ἁμάρτησε. Τοῦ λένε, δηλαδή, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν πρόκειται πιά νὰ τὸν σώσει, καὶ ἔτσι προσπαθοῦν νὰ τὸν γκρεμίσουν στὰ βάραθρα τῆς ἀπογνώσεως. Τέτοιους λογισμοὺς ὅμως πρέπει νὰ τοὺς διώχνει ὁ ἄνθρωπος μὲ τὰ λόγια:

«Κύριος καταφυγή μου, ὅτι αὐτὸς ἐκσπάσει ἐκ παγίδος τοὺς πόδας μου» (πρβλ. Ἔξοδ. 17:15. Ψαλμ. 24:15).

*****

Πῶς πρέπει νὰ μετανοοῦμε

Νὰ μὴν ἀναβάλλουμε τὴ μετάνοια γιὰ τὸ μέλλον. Μετὰ τὸ θάνατο δὲν ὑπάρχει διόρθωση.

Τοῦ ἀββᾶ Μάρκου

Ἄν κάποιος πέσει σὲ μία ἁμαρτία καὶ δὲν λυπηθεῖ ἀνάλογα μὲ τὸ σφάλμα του, εὐκόλα θὰ ξαναπιαστεῖ στοῦ ἴδιο δίχτυ.

Ὅταν ἀποφεύγεις τὴν κακοπάθεια καὶ τοὺς ἐξευτελισμούς, μὴν ἰσχυρίζεσαι πὼς θὰ μετανοήσεις μὲ ἄλλες ἀρετές, γιατί ἡ κενοδοξία καὶ ἡ

ἀποφυγή τῆς κακοπάθειας ἀπὸ τῆ φύση τους ὑποδουλώνουν στὴν ἁμαρτία ἀκόμα καὶ μὲ εὐλογες προφάσεις.

Τοῦ ἁγίου Ἐφραίμ

Ἀδελφοί, ὁ τωρινὸς καιρὸς εἶναι καιρὸς γιὰ μετάνοια. Μακάριος λοιπὸν εἶναι ἐκεῖνος, ποὺ δὲν ἔπεσε καθόλου στὰ δίχτυα τοῦ ἐχθροῦ. Μακάριος εἶναι γιὰ μένα κι ἐκεῖνος ποὺ ἔπεσε στὰ δίχτυα του, ἀλλὰ κατόρθωσε νὰ τὰ σκίσει καὶ νὰ τοῦ ξεφύγει ὅσο βρίσκεται στὴν παροῦσα ζωὴ. Αὐτός, ζώντας ἀκόμα σωματικά, μπόρεσε νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὸν πόλεμο καὶ νὰ σωθεῖ, ὅπως ξεγλιστράει τὸ ψάρι ἀπὸ τὸ δίχτυ. Γιατὶ τὸ ψάρι, καὶ νὰ πιαστεῖ, ἂν σκίσει τὸ δίχτυ καὶ ὀρμήσει πρὸς τὸ βυθό, ὅσο βέβαια εἶναι ἀκόμα στὸ νερό, σώζεται. Ἄν ὅμως τὸ τραβήξουν στὴ στεριά, τότε πιά δὲν μπορεῖ νὰ βοηθήσει τὸν ἑαυτό του. Ἔτσι κι ἐμεῖς. Ὅσο εἴμαστε σ' αὐτὴ τὴ ζωὴ, ἔχουμε πάρει τὴ δύναμη καὶ τὴν ἐξουσία ἀπὸ τὸ Θεὸ νὰ σπάσουμε μόνοι μας τὶς ἀλυσίδες τῶν θελημάτων τοῦ ἐχθροῦ, νὰ πετάξουμε τὸ φορτίο τῶν ἁμαρτιῶν μας μὲ τὴ μετάνοια καὶ νὰ σωθοῦμε, κερδίζοντας τὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Ἄν ὅμως μᾶς προφτάσει τὸ φοβερὸ ἐκεῖνο πρόσταγμα, ἂν ἡ ψυχὴ χωριστεῖ ἀπὸ τὸ σῶμα καὶ τὸ σῶμα μπεῖ στὸν τάφο, τότε δὲν μποροῦμε πιά νὰ βοηθήσουμε τὸν ἑαυτό μας - ὅπως ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ μὲ τὸ ψάρι, ποὺ τὸ τράβηξαν ἀπ' τὸ νερό καὶ τὸ ἔκλεισαν μέσα σὲ δοχεῖο.

Ἀδελφέ, μὴν πεῖς, «Σήμερα ἁμαρτάνω καὶ αὔριο μετανοῶ», γιατί δὲν ἔχεις σιγουριά. Στὸν Κύριο ἀνήκει ἡ φροντίδα γιὰ τὸ αὔριο.

Τοῦ ἀββᾶ Ἰσαὰκ

Σ' αὐτὰ ποὺ ἔχασες τὴν ἀρετὴ, σ' αὐτὰ νὰ τὴν ἀποκτήσεις καὶ πάλι. Χρωστᾷς χρυσάφι στὸ Θεό; Δὲν δέχεται νὰ τοῦ δώσεις μαργαριτάρι. Ἐχασες, γιὰ παράδειγμα, τὴν ἀγνεία σου; Ὁ Θεὸς δὲν δέχεται ἀπὸ σένα ἐλεημοσύνη, ὅσο ἐπιμένεις στὴν πορνεία. Σοῦ ζητάει τὸν ἐξαγνισμό τοῦ σώματος, ἐπειδὴ αὐτὴ τὴν ἐντολὴ ἀθέτησες, νικημένος ἀπὸ τὸ φθόνο τοῦ διαβόλου. Τί κι ἂν πολεμᾷς τὸν ὕπνο ἀγρυπνώντας; Τί κι ἂν καταγίνεσαι μὲ τὴ νηστεία; Καθόλου δὲν θὰ σὲ ὠφελήσουν αὐτὰ ἐνάντια σ' ἐκεῖνο τὸ πάθος. Γιατὶ κάθε ἀρρώστια, εἴτε ψυχικὴ εἴτε σωματικὴ, μὲ τὰ δικά της καὶ κατάλληλα φάρμακα θεραπεύεται.

Ὅποιος πέφτει στὴν ἁμαρτία γιὰ δευτέρη φορά, μὲ τὴν ἐλπίδα τῆς κατοπινῆς μετάνοιας, αὐτὸς πορεύεται μὲ πανουργία ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Τὸν ἄνθρωπο αὐτὸν τὸν βρίσκει ἀπροσδόκητα ὁ θάνατος. Κι ἔτσι δὲν φτάνει στὸν καιρὸ πού, σύμφωνα μὲ τὴν ἐλπίδα του, θὰ μετανοοῦσε.

Ἀπὸ τὸ Γεροντικό

Ἕνας ἀδελφὸς ἔκανε συνεχῶς αὐτὴ τὴν προσευχὴ στὸ Θεό:

- Κύριε, δὲν ἔχω φόβο Θεοῦ! Στεῖλε μου λοιπὸν κεραυνὸ ἢ καμιὰν ἄλλη τιμωρία ἢ ἀρρώστια ἢ δαιμόνιο, μήπως κι ἔτσι ἔρθει σὲ φόβο ἢ πωρωμένη μου ψυχὴ.

***

Ἄλλοτε πάλι παρακαλοῦσε κι ἔλεγε:

- Ξέρω πὼς ἔχω πολὺ ἀμαρτήσῃ ἐνώπιόν Σου, Δέσποτα, καὶ πὼς εἶναι ἀναρίθμητα τὰ σφάλματά μου. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν τολμῶ νὰ Σοῦ ζητήσω νὰ μὲ συγχωρέσεις. Ἄν ὅμως εἶναι δυνατόν, συγχώρεσέ με γιὰ τὴν εὐσπλαγχνία Σου. Ἄν πάλι εἶναι ἀδύνατον, τουλάχιστον τιμώρησέ με στὴ ζωὴ αὐτὴ καὶ μὴ μὲ κολάσεις στὴν ἄλλη. Κι ἂν εἶναι καὶ τοῦτο ἀκόμη ἀδύνατον, στεῖλε μου ἐδῶ ἓνα μέρος τῆς τιμωρίας καὶ ἀλάφρωσέ μου ἐκεῖ τὴν κόλαση. Ἄρχισε μόνο ἀπὸ τώρα νὰ μὲ τιμωρεῖς. Ἀλλὰ τιμώρησέ με σπλαγχνικά, ὄχι μὲ τὴν ὀργή Σου, Δέσποτα.

Ἔτσι λοιπὸν μετανοοῦσε ἓναν ὀλόκληρο χρόνο κι αὐτὰ ἔλεγε μὲ δάκρυα ἱκετευτικά, ὀλόθερμα καὶ ὀλόψυχα, λιώνοντας καὶ τσακίζοντας σῶμα καὶ ψυχὴ μὲ νηστεία καὶ ἀγρυπνία καὶ ἄλλες κακουχίες.

Μιὰ μέρα καθὼς καθόταν καταγῆς, ὅπως συνήθιζε, θρηνώντας καὶ φωνάζοντας σπαραχτικά, ἀπὸ τὴν πολλὴ του λύπη, νύσταξε κι ἀποκοιμήθηκε.

Καὶ νά! Παρουσιάζεται μπροστά του ὁ Χριστὸς καὶ τοῦ λέει μὲ φωνὴ γεμάτη ἰλαρότητα:

- Τί ἔχεις, ἄνθρωπέ μου; Γιατί κλαῖς ἔτσι;

Ὁ ἀδελφὸς Τὸν ἀναγνώρισε καὶ ἀποκρίθηκε ἔντρομος:

- Γιατί ἔπεσα, Κύριε!

- Ἔ, σήκω!

- Δὲν μπορῶ, Δέσποτα, ἂν δὲν μοῦ δώσεις τὸ χέρι Σου!

Τότε Ἐκεῖνος ἄπλωσε τὸ χέρι Του, ἔπιασε τὸν ἀδελφὸ καὶ τὸν σήκωσε.

Μὰ κι ὅταν αὐτὸς σηκώθηκε, συνέχισε νὰ θρηνεῖ.

- Γιατί κλαῖς, ἄνθρωπέ μου; Γιατί εἶσαι λυπημένος; τοῦ ξαναλέει ὁ Κύριος μὲ ἀπαλὴ καὶ ἰλαρὴ πάλι φωνή.

- Δὲν θέλεις, Κύριε, νὰ κλαίω καὶ νὰ λυπᾶμαι, ἀπάντησε ὁ ἀδελφός, πού τόσο πολὺ Σὲ πίκρανα, ἂν καὶ ἀπόλαυσα τόσα ἀγαθὰ ἀπὸ Σένα;

Ἐκεῖνος ἄπλωσε ξανά τὸ χέρι Του, τ' ἀκούμπησε στὸ κεφάλι τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τοῦ εἶπε:

- Μὴ λυπᾶσαι πιά. Γιατί ἂν ἔδωσα τὸ αἷμα μου γιὰ σένα, πολὺ περισσότερο θὰ δώσω συγχώρηση καὶ σὲ σένα καὶ σὲ κάθε ἄλλη ψυχὴ πού γνήσια μετανοεῖ.

Μόλις συνήλθε ο αδελφός από την όπτασία, ένιωσε την καρδιά του γεμάτη χαρά. Έτσι πληροφορήθηκε πώς ο Θεός τον έλεησε. Κι από τότε ζούσε με πολλή ταπείνωση, εύχαριστώντας Τον.

***

Είπε ένας γέροντας:

Ήν πέσεις σέ μία άμαρτία και σηκωθείς κι άρχίσεις νά θλίβεσαι και νά μετανοείς γι' αυτήν, πρόσεξε νά μή σταματήσεις τή λύπη και τούς στεναγμούς ένώπιον τοῦ Κυρίου ώς τήν ήμέρα τοῦ θανάτου σου. Άλλιώς θά πέσεις πάλι γρήγορα στόν ἴδιο βόθρο.

Ή κατὰ Θεόν λύπη εἶναι γιά τήν ψυχή χαλινάρι, πού δέν τήν αφήνει νά πέσει.

***

Ένας αδελφός ρώτησε τόν άββᾶ Ποιμένα:

- Άββᾶ, ἦταν δυο άνθρωποι, ο ένας μοναχός και ο άλλος κοσμικός. Μιά νύχτα ο μοναχός αποφάσισε νά πετάξει τὸ σχῆμα του μόλις θά ξημέρωνε. Ο κοσμικός πάλι αποφάσισε νά γίνει μοναχός. Και οἱ δυο ὅμως πέθαναν τήν ἴδια νύχτα, κι ἔτσι δέν πρόφτασαν νά πραγματοποιήσουν τίς προθέσεις τους. Σάν τί θά θεωρηθοῦν ἄραγε;

Και ο γέροντας άποκρίθηκε.

- Ο μοναχός πέθανε σάν μοναχός και ο κοσμικός πέθανε σάν κοσμικός. Γιατί ἔφυγαν στήν κατάσταση πού βρέθηκαν.

***

Διηγοῦνταν γιά κάποιον γέροντα, πώς, ὅταν οἱ λογισμοὶ τοῦ ἔλεγαν, «Άφησε σήμερα, και αύριο μετανοείς», τούς πολεμοῦσε λέγοντας: «Όχι! Σήμερα θά μετανοήσω, και αύριο ἄς γίνει τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

***

Είπε ένας γέροντας:

- Κακία πού δέν πραγματοποιήθηκε, κακία δέν εἶναι. Και άρετή πού δέν πραγματοποιήθηκε, άρετή δέν εἶναι.

*****

Πρέπει πάντοτε νά θυμόμαστε τὸ θάνατο.

Πρέπει πάντοτε νά θυμόμαστε τὸ θάνατο και τή μέλλουσα κρίση, γιατί ἐκεῖνοι πού δέν τὰ περιμένουν, εὔκολα κυριεύονται ἀπὸ τὰ πάθη.

Τοῦ άββᾶ Ἡσαΐα.

Τρία πράγματα άποκτᾶ με δυσκολία ο άνθρωπος - και εἶναι αὐτὰ πού συντηροῦν ὅλες τίς άρετές: τὸ πένθος, τὰ δάκρυα γιά τίς άμαρτίες του και ἡ θύμηση τοῦ θανάτου του. Γιατί ὅποιος καθημερινὰ συλλογίζεται τὸ

θάνατο καὶ λέει στὸν ἑαυτό του, «Μόνο τὴ σημερινὴ μέρα ἔχω νὰ ζήσω σ' αὐτὸν τὸν κόσμο», αὐτὸς ποτὲ δὲν θ' ἁμαρτήσῃ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Ὅποιος, ἀντίθετα, ἐλπίζει πῶς θὰ ζήσει πολλὰ χρόνια, αὐτὸς θὰ πέσει σὲ πολλές ἁμαρτίες.

Ὁ Θεὸς φροντίζει νὰ διατηρεῖ καθαρὸ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία τὸ δρόμο τῆς ζωῆς ἐκείνου, ποὺ ἐτοιμάζεται νὰ δώσει λόγο γιὰ ὅλες του τὶς πράξεις στὸ Θεό. Ἐκεῖνος ὅμως ποὺ ἀδιαφορεῖ λέγοντας, «Ἔχω καιρὸ ὡς τότε», βρίσκεται δίπλα στοὺς δαίμονες.

Κάθε μέρα, πρὶν πιάσεις δουλειά, νὰ θυμᾶσαι ποῦ βρίσκεσαι καὶ ποῦ πρόκειται νὰ πᾶς ὅταν χωριστεῖς ἀπὸ τὸ σῶμα. Καὶ μὴν παραμελήσεις οὔτε μία μέρα τὴν ψυχὴ σου. Νὰ παρακολουθεῖ προσεκτικὰ τὸν ἑαυτό σου, ὥστε πάντα νὰ θυμᾶται, πάντα νὰ ἔχει μπροστὰ στὰ μάτια του τὸ θάνατο καὶ τὰ αἰώνια κολαστήρια καὶ ὅσους βασανίζονται καὶ ὑποφέρουν ἐκεῖ. Καὶ νὰ θεωρεῖς τὸν ἑαυτό σου σὰν ἕναν ἀπὸ ἐκείνους μᾶλλον παρὰ ἀπὸ τοὺς ζωντανούς.

Ἀλίμονό μας! Ἐνῶ πρόκειται νὰ φύγουμε ἀπὸ τὴ γῆ, ὅπου προσωρινὰ κατοικοῦμε, καταπιανόμαστε μὲ πολύχρονες φροντίδες γιὰ γήινα καὶ φθαρτὰ πράγματα. Καὶ στὸν καιρὸ τῆς ἀναπόφευκτης ἀναχωρήσεώς μας ἀπὸ δῶ, δὲν εἴμαστε ἱκανοὶ νὰ κρατήσουμε τίποτα δικό μας.

Ἀλίμονό μας! Γιὰ κάθε πράξη τῆς ἐπίγειας ζωῆς, γιὰ κάθε ἀργὸ λόγο, γιὰ κάθε πονηρὸ καὶ ἀκάθαρτο λογισμό, γιὰ κάθε ἀναθύμηση τῆς ψυχῆς θὰ λογοδοτήσουμε στὸν φοβερὸ Δικαστῆ. Ὡστόσο, λὲς καὶ εἴμαστε ἀνεύθυνοι, μιὰ ὀλόκληρη ζωὴ ἀδιαφοροῦμε γιὰ τὶς ψυχές μας. Γι' αὐτὸ μᾶς περιμένει ἐκεῖ ἡ ἄσβεστη φωτιὰ τῆς γέεννας καὶ τὸ μακρινὸ σκοτάδι καὶ τὸ ἀκοίμητο σκουληκι καὶ ὁ θρῆνος καὶ τὸ τρίξιμο τῶν δοντιῶν καὶ τὸ αἰώνιο ντρόπιασμα μπροστὰ σὲ ὅλα τὰ οὐράνια καὶ ἐπίγεια δημιουργήματα (Ματθ. 5:22, 8:12, Μάρκ. 9:43-48, Β' Θέσ. 1:8-10).

Ἀλίμονό μας! Τὰ κεντρίσματα καὶ τὰ δαγκώματα τῶν φύλλων καὶ τῶν κοριῶν καὶ τῶν ψειρῶν καὶ τῶν μυγῶν καὶ τῶν κουνουπιῶν καὶ τῶν μελισσῶν δὲν τὰ ὑποφέρουμε. Δὲν φροντίζουμε ὅμως -οὔτε καὶ θέλουμε!- νὰ ξεφύγουμε ἀπὸ τὸν νοητὸ δράκοντα, ποὺ καθημερινὰ μᾶς δαγκώνει καὶ μᾶς ρουφάει καὶ μᾶς καταπληγώνει ἀπὸ παντοῦ μὲ τὰ φαρμακερὰ κεντριά τοῦ θανάτου. Πῶς λοιπὸν θὰ μπορέσουμε νὰ ὑποφέρουμε τὶς φοβερὲς καὶ αἰώνιες τιμωρίες;

Τοῦ ἁγίου Ἐφραίμ.

Ἀδελφέ, νὰ περιμένεις κάθε μέρα τὸ θάνατό σου καὶ νὰ ἐτοιμάζεσαι κατάλληλα γιὰ τὴν πορεία ἐκείνη. Γιατὶ τὸ φοβερὸ πρόσταγμα θὰ ἔρθει ὅταν δὲν θὰ τὸ περιμένεις. Καὶ ἀλίμονο σ' ἐκεῖνον ποὺ θὰ βρεθεῖ ἀνέ-

τοιμος. Ἐάν εἶσαι ἀκόμα νέος, ὁ ἐχθρὸς σοῦ σπέρνει συχνὰ λογισμοὺς σὰν κι αὐτόν: «Νέος εἶσαι ἀκόμη. Ἀπόλαυσε τὶς ἡδονές σου, καὶ στὰ γεράματά σου μετανοεῖς. Πόσους τάχα δὲν ξέρεις, ποὺ καὶ τὶς ἐπίγειες ἡδονές ἀπόλαυσαν καὶ τὰ οὐράνια ἀγαθὰ κέρδισαν ὕστερα μὲ τὴ μετάνοια; Τί θέλεις καὶ λιώνεις τὸ σῶμα σου ἀπὸ τόσο μικρὴ ἡλικία, μὲ κίνδυνο ν' ἀρρωστήσεις;»

Ἐσὺ ὅμως ἐναντιώσου στὸν ἐχθρὸ καὶ πὲς του: «Διώκτη καὶ ἐχθρὸ τῆς ψυχῆς μου! Πάψε νὰ μοῦ βάζεις λόγια! Γιατί, ἂν μ' ἀρπάξει ὁ θάνατος στὰ νιάτα μου καὶ δὲν προφτάσω νὰ γεράσω, τί θ' ἀπολογηθῶ μπροστὰ στὸ βῆμα τοῦ Χριστοῦ; Νά, βλέπω πολλοὺς νεώτερους νὰ πεθαίνουν καὶ πολλοὺς ἡλικιωμένους νὰ ζοῦν πολλὰ χρόνια ἀκόμη. Ἄγνωστη εἶναι στοὺς ἀνθρώπους ἡ ὥρα τοῦ θανάτου τους. Ἐάν λοιπὸν μὲ προλάβει ὁ θάνατος, μπορῶ νὰ πῶ τότε στὸν Κριτὴ ὅτι μὲ πῆρε νέος, καὶ νὰ μ' ἀφήσει γιὰ νὰ μετανοήσω; Μήπως πάλι δὲν βλέπω, πῶς δοξάζει ὁ Κύριος ὅσους τὸν ὑπηρετοῦν ἀπὸ τὰ νιάτα ὡς τὰ γεράματά τους; Νά, στὸν προφήτη Ἰερεμία εἶπε: «Ἐμνήσθην ἐλέους νεότητός σου καὶ ἀγάπης τελειώσεώς σου τοῦ ἐξακολουθεῖν σε ὀπίσω ἀγίου Ἰσραὴλ» (πρβλ. Ἰερ. 2:2). Ἀντίθετα, ἐκεῖνον ποὺ συνεχῶς, ἀπὸ τὰ νιάτα ὡς τὰ γεράματά του, ἀκολούθησε τὸ λογισμὸ τῆς πλάνης, πῶς τὸν ἀποδοκίμασε ὁ προφήτης, ἂν καὶ νέος; «Πεπαιωμένε ἡμερῶν κακῶν, νῦν ἤκασιν αἱ ἁμαρτίαι σου, ἃς ἐποίησες τὸ πρότερον» (Δαν. Σως.:52). Γι' αὐτὸ καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα μακαρίζει ἐκείνους ποὺ σηκώνουν τὸ ζυγὸ τῆς ἀρετῆς ἀπὸ τὴ νεότητά τους (βλ. Θρ. Ἰερ. 3:27)... Φύγε λοιπὸν ἀπὸ κοντά μου, ἐργάτη τῆς ἀνομίας καὶ πονηρὸ σύμβουλε. Ὁ Κύριος καὶ Θεός μου νὰ διαλύσει τὶς δολοπλοκίες σου καὶ νὰ λυτρώσει κι ἐμένα ἀπὸ τὶς ἐπιβουλές σου, μὲ τὴ δύναμη καὶ τὴ χάρη Του».

Πάντα λοιπὸν, ἀγαπητέ, νὰ ἔχεις στὸ νοῦ σου τὴν ἡμέρα τοῦ τέλους σου. Ὅταν φτάσεις πιά νὰ πέσεις στὴν ψάθα σου ψυχομαχώντας - ἀλίμονο, τί φόβος καὶ τρόμος ζώνει τὴν ψυχὴ σου τότε, καὶ μάλιστα ἂν ἔχει τὴ συνείδηση νὰ τὴν κατηγορεῖ!

Ἐάν μὲν ἔχει κάνει κάτι καλὸ σ' αὐτὴ τὴ ζωὴ, ἂν δηλαδὴ βάσταξε θλίψεις καὶ ἀτιμώσεις γιὰ χάρη τοῦ Κυρίου καὶ ἔκανε ὅσα εἶναι εὐάρεστα σ' Ἐκεῖνον, τότε μὲ πολλὴ χαρὰ ὁδηγεῖται ἀπὸ τοὺς ἀγίους ἀγγέλους στοὺς οὐρανοὺς. Γιατί ὅπως ὁ ἐργάτης ποὺ κοπιάζει στὴ δουλειὰ ὀλόκληρη τὴν ἡμέρα, μ' ἀπαντοχὴ περιμένει τὴ δωδέκατη ὥρα, γιὰ νὰ πάρει τὸ μεροκάματό του καὶ νὰ ξεκουραστεῖ μετὰ τὸ μόχθο, ἔτσι ἀκριβῶς καὶ οἱ ψυχὲς τῶν δικαίων περιμένουν ἐκείνη τὴν ἡμέρα.

Οἱ ψυχὲς ὅμως τῶν ἁμαρτωλῶν εἶναι γεμάτες ἀπὸ φόβο καὶ τρόμο μεγάλο τὴν ὥρα ἐκείνη. Γιατί ὅπως ὁ κατάδικος, ποὺ πιάστηκε ἀπὸ τοὺς

φύλακες και ὁδηγεῖται στὸ δικαστήριον, καρδιοχτυπάει καὶ τρέμει ὁλόκληρος στὴ σκέψη τῶν βασανιστηρίων ποὺ τὸν περιμένουν, ἔτσι ἀκριβῶς καὶ οἱ ψυχές τῶν ἄδικων ἀνθρώπων συνταράζονται τότε, καθὼς βλέπουν πιὰ καθαρὰ τὸ ἀτέλειωτο μαρτύριον τῆς αἰώνιας φωτιᾶς καὶ τὶς ἄλλες τιμωρίες, τὶς παντοτινές καὶ ἀτερμάτιστες. Κι ἂν ὁ ἁμαρτωλὸς πεῖ τότε σ' ἐκείνους ποὺ τὸν σέρνουν, «Ἀφῆστε με γιὰ λίγο νὰ μετανοήσω», ὄχι μόνο δὲν θὰ τὸν ἀκούσει κανεὶς, ἀλλὰ θὰ τοῦ ποῦνε κιόλας: «Τότε ποὺ εἶχες καιρὸ, δὲν μετανοοῦσες. Καὶ τώρα βεβαιώνεις πῶς θὰ μετανοήσεις; Ὅταν τὸ στάδιο ἦταν ἀνοιχτὸ γιὰ ὅλους, δὲν ἀγωνίστηκες. Καὶ θέλεις ν' ἀγωνιστεῖς τώρα, ποὺ κλείστηκαν ὅλες οἱ πύλες καὶ πέρασε ὁ καιρὸς τοῦ ἀγῶνα; Δὲν ἀκουσες τί εἶπε ὁ Κύριος; «Γρηγορεῖτε, ὅτι οὐκ οἶδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν...» (Ματθ. 25:13).

Γνωρίζοντας ἀπὸ τώρα, ἀγαπητέ, αὐτὰ καὶ τὰ παρόμοια, ν' ἀγωνίζεσαι ὅσο ἔχεις ἀκόμα καιρὸ. Καὶ νὰ διατηρεῖς ἄσβεστη πάντα τὴ λαμπάδα τῆς ψυχῆς σου μὲ τὴν καλλιέργεια τῶν ἀρετῶν. Ἔτσι, ὅταν θὰ ἔρθει ὁ Νυμφίος, θὰ βρεθεῖς ἔτοιμος καὶ θὰ μπεῖς μαζί Του στὸν νυφικὸ θάλαμον, ὅπως καὶ οἱ ἄλλες παρθένες ψυχές, ποὺ ἔζησαν σύμφωνα μὲ τὸ θέλημά Του (πρβλ. Ματθ. 25:1-13).

Ἀπὸ τὸ Γεροντικό.

Ἕνας γέροντας εἶπε:

- Ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἔχει κάθε ὥρα τὸ θάνατον μπροστὰ στὰ μάτια του, νικάει τὴ μικροψυχία».

***

Ἄλλος γέροντας εἶπε:

- Σὲ κάθε ἔργο ποὺ πρόκειται νὰ κάνεις, λέγε πάντα: «Ἄν μ' ἐπισκεφθεῖ τώρα δὲ ὁ Θεός, τί γίνεται;»

Καὶ πρόσεξε τί θὰ σοῦ ἀποκριθεῖ ὁ λογισμὸς. Ἄν σὲ κατακρίνει, σταμάτησε ἀμέσως καὶ ματαίωσε τὸ ἔργο ποὺ ἔπιασες. Καταπιᾶσου μὲ ἄλλο, ποὺ θὰ τὸ τελειώσεις μὲ σιγουριά. Γιατὶ ὁ πνευματικὸς ἐργάτης πρέπει νὰ εἶναι κάθε ὥρα ἔτοιμος νὰ τραβήξει τὸ δρόμον του (πρὸς τὴν αἰωνιότητα). Εἴτε λοιπὸν κάθεσαι στὸ ἐργόχειρον εἴτε βαδίζεις στὸ δρόμον εἴτε τρῶς, τοῦτο λέγε πάντα μέσα σου:

«Ἄν αὐτὴ τὴ στιγμή μὲ καλέσει ὁ Θεός, τί γίνεται;» Βλέπε ὕστερα τί ἀπάντηση σοῦ δίνει ἢ συνείδησή σου καὶ κάνε χωρὶς χρονοτριβὴ ὅ,τι σοῦ λέει. Θέλοντας πάλι νὰ μάθεις ἂν ἐλεήθηκες, ξαναρώτησε τὴ συνείδησή σου. Καὶ μὴ σταματήσεις νὰ ρωτᾶς, ὥσπου νὰ πληροφορηθεῖ ἡ καρδιά σου καὶ νὰ σοῦ πεῖ ἢ συνείδησή σου: «Πιστεύουμε ὅτι ὅπωςδήποτε ἢ εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ θὰ μᾶς ἐλεήσει».

Πρόσεχε όμως, μήπως ή καρδιά σου λέει αυτό τὸ λόγο με δισταγμό.
Γιατί κι ἂν ἀκόμα ἔχει ἐπιφυλακτικότητα ἴσαμε μία τρίχα, τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ εἶναι μακριὰ ἀπὸ σένα.

***

Εἶπε ὁ ἀββᾶς Εὐάγριος:

- Νὰ θυμᾶσαι πάντα τὴν αἰώνια κρίση καὶ νὰ μὴν ξεχνᾶς ὅτι θὰ πεθάνεις. Ἔτσι δὲν θὰ ὑπάρξει ἐνοχή στὴν ψυχή σου.

***

Εἶπε ὁ ἀββᾶς Ἡλίας:

- Ἐγὼ τρία πράγματα φοβᾶμαι πάντα:

Ἦταν θὰ βγαίνει ή ψυχή μου ἀπὸ τὸ σῶμα, ὅταν θὰ βρίσκομαι μπρο-
στὰ στὸ Θεό, καὶ ὅταν θὰ βγεῖ ή ἀπόφαση ἐναντίον μου.

*****

Ἀνέκφραστη εἶναι ή χαρὰ καὶ ή δόξα.

Ἀνέκφραστη εἶναι ή χαρὰ καὶ ή δόξα ποὺ περιμένουν τοὺς ἁγίους στὸν οὐρανό, γι' αὐτὸ καὶ πρέπει νὰ τὶς ποθοῦμε ὀλόψυχα.

Τοῦ ἁγίου Μαξίμου.

Ἦν γι' αὐτὸ ἔγινε γιὸς ἀνθρώπου καὶ ἄνθρωπος ὁ Θεὸς Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ Πατέρα, γιὰ νὰ κάνει δηλαδή θεοὺς καὶ παιδιά τοῦ Θεοῦ τοὺς ἀνθρώπους, ἄς πιστέψουμε πὼς θὰ φτάσουμε ἐκεῖ, πιὸ ψηλὰ ἀπ' ὅλους τοὺς οὐρανοὺς, ὅπου τώρα εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, σὰν κεφαλὴ ὅλου τοῦ σώματος (Κόλ. 1:18), κι ἔχει γίνεϊ γιὰ χάρη μας πρόδρομός μας (Ἐβρ. 6:20) πρὸς τὸν Πατέρα με τὴ δική μας φύση. Γιατὶ στὴ σύναξη τῶν θεῶν, δηλαδή αὐτῶν ποὺ θὰ σωθοῦν, θὰ σταθεῖ στὴ μέση ὁ Θεὸς (Ψαλμ. 81:1), μοιράζοντας τὶς ἀμοιβὲς τῆς οὐράνιας μακαριότητος, χωρὶς νὰ ὑπάρχει καμιὰ ἀπόσταση ἀνάμεσα σ' Αὐτὸν καὶ τοὺς ἄξιους.

Μερικοὶ λένε πὼς ή βασιλεία τῶν οὐρανῶν εἶναι ή ζωὴ τῶν ἀξίων στοὺς οὐρανοὺς. Ἄλλοι πάλι, πὼς εἶναι ή ὅμοια με τῶν ἀγγέλων κατά-
σταση τῶν σωζόμενων. Ἄλλοι, τέλος, πὼς εἶναι ή μορφή τῆς ἴδιας τῆς θεϊ-
κῆς ωραιότητος ἐκείνων ποὺ φόρεσαν «τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου» (Α' Κορ. 15:49). Ἐγὼ πάντως νομίζω, πὼς καὶ οἱ τρεῖς αὐτὲς γνῶμες συμφω-
νοῦν με τὴν ἀλήθεια. Γιατὶ σὲ ὅλους δίνεται ή μελλοντικὴ χάρη, ἀνάλογα με τὴν ποιότητα καὶ τὴν ποσότητα τῆς δικαιοσύνης τους (δηλαδή τῆς ὑπακοῆς τους στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ).

Τοῦ ἁγίου Ἐφραίμ.

Ἀδελφοί μου, μεγάλη καὶ ἀσύλληπτη εἶναι ή δόξα ποὺ περιμένει τοὺς ἁγίους. Ἀντίθετα, ή δόξα τῆς ζωῆς αὐτῆς μαραίνεται σὰν τὸ λουλούδι καὶ ξεραίνεται γοργὰ σὰν τὸ πράσινο χορτάρι (Ψαλμ. 36:2).

Πραγματικά, πολλοί δυνάστες και βασιλιάδες κυριάρχησαν σέ χώρες και πολιτείες διάφορες, αλλά μετά από λίγο (χάθηκαν και) ήταν σαν να μην υπήρξαν ποτέ. Πόσοι βασιλιάδες, που κυβέρνησαν έθνη πολλά, κατάσχευασαν άνδριάντες τους και αναμνηστικές στήλες, νομίζοντας ότι μ' αυτά θα έμενε τὸ ὄνομά τους και μετά τὸ θάνατό τους, ὅταν ὅμως πῆραν ἄλλοι τὴν ἐξουσία, γκρέμισαν τοὺς άνδριάντες κι ἔκαναν συντρίμια τ' ἀγάλματα; Μερικοὶ μάλιστα ἀφαίρεσαν ἀπὸ τοὺς άνδριάντες τὶς κεφαλές (τῶν προκατόχων τους) και τοποθέτησαν τὴ δική τους μορφή. Μὰ κι αὐτῶν τὰ ἔργα καταστράφηκαν ἀπὸ ἄλλους.

Ἄλλοι πάλι κατασκεύασαν γιὰ τὸν ἑαυτό τους τάφους περίφημους, και πάνω σ' αὐτοὺς χάραξαν τὴ μορφή τους, νομίζοντας ὅτι θα διατηρήσουν ἔτσι τὸ ὄνομά τους αἰώνιο. Ἦρθε ὅμως ἄλλη γενιά, και παραχωρήθηκαν οἱ τάφοι στὴν ἐξουσία ἐκείνων, και γιὰ νὰ καθαρίσουν τοὺς τύμβους, μετέφεραν, ὅπως ἦταν φυσικό, τὰ ὀστᾶ (τῶν νεκρῶν) σαν χαλίκια. Τί τοὺς ὠφέλησε, ἐπομένως, ὁ πολυδάπανος τύμβος ἢ ἡ πυραμίδα; Νὰ λοιπόν, πὺ ὅλα τὰ μάταια ἔργα καταλήγουν στὸ μηδέν.

Δὲν συμβαίνει ὅμως τὸ ἴδιο και μ' ἐκείνους πὺ δοξάζει ὁ Θεός. Γιατὶ τοὺς ἐτοίμασε ζωὴ αἰώνια και δόξα ἄφθαρτη. Ὅπως, μ' ἄλλα λόγια, τὸ φῶς τοῦ ἡλίου και τῆς σελήνης και τῶν ἄστρων δὲν ἔσβησε οὔτε μειώθηκε, ἀπὸ τὴ δημιουργία τους μέχρι σήμερα, ἀλλὰ εἶναι τὸ ἴδιο πάντα ζωηρὸ και δυνατὸ και λαμπρό, γιὰ νὰ ἐκπληρώνεται ὁ σκοπὸς πὺ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὄρισε ὁ Δημιουργὸς (γι' αὐτὰ τὰ οὐράνια σώματα), νὰ κυριαρχοῦν δηλαδή στὴν ἡμέρα και στὴ νύχτα, ἔτσι και γι' αὐτοὺς πὺ Τὸν ἀγαποῦν ὄρισε βασιλεία οὐράνια και χαρὰ ἀτέλειωτη. Και ὅπως ἀκριβῶς σ' αὐτὰ τὰ αἰσθητὰ ὁ Θεὸς ἀποδεικνύεται ἀξιόπιστος, ἔτσι ὅπωςδὴποτε και σ' ἐκεῖνα τὰ νοητὰ. Τὰ αἰσθητὰ, βέβαια, θα πάψουν νὰ ὑπάρχουν ὅποτε τὸ θελήσει ὁ Δημιουργὸς. Ἡ δόξα ὅμως τῶν ἀγίων δὲν θα ἔχει τέλος.

Ἄς φροντίσουμε λοιπόν νὰ δώσουμε καρποὺς ἀντάξιους τῆς μετάνοιας, γιὰ νὰ μὴν ἀποκλειστοῦμε ἀπὸ τὴ χαρὰ ἐκείνη και ριχθοῦμε στὸ αἰώνιο σκοτάδι, ὅπου ἡ ὀδύνη εἶναι ἀβάσταχτη.

Νά, μπές, ἂν θέλεις, στὸν κοιτῶνα σου, κλεῖσε πόρτες και παράθυρα, φράξε κι ὅλες τὶς χαραμάδες πὺ βάζουν φῶς, και μετά κάθισε ἐκεῖ μέσα. Τότε θα καταλάβεις πόσο βασανιστικό εἶναι τὸ σκοτάδι. Ἐ, λοιπόν, ἂν τοσο βασανίζεσαι ἐδῶ, μολονότι κάθεσαι ἡσυχος, χωρὶς πόνους και μαρτύρια, και μολονότι ἔχεις τὴ δυνατότητα νὰ βγεῖς μετά ἀπὸ λίγο στὸ φῶς, πόση ἄραγε ὀδύνη νομίζεις ὅτι θα ἔχει ἐκεῖνο τὸ πηχτὸ σκοτάδι, ὅπου, ὅσοι μιὰ γιὰ πάντα ρίχθηκαν, θα κλαῖνε και θα τρίζουν τὰ δόντια τους και θα τιμωροῦνται αἰώνια ἀπὸ τὴν ἄσβηστη φωτιὰ (Ματθ. 8:12, 13:42, 50);

Ἄς σκεφτοῦμε, ἐπιπλέον, καὶ πόση ντροπὴ θὰ νιώσουμε πρὶν ἀκόμα πᾶμε στὴν κόλαση, ὅταν ἀπὸ τὴ μιὰ θὰ δοῦμε τοὺς ἀγίους νὰ ντύνονται τὴν ὀλοφώτεινη καὶ ἀπερίγραπτη ἐκείνη στολή, ποὺ ἔφτιαξαν οἱ ἴδιοι με τὰ καλὰ τους ἔργα, κι ἀπὸ τὴν ἄλλη θὰ βλέπουμε τοὺς ἑαυτοὺς μας ὄχι μόνο γυμνοὺς ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀστραφτερὴ δόξα, μὰ καὶ μελανιασμένους καὶ ζοφεροὺς καὶ βρωμεροὺς, ἔτσι ὅπως ἐτοιμαστήκαμε ἀπὸ ἐδῶ μὲ τὰ σκοτεινὰ ἔργα καὶ τὴ σπατάλη καὶ τὴν ἀσωτία μας.

Ἄς κλάψουμε λοιπὸν ἐνώπιον τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ μας, γιὰ νὰ βροῦμε τὸ ἔλεός Του.

Ὁ ἀγῶνας μας δὲν γίνεται γιὰ χρήματα, πού, κι ἂν τὰ χάσει κανεὶς, μπορεῖ πάλι ν' ἀποκτήσει ἄλλα στὴ θέση τους. Ὁ κίνδυνος εἶναι γιὰ τὴν ψυχὴ μας, πού, ἂν τὴ χάσουμε, δὲν μποροῦμε πιά νὰ τὴν ξαναβροῦμε, σύμφωνα μ' αὐτὸ ποὺ ἔχει γραφτεῖ: «Τί ὠφελεῖται ἄνθρωπος ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῆ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;» (Ματθ. 16:26).

Ἄς συλλογιστοῦμε μόνο, πὼς οἱ στρατιῶτες τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας, ἂν καὶ παίρνουν τιποτένια δῶρα ἀπὸ τὸ βασιλιά, ὅμως κινδυνεύουν πρόθυμα ὡς τὸ θάνατο γιὰ χάρη του. Πόσο περισσότερο λοιπὸν ἐμεῖς, ποὺ πήραμε τέτοιες διαβεβαιώσεις (ἀπὸ τὸ Θεό), ὀφείλουμε νὰ μὴν παραμελοῦμε τὴν ἐργασία τῆς ἀρετῆς, γιὰ νὰ σωθοῦμε ἀπὸ τὴ μέλλουσα κρίση καὶ νὰ κερδίσουμε τὰ ἄρρητα ἀγαθὰ;

Ἀλλὰ ἄς ἀναλογιστοῦμε καὶ τοῦτο: Τὸν καύσωνα τοῦ ἡλίου ἢ τὴν ἔνταση τοῦ πυρετοῦ δὲν μποροῦμε νὰ τὰ ὑποφέρουμε. Πῶς τότε θὰ σηκώσουμε τὸ κάψιμο τῆς αἰώνιας φωτιᾶς, ποὺ καίει ἀκατάπαυστα καὶ χωρὶς νὰ καταστρέφει ἐκεῖνο ποὺ καίει;

Κι ἂν θέλεις, ἀγαπητέ μου, κάνε μία δοκιμὴ ἀπὸ τώρα μὲ τὴν ὑλικὴ φωτιά, καὶ θὰ καταλάβεις, πόσο ἀνυπόφορο εἶναι ἐκεῖνο τὸ μαρτύριο. Ἄναψε δηλαδὴ τὸ λυχνάρι καὶ βάλε πάνω στὴ φλόγα τὴν ἄκρη τοῦ δαχτύλου σου. Ἄν μπορεῖς νὰ βαστάξεις τὸν πόνο, ἴσως μπορέσεις ν' ἀντέξεις κι ἐκεῖ. Ἄν ὅμως δὲν μπορεῖς νὰ ὑποφέρεις τοὺς πόνους ἀπ' αὐτὸ τὸ μικρὸ κάψιμο, τί θὰ κάνεις ὅταν τὸ σῶμα σου ὀλόκληρο θὰ ριχθεῖ μαζὶ μὲ τὴν ψυχὴ σ' ἐκείνη τὴ φοβερὴ καὶ ἄσβηστη φωτιά;

Ἀπὸ τὸ Γεροντικό.

Εἶπε κάποιος γέροντας:

- Μὴν ἀπορεῖς πού, ἂν καὶ ἄνθρωπος, μπορεῖς νὰ γίνεις ἄγγελος.

Γιατὶ κι ἐμᾶς ἀγγελικὴ δόξα μᾶς περιμένει. Αὐτὴν ὅμως ὁ ἀγωνοθέτης (Χριστός) τὴν ὑπόσχεται σ' ἐκείνους ποὺ ἀγωνίζονται.

Εἶπε ὁ ἄββᾶς Ὑπερέχιος:

- Νὰ ἔχεις παντοτινὰ τὸ νοῦ σου στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, καὶ εὐκόλα θὰ τὴν κληρονομήσεις.

*****

Οἱ θεοφιλεῖς γονεῖς.

Οἱ θεοφιλεῖς γονεῖς ὄχι μόνο χαίρονται, ἀλλὰ καὶ προτρέπουν τὰ παιδιά τους νὰ ὑπομένουν πειρασμούς γιὰ τὸν Κύριο καὶ κινδύνους γιὰ τὴν ἀρετή.

Ἀπὸ τὸ μαρτύριο τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων.

Οἱ ἅγιοι Τεσσαράκοντα Μάρτυρες βρισκόνταν στὸ στάδιο τῆς ἀθλήσεως. Τὸ πρωί, μετὰ τὴν ὀλονύκτια ὀρθοστασία τους μέσα στὴ λίμνη καὶ τὴν ἀλύγιστη καρτερικότητά τους στὴν ἀβάσταχτη παγωνιά, τοὺς τραβοῦσαν στὴν ἀκρολιμνιά γιὰ νὰ τοὺς συντρίψουν τὰ πόδια μὲ ρόπαλα.

Ἡ μητέρα ἐνὸς ἀπ' αὐτοὺς ἔμενε ἐκεῖ δίπλα τους, ὅσο βασανίζονταν, παρατηρώντας τὸ γιό της. Αὐτὸς ἦταν, βλέπετε, πιὸ νέος ἀπ' ὅλους στὴν ἡλικία, καὶ ἡ μητέρα του φοβόταν μήπως τὰ νιάτα καὶ ἡ ἀγάπη στὴ ζωὴ τὸν κάνουν κάποια στιγμή νὰ δειλιάσει καὶ νὰ φανεῖ ἔτσι ἀνάξιος τῆς στρατιωτικῆς ιδιότητος καὶ τιμῆς. Στεκόταν λοιπὸν καὶ τὸν παρακολουθοῦσε προσεκτικά, μὲ τὴ στάση καὶ τὸ βλέμμα της, καὶ τοῦ ἔδινε θάρρος, τεντώνοντας πρὸς τὸ μέρος του τὰ χέρια της καὶ λέγοντας:

- Παιδί μου γλυκύτατο! Τοῦ οὐράνιου Πατέρα πιά παιδί! Κάνε λίγη ἀκόμα ὑπομονή, καὶ θὰ γίνεις τέλειος! Μὴ φοβηθεῖς τὰ βασανιστήρια. Γιατὶ, δές, σοῦ παραστέκεται βοηθὸς ὁ Χριστός. Καμιὰ πίκρα, καμιὰ τλαιπωρία δὲν θὰ σὲ βρεῖ πιά. Ὅλ' αὐτὰ πέρασαν. Τὰ ἔχεις ὅλα νικήσει μὲ τὴ γενναιότητά σου. Ἀπὸ δῶ καὶ πέρα χαρά, ἡδονή, ἄνεση, εὐφροσύνη... Αὐτὰ θὰ γευθεῖς, βασιλεύοντας μαζί μὲ τὸ Χριστὸ καὶ πρεσβεύοντας σ' Ἐκεῖνον καὶ γιὰ μένα, ποὺ σὲ γέννησα.

Μετὰ τὴ συντριβὴ λοιπὸν τῶν ποδιῶν τους, οἱ ἅγιοι παρέδωσαν τὶς ψυχές τους στὸ Θεό. Καὶ οἱ στρατιῶτες ἔφεραν ἀμάξια καὶ ἔβαλαν σ' αὐτὰ τὰ ἱερὰ σώματα, γιὰ νὰ τὰ μεταφέρουν στὴν ὄχθη τοῦ γειτονικοῦ ποταμοῦ. Ἐπειδὴ ὅμως παρατήρησαν πὼς ὁ νέος ἐκεῖνος, ποὺ λεγόταν Μελίτων, ἀνάσαινε ἀκόμα, τὸν ἄφησαν ἔτσι, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ ζήσει.

Σὰν εἶδε ἡ μητέρα του ὅτι αὐτὸς μονάχα ἔμεινε πίσω, τῆς ἦρθε βαρὺ, σὰν θάνατος δικός της καὶ τοῦ παιδιοῦ της. Παράβλεψε λοιπὸν τὴ γυναικεία ἀδυναμία καὶ λησμόνησε τὴ μητρικὴ εὐσπλαγχνία. Σήκωσε τὸ γιό της στοὺς ὦμους κι ἀκολουθοῦσε γενναιόψυχα τὰ ἀμάξια, πιστεύοντας πὼς τότε μόνο θὰ ζοῦσε, ὅταν θὰ τὸν ἔβλεπε νὰ εἶναι τελειωμένος καὶ νεκρός.

Τὴν ὥρα λοιπὸν ποὺ τὸν κουβαλοῦσε, αὐτὸς ξεψύχησε. Τότε πιά ἡ μητέρα του ἀπαλλάχθηκε ἀπὸ τὶς φροντίδες. Σκιρτώντας δυνατὰ ἀπ' τὴ μεγάλη της χαρὰ γιὰ τὸ τέλος τοῦ γιοῦ της, μεταφέρει τὸν πολυαγαπημένο της νεκρὸ μέχρι τὸν τόπο, ὅπου ἦταν τὰ σώματα τῶν ἀγίων, τὸν βάζει πάνω σ' αὐτὰ καὶ τὸν συναριθμεῖ μαζί τους, γιὰ νὰ μὴ χωριστεῖ ἀπὸ τὰ σώματά τους οὔτε τὸ σῶμα ἐκείνου, ποὺ τὴν ψυχὴ του βιαζόταν νὰ συναριθμήσει μὲ τὶς ψυχές τους.

Ἀνάβουν τότε μεγάλη φωτιὰ οἱ ὑπηρέτες τοῦ ἐχθροῦ (διαβόλου) καὶ κατακαΐνε τὰ σώματα τῶν ἀγίων. Ὑστερα τὰ πέταξαν στὸ ποτάμι, ἐπειδὴ φθονοῦσαν τὰ λείψανα τῶν χριστιανῶν. Ἐκεῖνα ὅμως, ἀπὸ θεία βέβαια οἰκονομία, συγκρατήθηκαν σὲ κάποια ὄχθη καὶ διασώθηκαν. Καὶ τὰ ξαναπῆραν χριστιανικὰ χέρια, χαρίζοντάς μας πλοῦτο ἀσύλληπτο.

Ἀπὸ τὸ βίο τοῦ ἀγίου Ἀλυπίου.

Ὁ μέγας Ἀλύπιος, ἔχοντας τὴν καρδιὰ πυρωμένη ἀπὸ τὴν ἀγάπη στὸ Θεό, προβληματιζόταν τί νὰ κάνει στὴν παροῦσα ζωὴ, γιὰ νὰ κατορθώσει τὴν ὀλοκληρωτικὴ καὶ παντοτινὴ συμβίωσή του μὲ Αὐτὸν ποὺ ποθοῦσε, τὴν ὀλοκάθαρη θεωρία Ἐκείνου μὲ ὅλο του τὸ νοῦ καὶ τὴ γνήσια ἔνωση μαζί Του. Ἀποφάσισε λοιπὸν ν' ἀπαρνηθεῖ τὰ πάντα καὶ νὰ φύγει, φυσικὰ μακριὰ ἀπὸ φίλους, συγγενεῖς, γνωστούς, κι ἀπὸ τὴν ἴδια του τὴ μάνα, διαλέγοντας τὸν ἀγαθὸ δρόμο τῆς ἡσυχαστικῆς ζωῆς. Τὴν ἀπόφασή του τὴν ἐμπιστεύθηκε μόνο στὴ μητέρα του.

- Μάνα, τῆς εἶπε, μὲ κυρίεψε πόθος φλογερὸς νὰ πάω κατὰ τὴν Ἀνατολή, ὅπου πολλοὶ ἔζησαν θεάρεστα καὶ μακάρια, διαλέγοντας τὸν ἡσυχαστικὸ βίο. Κατευόδωσέ με λοιπὸν σ' αὐτὸν τὸ δρόμο καὶ δῶσε μου τὶς εὐχές σου σὰν φυλαχτό.

Σὰν ἄκουσε ἐκείνη αὐτὰ τὰ λόγια, δὲν ἔπαθε τίποτε ἀπ' ὅσα παθαίνουν οἱ γυναῖκες (συνήθως, ὅταν ἀκοῦνε παρόμοιες ἀποφάσεις τῶν παιδιῶν τους). Δὲν πρόβαλε σὰν ἐμπόδιο τὴ χηρεία της οὔτε τὴ μοναξιά της. Δὲν εἶπε πῶς εἶναι πρᾶγμα ἀσήκωτο γιὰ τὶς μανάδες νὰ χάνουν ἓνα γιὸ τόσο καλὸ οὔτε κάτι ἄλλο παρόμοιο. Δὲν προσπάθησε νὰ ματαιώσει τὴν πρόθεση τοῦ ἀγαπημένου της παιδιοῦ. Ποθοῦσε, βλέπετε, πραγματικὰ τὸ συμφέρον τοῦ γιοῦ της πιὸ πολὺ ἀπὸ τὸ δικό της. Ἀντίθετα, σήκωσε τὰ μάτια, ἄπλωσε τὰ χέρια καὶ συγκέντρωσε ὅλη της τὴ σκέψη σὲ προσευχή. Ὑστερα εἶπε:

- Πήγαινε, παιδί μου. Πήγαινε ἐκεῖ ποὺ σὲ ὀδηγεῖ ἡ κλήση τοῦ (Ἁγίου) Πνεύματος. Νά, ὁ Θεός, ποὺ σ' Αὐτὸν μέσα ζοῦμε καὶ σ' Αὐτὸν σὲ παραδίνω, θὰ στείλει τὸν ἄγγελό Του μπροστά σου (Ἐξ. 23:20), γιὰ νὰ σὲ ὀδηγήσει ὅπου εἶναι τὸ θέλημά Του. Ἄμποτε νὰ σοῦ στείλει βοήθεια ἀπὸ

τὸ ἅγιο κατοικητήριό Του καὶ νὰ σὲ προστατέψει ἀπὸ τὴν οὐράνια Σιών (Ψαλμ. 19:3). Νὰ σοῦ φορέσει σὰν θώρακα τὴ δικαιοσύνη καὶ νὰ σοῦ βάλει τὴν περικεφαλαία τῆς σωτηρίας (Ἠσ. 59:17. Ἐφ. 6:14-17). Σὰν ἥλιος τοῦ μεσημεριοῦ νὰ λάμψει ἡ ἀρετὴ στὰ ἔργα σου (πρβλ. Ψαλμ. 36:6), πού χάρη σ' αὐτὰ ἀγάπησες τὸ Δεσπότη περισσότερο κι ἀπὸ γονεῖς κι ἀπὸ πατρίδα.

Ἦταν ἐκείνη γνήσια μάνα ἐνὸς τέτοιου γιοῦ. Καὶ γι' αὐτό, βάζοντας τὴν ἀρετὴ πιὸ πάνω ἀπὸ τὴ φύση, δὲν προσπάθησε νὰ κάνει ἢ νὰ πεῖ τίποτε ἀνάξιο τῆς.

Ἐπειτα, μετὰ τὴν εὐχή, ὁ γιὸς τυλίχθηκε στὸ λαιμὸ τῆς μάνας κι ἡ μάνα ἀγκάλιασε μὲ λαχτάρια τὸ γιό, ἐνῶ βρέχονταν καὶ οἱ δύο τους μὲ θερμὰ δάκρυα. Καὶ ἀφοῦ καταφιλήθηκαν, χωρίστηκαν. Ἡ μάνα κίνησε γιὰ τὸ σπίτι, καὶ ὁ γιὸς πῆρε τὸ δρόμο πού ποθοῦσε.

Ἀπὸ τὸ βίο τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Κλήμεντος.

Ὅταν ὁ ἅγιος Κλήμης ἦταν ἀκόμα νήπιο, πέθανε ὁ πατέρας του. Ἡ μητέρα του λοιπὸν, μένοντας ἔρημη ἀπὸ ἄντρα καὶ στηρίζοντας πιά ὅλες τῆς τὶς ἐλπίδες, μετὰ τὸ Θεό, στὸ παιδί τῆς μονάχα, τοῦ ἀφοσιώθηκε μὲ τόση φροντίδα, πού ἔγινε γι' αὐτὸ τὰ πάντα, καὶ πατέρας καὶ μητέρα καὶ δάσκαλος.

Ἐνῶ λοιπὸν ὁ Κλήμης βρισκόταν μέσα σὲ τέτοια χέρια καὶ μεγάλωνε μὲ καλὴ ἀνατροφή ἀπὸ μητέρα φιλόστοργη, ἐκείνη προαισθάνθηκε ὅτι πλησίαζε τὸ τέλος τῆς. Ἀγκάλιασε τότε μὲ τρυφερότητα καὶ πόθο τὸ παιδί τῆς, πού δὲν εἶχε κλείσει ἀκόμα τὰ δέκα του χρόνια, τὸ φιλοῦσε γλυκὰ-γλυκὰ καί, καθὼς βιαζόταν νὰ τὸ κάνει ὄχι τόσο διάδοχο στὰ δικά τῆς πλούτη ὅσο κληρονόμο τῶν θησαυρῶν τοῦ οὐρανοῦ, τοῦ ἔδινε (συμβουλές καί) παραγγελίες σὰν κι αὐτές:

- Παιδί μου! Παιδί μου πολυαγαπημένο! Παιδί μου, πού, πρὶν γνωρίσεις τὸν πατέρα σου, γνώρισες τὴν ὀρφάνια, μὰ πλούτισες, κάνοντας τὸ Θεὸ πατέρα καὶ χρησιμοποιώντας τὴν ὀρφάνια γιὰ τὴν εὐτυχία σου! Ἐγὼ μὲν σὲ γέννησα σωματικά, μὰ ὁ Χριστὸς σὲ μεγάλωσε πνευματικά. Γνώρισε λοιπὸν τὸν Πατέρα σου. Μὴ διαψεύσεις τ' ὄνομα τοῦ γιοῦ. Τὸ Χριστὸ μονάχα λάτρευε. Στὸ Χριστὸ μονάχα ἔχε ἐμπιστοσύνη. Αὐτὸς εἶναι, πραγματικά, ἡ ἀθανασία. Αὐτὸς εἶναι ἡ σωτηρία. Αὐτὸς, πού κατέβηκε γιὰ μᾶς ἀπὸ τὰ οὐράνια καὶ μᾶς ἀνέβασε μαζί Του καὶ μᾶς ἔκανε παιδιά Του καὶ Θεούς. Ὅποιος λοιπὸν μπαίνει στὴν ὑπηρεσία αὐτοῦ τοῦ Δεσπότη, θὰ ξεπεράσει ὅλες τὶς δυσκολίες, καὶ ὄχι μόνο θὰ νικήσει τοὺς τυράννους καὶ τοὺς βασιλιάδες πού προσκυνοῦν τὰ εἴδωλα, μὰ καὶ θὰ

ντροπιάσει ακόμα κι αυτούς τους δαίμονες, που τιμοῦν ἐκεῖνοι, καὶ τὸν ἀρχηγὸ καὶ προστάτη τους διάβολο...

Ἐκεῖ που μιλοῦσε, τὰ μάτια της βούρκωσαν. Καὶ γεμίζοντας ἀπὸ τὴ χάρη, εἶδε θεία θεωρία καὶ ἄρχισε νὰ διηγεῖται προφητικὰ τὰ μελλούμενά του.

- ... Καὶ σὲ παρακαλῶ, ἔλεγε, γιέ μου πολυαγαπημένε, σὲ παρακαλῶ νὰ μοῦ κάνεις μία χάρη γιὰ ὅλα (ὅσα ἐγὼ ἔκανα γιὰ σένα). Ἐπειδὴ ἔφτασαν καιροὶ δύσκολοι, ἐπειδὴ φυσάει φοβερὸς ὁ ἄνεμος τοῦ διωγμοῦ τῆς ἀσέβειας καὶ ἐπειδὴ ξέρω πῶς κι ἐσύ θὰ ὀδηγηθεῖς, ὅπως εἶπε ὁ Δεσπότης μας, «ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας» γιὰ χάρη Του (Λουκ. 21:12), κάνε μου, παιδί μου, αὐτὴ τὴν τιμὴ: Ἀντιστάσου γενναῖα γιὰ χάρη Του καὶ κράτησε σταθερὴ γιὰ χάρη μου τὴν ὁμολογία σου ὡς τὸ τέλος. Καὶ πιστεύω πῶς ὁ Χριστὸς μου, σπλάγχνο μου, πιστεύω πῶς καὶ στὸ δικό σου κεφάλι θὰ κάνει ν' ἀνθήσει σύντομα τὸ μαρτυρικὸ στεφάνι. Νὰ ἐτοιμάζεις λοιπὸν τὸν ἑαυτό σου καὶ νὰ παρακινεῖς τὴν ψυχὴ σου σὲ ἀντρευσύνη, γιὰ νὰ μὴ βρεθεῖς ἀπροετοίμαστος στοὺς ἀγῶνες. Γιατὶ δὲν θὰ παλέψεις μὲ τυχαίους ἐχθροὺς ἢ γιὰ τυχαῖα πράγματα...

«Τιποτένιο εἶναι, γιέ μου, τὸ νὰ πεθαίνουν θεληματικὰ οἱ στρατιῶτες γιὰ ἕναν ὁμόδουλο καὶ θνητὸ βασιλιά, κι ἐμεῖς νὰ μὴ σηκώνουμε τὸ θάνατο, ὅπως ἐκεῖνοι, γιὰ Βασιλιὰ ἀθάνατο. Καὶ μάλιστα, ὅταν ἐκεῖνοι δὲν παίρνουν ἀπ' αὐτὸν κανένα ἀντάλλαγμα ἄξιο μιᾶς τέτοιας ἀφοσιώσεως. Γιατὶ ποιὸ δῶρο εἶναι ἰσάξιο μὲ τὴ ζωή; Ἡ ποιά ἀπὸ τὶς μεταθανάτιες τιμὲς γίνεται αἰσθητὴ (στὸν σκοτωμένο στρατιώτη); Ἄν ὅμως πεθάνεις γιὰ τὸν κοινὸ Δεσπότη ὅλων, τὸ Χριστό, ἀντὶ γιὰ τὴν πρόσκαιρη ζωὴ θ' ἀποκτήσεις τὴν ἀθάνατη. Ἀντὶ γιὰ τὴ φευγαλέα ἀπόλαυση καὶ τὴ δόξα καὶ τὸν πλοῦτο, θ' ἀπολαύσεις τὴν αἰώνια μακαριότητα. Τί λοιπόν; Κι ἂν δὲν πεθάνουμε τώρα, δὲν θὰ πεθάνουμε πάντως μετὰ ἀπὸ λίγο, πληρώνοντας τὸ κοινὸ χρέος ὅλων; Ἄλλωστε, ὁ θάνατος γιὰ τὸ Χριστὸ δὲν εἶναι σωστὸ νὰ θεωρεῖται θάνατος. Γιατὶ πάντοτε, μὲ τὴν ἀνώτερη ἐλπίδα τῶν μελλοντικῶν ἀγαθῶν, χάνεται ἡ αἴσθησις (κι αὐτοῦ τοῦ θανάτου)...

Μ' αὐτὰ τὸν ἐμψύχωνε ἡ μητέρα του, ἔχοντας τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθινῆς Σοφίας, που μιλοῦσε μὲ τὸ στόμα της, μιὰ που ὁ γιὸς της ἦταν κίλλας -πρὶν τὴν ὥρα του- συνετὸς σὰν γέροντας, καὶ εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ σοβαρότερες παραινήσεις. Στὸ τέλος μάλιστα πρόσθετε καὶ τοῦτα:

- Τέτοια ἀμοιβὴ γιὰ τὴν ἀνατροφή σου δῶσε, παιδί μου, σὲ μένα, τὴ μάνα σου. Αὐτὸς ἃς γίνεῖ ὁ μισθός μου, γιέ μου γλυκύτατε, γιὰ τοὺς πόνους που δοκίμασα στὴ γέννα σου, γιὰ νὰ σωθῶ κι ἐγὼ, σύμφωνα μὲ τὸν Παῦλο, «διὰ τῆς τεκνογονίας» (Α' Τιμ. 2:15) καὶ νὰ δοξαστῶ μὲ τὰ μέλη

τοῦ παιδιοῦ μου. Γιατί νά, παιδί μου, ἐγὼ φεύγω κιόλας μὲ τὴ δύναμη τῆς θείας χάριτος -αἰσθανόταν, βλέπετε, πὼς πέθαινε- καὶ τὸ αἰσθητὸ τοῦτο φῶς δὲν θὰ μὲ φωτίσει τὸ πρῶι. Ἐσὺ ὅμως θὰ εἶσαι γιὰ μένα φῶς ἐν Χριστῷ καὶ ζωή. Σὲ παρακαλῶ λοιπόν, σπλάγχνο μου, νὰ μὴ διαψεύσεις τὶς ἐλπίδες ποὺ στήριξα πάνω σου. Μιὰ Ἑβραία γυναῖκα ἀνέδειξε κάποτε ἐφτὰ γιούς μάρτυρες. Καὶ ἦταν σὰν ν' ἀθλεῖσαι κι ἡ ἴδια μὲ ἐφτὰ σώματα, τὰ σώματά τους. Μὰ σὲ μένα εἶσαι ἀρκετὸς ἐσὺ μονάχα γιὰ νὰ δοξαστῶ. Καὶ εἶμαι εὐτυχισμένη μέσα στὶς μανάδες ἐγὼ, ἐπειδὴ ἀκριβῶς θὰ γίνω ἔνδοξη ἐξαιτίας σου. Νά, θὰ προχωρήσω μπροστά σου, γιέ μου. Σωματικὰ μὲν χωρίζομαι σήμερα κιόλας ἀπὸ τὰ ποθεινά σου μάτια. Ἡ ψυχὴ μου ὅμως -πίστευέ το- μόλις πεθάνω, θὰ κρεμαστεῖ γιὰ πάντα πάνω στὴ δική σου ψυχὴ. Μαζί της θὰ προσκυνήσω μὲ παρρησία στὸ βῆμα τοῦ Χριστοῦ. Καὶ θὰ καμαρώνω γιὰ τὰ παθήματά σου. Καὶ θὰ εἶμαι στολισμένη μὲ τὶς πληγές σου. Καὶ θὰ ἔχω μερίδιο στὰ πολῦτιμα ἐκεῖνα βραβεῖα καὶ στὴ χαρά σου.

Αὐτὰ ἔλεγε ἡ μάνα στὸ γιό. Καὶ καταφιλοῦσε ὅλα μαζί τὰ μέλη του, λέγοντας πάλι ἡ μακαρία:

- Μαρτυρικὰ μέλη φιλῶ, μέλη ποὺ θὰ προσφερθοῦν θυσία στὸ Χριστό.

Ἐνῶ λοιπόν ἔτσι τὸν ἀγκάλιαζε καὶ τοῦ γλυκομιλοῦσε, ἀναπαύθηκε πραγματικὰ τὴ μακάρια ἀνάπαυση, παραδίνοντας τὸ πνεῦμα στὸ Θεὸ καὶ τὸ σῶμα στὰ γλυκύτατα χέρια τοῦ παιδιοῦ της.

Ἐκεῖνος πάλι ἔκανε ὅσα ἔπρεπε, σὰν γιὸς ποὺ ἀγαποῦσε τὴ φιλόστοργη μητέρα του. Καὶ ἀφοῦ παρέδωσε τὸ σῶμα της στὴ γῆ, ὁ ἴδιος διάλεξε τὸν μοναχικὸ βίο, ἐκπληρώνοντας ἀμέσως τὶς μητρικὲς παραγγελίες μὲ τοῦτο πρῶτα, τὴ φυγὴ δηλαδή ἀπὸ τὸν κόσμο γιὰ τὸ Χριστό, ποὺ γιὰ χάρη Του θὰ ἔφευγε ἀργότερα κι ἀπὸ τὴ ζωή.

*****

Ὅποιος θέλει νὰ σωθεῖ.

Ὅποιος θέλει νὰ σωθεῖ, πρέπει νὰ ἐπιδιώκει τὶς συναναστροφές μὲ ἐνάρετους ἀνθρώπους.

Τοῦ ἀγίου Μαξίμου.

Ὅπως οἱ κατὰ σάρκα γονεῖς ἔχουν ἰδιαίτερη φυσικὴ ἀγάπη στὰ παιδιὰ τους, ἔτσι καὶ ὁ νοῦς ἔχει φυσικὸ σύνδεσμο μὲ τοὺς λόγους του. Καὶ ὅπως ὅσοι γονεῖς ἀγαποῦν παθολογικὰ τὰ παιδιὰ τους, τὰ θεωροῦν πὼς εἶναι τὰ πιὸ ἱκανὰ καὶ τὰ πιὸ ὠραῖα, ἀκόμα κι ἂν εἶναι σὲ ὅλα τὰ πιὸ καταγέλαστα, ἔτσι καὶ στὸν ἄφρονα νοῦ οἱ λόγοι του, ἀκόμα κι ἂν εἶναι οἱ χειρότεροι ἀπ' ὅλους, τοῦ φαίνονται φρονιμότεροι. Στὸν σοφὸ ὅμως νοῦ

δὲν φαίνονται ἔτσι οἱ λόγοι του, ἀπεναντίας, ὅταν νομίσει ὅτι εἶναι ἀντικειμενικοί καὶ καλοί, τότε προπαντὸς δὲν πιστεύει στὴν κρίση του, ἀλλὰ βάζει ἄλλους σοφοὺς νὰ κρίνουν τοὺς λόγους καὶ τοὺς λογισμοὺς του, «μήπως εἰς κενὸν τρέχη ἢ ἔδραμε» (Γάλ. 2:2), καὶ ἀπ' αὐτοὺς βεβαιώνεται.

Τοῦ ἀββᾶ Μάρκου.

Ὁ ἄνθρωπος συμβουλεύει τὸν πλησίον του καθὼς γνωρίζει. Ὁ Θεὸς πάλι ἐνεργεῖ σ' αὐτὸν ποὺ ἀκούει ἀνάλογα μὲ τὴν πίστη του.

Ὁ ἄνθρωπος ποὺ μακροθυμεῖ, ἔχει πολλὴ φρόνηση (Παροιμ. 14:29). Τὸ ἴδιο κι ἐκεῖνος ποὺ τεντώνει τὸ αὐτί του γιὰ ν' ἀκούει λόγους πνευματικῆς σοφίας.

Μὴν ἀρνεῖσαι νὰ μαθαίνεις, κι ἂς τυχαίνει νὰ ξέρεις πάρα πολλά. Γιατὶ αὐτὸ ποὺ μπορεῖ νὰ οἰκονομήσει ὁ Θεός, εἶναι πολὺ πιὸ ὠφέλιμο ἀπὸ τὴ δική μας φρόνηση.

Αὐτὸς ποὺ θέλει νὰ σηκώσει τὸ σταυρὸ του καὶ ν' ἀκολουθήσει τὸ Χριστό, πρέπει πρῶτα-πρῶτα νὰ ἐπιδιώξει τὴν ἀληθινὴ γνώση καὶ μάθηση, ἐξετάζοντας ἀκατάπαυστα τοὺς λογισμοὺς του καὶ μεριμνώντας συνεχῶς γιὰ τὴ σωτηρία του καὶ ρωτώντας τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ ποὺ ἔχουν τὸ ἴδιο φρόνημα καὶ ἀγωνίζονται τὸν ἴδιο ἀγῶνα μ' αὐτόν, ἔτσι ὥστε νὰ μὴν ἀγνοεῖ ποῦ καὶ πῶς βαδίζει καὶ νὰ μὴν προχωράει μέσα στὸ σκοτάδι χωρὶς λύχνο νὰ τοῦ φέγγει. Γιατὶ ἐκεῖνος ποὺ βαδίζει ἰδιορρυθμα, χωρὶς εὐαγγελικὴ γνώση, χωρὶς διάκριση καὶ χωρὶς τὴν καθοδήγηση κάποιου, σκοντάφτει συχνὰ καὶ πέφτει σὲ πολλοὺς λάκκους καὶ παγίδες τοῦ πονηροῦ καὶ πλανιέται πολὺ καὶ κοπιάζει πολὺ καὶ μπαίνει σὲ πολλοὺς κινδύνους καὶ δὲν γνωρίζει τί τέλος θὰ ἔχει. Γιατὶ δὲν εἶναι λίγοι ἐκεῖνοι ποὺ πέρασαν ἀπὸ πολλοὺς κόπους καὶ ἀσκήσεις καὶ κακοπάθειες καὶ ποὺ υπέφεραν πολλοὺς μόχθους γιὰ τὸ Θεό, ἀλλὰ ἢ ἰδιορρυθμία, ἢ ἀδιακρισία καὶ ἢ ἔλλειψη πνευματικῆς βοήθειας ἀπὸ τὸν πλησίον ἔκαναν τοὺς τόσους καὶ τόσους κόπους τους ἀνίσχυρους καὶ μάταιους.

Γι' αὐτὸ ἂν εἶναι δυνατόν, πρέπει κανεὶς νὰ φροντίζει καὶ ν' ἀγωνίζεται νὰ εἶναι συνεχῶς μαζί μὲ ἀνθρώπους ποὺ ἔχουν πνευματικὴ γνώση, μὲ σκοπὸ, ἂν ὁ ἴδιος δὲν ἔχει φωτισμὸ ἀληθινῆς γνώσεως, βαδίζοντας μαζί μ' ἐκεῖνον ποὺ ἔχει, νὰ μὴν περπατάει στὸ σκοτάδι, νὰ μὴν κινδυνεύει ἀπὸ βρόχια καὶ παγίδες καὶ νὰ μὴν πέφτει πάνω στὰ νοητὰ θηρία, ποὺ ζοῦν στὸ σκοτάδι καὶ ποὺ ἀρπάζουν καὶ ἀφανίζουν ὅσους περπατοῦν μέσα σ' αὐτὸ χωρὶς τὸν νοητὸ λύχνο τοῦ θείου λόγου.

Ἀπὸ τὸ Γεροντικό.

Ὁ ἀββᾶς Παλλάδιος εἶπε:

- Ἡ ψυχὴ ποὺ ἀγωνίζεται σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, πρέπει ἢ νὰ μαθαίνει σωστὰ ὅσα δὲν ξέρει ἢ νὰ διδάσκει μὲ σαφήνεια ὅσα ἔμαθε. Ἄν δὲν θέλει νὰ κάνει τίποτε ἀπὸ τὰ δύο, τότε δὲν εἶναι καλά. Γιατὶ ἡ ἀρχὴ τῆς ἀποστασίας βρίσκεται στὴν ἔλλειψη τῆς διδαχῆς καὶ στὴν ἀνορεξία τοῦ Θεοῦ λόγου, ποὺ τὸν πεινάει πάντα ἢ φιλόθεη ψυχὴ.

***

Εἶπε πάλι ὁ ἀββᾶς Παλλάδιος:

- Περισσότερο κι ἀπὸ παράθυρο φωτεινό, πρέπει νὰ κυνηγᾶει κανεὶς τὶς συναναστροφές ἐνάρετων ἀνθρώπων, γιατί μὲ τὴ βοήθειά τους θὰ μπορέσει νὰ δεῖ τὴν καρδιά του σὰν ἓνα καθαρογραμμένο βιβλίο καὶ, συγκρίνοντας τὴ ζωὴ του μὲ τὴ ζωὴ ἐκείνων, νὰ διαπιστώσει τὴ δική του ραθυμία ἢ ἐπιμέλεια. Γιατὶ στοὺς ἐνάρετους ὑπάρχουν πολλά, καὶ ἐξωτερικὰ ἀκόμα στοιχεῖα, ποὺ φανερώνουν τὴν καθαρότητα τῆς ψυχῆς τους: τὸ χρῶμα, ποὺ ἀπλώνεται στὸ πρόσωπο μὲ τὴ θεάρεστη πολιτεία, ὁ τρόπος τῆς ἐνδυμασίας, ἡ ἀπλότητα τοῦ ἥθους, ἡ σεμνότητα στὰ λόγια, τὸ ἀπέριττο στὶς λέξεις, ἡ σύνεση στὶς σκέψεις, ἡ προσοχὴ στὶς ἐκδηλώσεις. Ὅλα τοῦτα ὠφελοῦν ὑπερβολικὰ ὅσους τὰ παρατηροῦν, καὶ ἀποτυπώνουν στὶς ψυχές τους ἀναλλοίωτα πρότυπα ἀρετῆς.

***

Ἐνας γέροντας - διηγήθηκε ὁ ἀββᾶς Κασσιανὸς - ποὺ ἀσκήτευε στὴν ἔρημο, παρακάλεσε τὸ Θεὸ νὰ τοῦ δώσει τοῦτο τὸ χάρισμα: Ὅταν γίνεται πνευματικὴ συζήτηση, νὰ μὴ νυστάζει ποτέ, ὅταν ὅμως κανεὶς ἀργολογεῖ ἢ κατακρίνει, τότε νὰ τὸν παίρνει ὁ ὕπνος, γιὰ νὰ μὴ μολύνονται τ' αὐτιά του μὲ τέτοιο δηλητήριο. Καὶ πραγματικά, τοῦ ἔδωσε ὁ Θεὸς αὐτὸ ποὺ ζητοῦσε.

Ἐλεγε λοιπὸν αὐτὸς ὁ γέροντας, πὼς ὁ διάβολος εἶναι θιασώτης τῆς ἀργολογίας καὶ ἀντίπαλος κάθε πνευματικῆς διδαχῆς.

Ἐπιβεβαίωνε μάλιστα τὸ λόγο του μὲ τοῦτο τὸ παράδειγμα:

- Μιὰ φορά, καθὼς μιλοῦσα γιὰ ψυχωφελῆ ζητήματα σὲ κάποιους ἀδελφούς, τόσο πολὺ νύσταξαν, ποὺ δὲν μποροῦσαν οὔτε τὰ βλέφαρά τους νὰ κουνήσουν. Κι ἐγὼ τότε, θέλοντας νὰ φανερώσω πὼς αὐτὸ συμβαίνει ἀπὸ δαιμονικὴ ἐνέργεια, ἄρχισα ν' ἀργολογῶ. Στὴ στιγμὴ ξενύσταξαν κι ἔγιναν ὀλόχαροι! Ἀναστέναξα καὶ τοὺς εἶπα: «Δέστε, ἀδελφοί μου! Ὅσο μιλούσαμε γιὰ οὐράνια πράγματα, τὰ μάτια ὅλων σας τὰ ἔκλεινε ὁ ὕπνος. Μόλις ὅμως ἀκούστηκαν λόγια μάταια, ὅλοι ξενυστάξατε καὶ ἀκούγατε πρόθυμα. Σὰς παρακαλῶ λοιπὸν, ἀδελφοί, νὰ συναισθανθεῖτε τὴν ἐνέργεια τοῦ πονηροῦ δαίμονα, κι ἔτσι νὰ εἶστε προσεκτικοὶ καὶ νὰ

φυλάγεστε ἀπὸ τὸ νυσταγμό, κάθε φορά πὺ κάνετε ἢ ἀκοῦτε κάτι πνευματικό».

***

Τρεῖς πατέρες εἶχαν τὴ συνήθεια νὰ πηγαίνουν κάθε χρόνο στὸν μακάριο Ἀντώνιο. Ἀπ' αὐτοὺς οἱ δυὸ τοῦ ἔκαναν διάφορες ἐρωτήσεις γιὰ τοὺς λογισμοὺς καὶ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς. Ὁ τρίτος ὅμως σὴπαινε καὶ δὲν ρωτοῦσε τίποτα. Ἀφοῦ λοιπὸν ἦρθαν πολλὲς φορές καὶ ὁ ἀδελφὸς ἐκεῖνος ἔτσι πάντα σὴπαινε, μὴ ρωτώντας τὸ παραμικρό, τοῦ λέει κάποτε ὁ ἀββᾶς Ἀντώνιος:

- Μὰ τόσον καιρὸ ἔχεις πὺ ἔρχεσαι ἐδῶ, καὶ δὲν μὲ ρωτᾶς τίποτα; Ἐκεῖνος τότε ἀποκρίθηκε:
- Μοῦ φτάνει μόνο πὺ σὲ βλέπω, πάτερ.

***

Ἦλεγε ὁ ἀββᾶς Παφνούτιος, ὅτι ὅσο ζοῦσαν οἱ γέροντες, πὺ ἔμεναν δώδεκα μίλια μακριὰ ἀπὸ τὸ κελί του, πῆγαινε καὶ τοὺς συναντοῦσε δυὸ φορές τὸ μήνα. Τοὺς φανέρωνε κάθε λογισμό του. Κι ἐκεῖνοι δὲν τοῦ ἔλεγαν τίποτε ἄλλο, παρὰ μόνο τοῦτο:

«Ὅπου κι ἂν βρεθεῖς, μὴ λογαριάζεις τὸν ἑαυτό σου, καὶ θὰ ἔχεις ἀνάπαυση».

Διηγήθηκαν γιὰ ἓνα γέροντα, ὅτι νήστεψε ἑβδομήντα ἑβδομάδες, τρώγοντας μόνο μιὰ φορά τὴν ἑβδομάδα, καὶ παρακαλώντας στὸ διάστημα αὐτὸ τὸ Θεὸ νὰ τοῦ φανερώσει τὴ σημασία ἑνὸς χωρίου τῆς Γραφῆς. Ἀλλὰ ὁ Θεὸς δὲν τοῦ τὴν ἀποκάλυψε.

Λέει τότε μέσα του:

«Νά, τόσους κόπους ἔκανα, καὶ τίποτα δὲν κατόρθωσα. Ἦς πάω λοιπὸν στὸν ἀδελφὸ μου καὶ ἂς τὸν ρωτήσω».

Φεύγοντας ὅμως, καθὼς ἔκλεινε πίσω τοῦ τὴν πόρτα, ἔστειλε ὁ Κύριος ἓναν ἄγγελο, πὺ τοῦ εἶπε:

- Οἱ ἑβδομήντα ἑβδομάδες τῆς νηστείας σου δὲν ἔφτασαν στὸ Θεό.

Ἦταν ὅμως ταπεινώθηκες καὶ κίνησες νὰ πᾶς στὸν ἀδελφὸ σου, Ἐκεῖνος μ' ἔστειλε γιὰ νὰ σοῦ ἐξηγήσω τὸ ρητό.

Καὶ ἀφοῦ τὸν πληροφορήσε γιὰ τὴ σημασία τοῦ χωρίου πὺ ζητοῦσε, ἀναχώρησε.

***

Εἶπε κάποιος γέροντας:

- Αὐτὸς πὺ μπαίνει σὲ ἀρωματοπωλεῖο, κι ἂν ἀκόμα δὲν ἀγοράσει τίποτα, παίρνει πάντως ἐπάνω του κάποια εὐωδία. Ἦτσι συμβαίνει καὶ μ' αὐτὸν πὺ ἐπισκέπτεται τοὺς πατέρες. Ἦν θελήσει νὰ ἐργαστεῖ πνευματι-

κά, τοῦ δείχνουν τὸ δρόμο τῆς ταπεινώσεως, πὸ τὸν προστατεύει σὰν τεῖχος ἀπὸ τὶς ἐπιδρομὲς τῶν δαιμόνων.

***

Πῆγε κάποτε στὸν Ἀββᾶ Φήλικα ἕνας ἀδελφός, ἔχοντας μαζί του καὶ μερικοὺς κοσμικοὺς. Παρακάλεσε λοιπὸν τὸν Ἀββᾶ νὰ τοὺς πεῖ ὠφέλιμο λόγο. Ὁ γέροντας ὅμως σῶπαινε. Ὁ ἀδελφός συνέχισε νὰ τὸν παρακαλεῖ ὥρα πολλή, ὅποτε ἐκεῖνος τοὺς εἶπε:

- Θέλετε ν' ἀκούσετε ψυχωφελῆ λόγο;

- Ναί, Ἀββᾶ, ἀποκρίθηκαν.

- Δὲν ὑπάρχει πιά λόγος, εἶπε ὁ γέροντας. Γιατὶ ὅταν οἱ ἀδελφοὶ ρωτοῦσαν τοὺς γέροντες καὶ ἔκαναν ὅσα ἐκεῖνοι τοὺς συμβούλευαν, ὁ Θεὸς ἔδινε λόγο, γιὰ νὰ ὠφεληθοῦν ἐκεῖνοι πὸ ρωτοῦσαν. Τώρα ὅμως, ἐπειδὴ ρωτᾶνε ἀλλὰ δὲν ἐφαρμόζουν ὅσα ἀκοῦνε, πῆρε ὁ Θεὸς τὴ χάρη τοῦ λόγου ἀπὸ τοὺς γέροντες. Δὲν βρίσκουν πιά τί νὰ ποῦν, γιὰτὶ δὲν ὑπάρχει ἐργάτης τῆς ἀρετῆς.

Ὅταν τὸν ἄκουσαν οἱ ἐπισκέπτες, ἀναστέναξαν καὶ εἶπαν:

- Προσευχῆσου γιὰ μᾶς, Ἀββᾶ.

*****

Ἡ ἀναγκαιότητα τῆς ὑποταγῆς.

Ἡ ἀναγκαιότητα τῆς ὑποταγῆς, ἡ ὠφέλεια πὸ προέρχεται ἀπ' αὐτὴν καὶ πῶς τὴν κατορθώνει ὁ ἄνθρωπος.

Τοῦ ἁγίου Ἐφραίμ.

Ἐπειδὴ δὲν ὑπομένουμε ἐκούσια μικρὴ θλίψη γιὰ τὸν Κύριο, πέφτουμε ἀκούσια σὲ πολλὲς καὶ βαριὲς θλίψεις.

Καὶ ἐπειδὴ δὲν θέλουμε ν' ἀφήσουμε τὸ δικό μας θέλημα γιὰ τὸν Κύριο, προξενοῦμε στοὺς ἑαυτοὺς μας ψυχικὴ βλάβη καὶ καταστροφή.

Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἀνεχόμαστε νὰ ζοῦμε ἢ νὰ μποῦμε σὲ ὑποταγὴ καὶ ἐξουδένωση γιὰ τὸν Κύριο, στεροῦμε τοὺς ἑαυτοὺς μας ἀπὸ τὴν παρηγοριὰ τῶν δικαίων. Καὶ ἐπειδὴ δὲν πειθαρχοῦμε στὶς νουθεσίες ὧν μᾶς βάζουν νόμους γιὰ τὸν Κύριο, γινόμαστε ἀντικείμενα τῆς χαιρεκακίας τῶν πονηρῶν δαιμόνων. Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἀνεχόμαστε τὴν αὐστηρὴ τιμωρία, θὰ μᾶς δεχθεῖ τὸ καμίνι τῆς ἄσβεστης φωτιᾶς, ὅπου δὲν θὰ ὑπάρχει πιά ποτὲ παρηγοριά.

Τοῦ ἁγίου Μαξίμου.

Ὁ Θεὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ Πατέρα βρίσκεται μυστικὰ μέσα σὲ καθεμιὰ ἀπὸ τὶς ἐντολές Του. Ὁ Θεὸς καὶ Πατέρας, πάλι, εἶναι ἐκ φύσεως ὁλος ἀχώριστος σὲ ὅλον τὸ Λόγο Του. Ἐκεῖνος λοιπὸν πὸ δέχεται μία θεία ἐντολὴ καὶ τὴν ἐφαρμόζει, δέχεται τὸ Λόγο τοῦ Θεοῦ πὸ ὑπάρχει μέσα σ'

αυτήν. Ἐκεῖνος ποὺ δέχθηκε τὸ Λόγο διαμέσου τῶν ἐντολῶν, δέχθηκε διαμέσου Αὐτοῦ καὶ τὸν Πατέρα, ποὺ ὑπάρχει ἐκ φύσεως μέσα σ' Αὐτόν, ὅπως καὶ τὸ Πνεῦμα, ποὺ ἐπίσης ὑπάρχει ἐκ φύσεως μέσα σ' Αὐτόν. Γιατὶ λέει:

«Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ λαμβάνων ὄντινα πέμψω, ἐμὲ λαμβάνει, ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων, λαμβάνει τὸν πέμψαντά με» (Ἰω. 13:20).

Ἐκεῖνος λοιπὸν ποὺ δέχθηκε ἐντολὴ καὶ τὴν τήρησε, δέχθηκε καὶ κρατᾷ μυστικὰ μέσα του τὴν Ἁγία Τριάδα.

Τοῦ ἀββᾶ Κασσιανοῦ.

Ὁ διάβολος μὲ κανένα ἄλλο ἐλάττωμα δὲν ὀδηγεῖ τόσο στὸ βάραθρο τῆς ἀπώλειας τὸν ἄνθρωπο, ὅσο μὲ τὸ νὰ τὸν πείσει νὰ μὴν καταδέχεται νὰ ρυθμίζει τὴ ζωὴ του σύμφωνα μὲ τὴ διδασκαλία καὶ τὶς ὑποδείξεις τῶν Πατέρων, ἀλλὰ ν' ἀκολουθεῖ τὸ δικό του θέλημα. Γιατὶ αὐτὸς ποὺ πορεύεται σύμφωνα μὲ τὴ δική του κρίση καὶ γνώμη, ποτὲ δὲν θὰ προχωρήσει μὲ ἀσφάλεια, ἀλλὰ πολλές φορές θὰ σκοντάψει καὶ θὰ πλανηθεῖ, καί, βαδίζοντας λὲς συνεχῶς μέσα στὸ σκοτάδι, θ' ἀντιμετωπίσει κινδύνους πολλοὺς καὶ φοβεροὺς.

Πρέπει νὰ μάθουμε καὶ τοῦτο, παίρνοντας παραδείγματα καὶ ἀπὸ τὶς ἀνθρώπινες τέχνες καὶ ἐπιστῆμες: Ἄν δηλαδὴ ἐκεῖνες, ποὺ ἀφοροῦν πράγματα χειροπιαστά, δὲν μποροῦμε μόνοι μας νὰ τὶς μάθουμε, ἀλλὰ ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ κάποιον, ποὺ θὰ μᾶς τὶς διδάξει σωστὰ καὶ θὰ μᾶς ἀναλύσει κάθε πλευρὰ τους, δὲν εἶναι ἀφελὲς καὶ ἀνόητο νὰ νομίζουμε, ὅτι τὴν πνευματικὴ τέχνη, ποὺ εἶναι ἀπ' ὅλες τὶς τέχνες καὶ τὶς ἐπιστῆμες ἡ πιὸ δύσκολη κι ἡ πιὸ ἐπίμοχθη, θὰ κατορθώσουμε νὰ τὴ μάθουμε χωρὶς δάσκαλο; Γιατὶ δὲν πρόκειται γιὰ τέχνη σωματικὴ καὶ ὁρατὴ, ὅπως εἶναι οἱ ὑπόλοιπες τέχνες, ποὺ ἀσχολοῦνται μόνο μὲ σωματικὰ ζητήματα, πρόκειται γιὰ τέχνη κρυμμένη καὶ ἀόρατη, καθὼς ἀποβλέπει μόνο στὴν ψυχὴ καὶ ἔχει σκοπὸ νὰ τὴν κάνει θεοειδή. Ἡ ἀποτυχία σ' αὐτὴ τὴν τέχνη δὲν προκαλεῖ πρόσκαιρη βλάβη, ἀλλ' ἀπώλεια τῆς ψυχῆς καὶ αἰώνιο θάνατο καὶ κόλαση.

Τοῦ Ἁγίου Διαδόχου.

Ἡ ὑπακοὴ ἔχει ἀναγνωριστεῖ σὰν τὸ πρῶτο καλὸ ἀνάμεσα σ' ὅλες τὶς βασικὲς ἀρετές, γιατί διώχνει τὴν οἴηση (δηλαδὴ τὴ μεγάλη ἰδέα ποὺ ἔχει κανεὶς γιὰ τὸν ἑαυτό του) καὶ γεννάει μέσα μας τὴν ταπεινοφροσύνη. Γι' αὐτὸ καὶ σ' ἐκείνους ποὺ τὴ δέχονται μὲ εὐχαρίστηση, γίνεται θύρα ποὺ ὀδηγεῖ στὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ.

Τὴν ὑπακοὴ ἀθέτησε ὁ Ἀδάμ, καὶ κατρακύλησε στὸν ἀβυσσαλέο τάραρο. Τὴν ὑπακοὴ ἀγάπησε ὁ Κύριος, καὶ οἰκονομώντας τὴ δική μας

σωτηρία, ἔγινε ἄνθρωπος καὶ ὑπάκουσε στὸν Πατέρα Του μέχρι θανάτου - κι αὐτό, ἐνῶ δὲν ἦταν καθόλου κατώτερος ἀπὸ τὴ μεγαλοσύνη Ἐκείνου - γιὰ νὰ καταργήσει τὸ ἔγκλημα τῆς ἀνθρώπινης παρακοῆς μὲ τὴ δική Του ὑπακοή καὶ νὰ ἐπαναφέρει στὴ μακάρια καὶ αἰώνια ζωὴ ἐκείνους ποὺ θὰ ζήσουν μὲ ὑπακοή.

Πρῶτα λοιπὸν γι' αὐτὴ τὴν ἀρετὴ πρέπει νὰ φροντίζουν, ὅσοι θέλουν νὰ πολεμήσουν τὴ διαβολικὴ οἴηση. Καὶ αὐτὴ ἡ ἀρετὴ, μὲ τὸν καιρό, θὰ μᾶς δείξει ἀλάθητα ὅλους τοὺς δρόμους τῶν ἀρετῶν.

Τοῦ ἀββᾶ Μάρκου.

Ἐκεῖνος ποὺ βρίσκεται κάτω ἀπὸ τὴν ἐξουσία τῆς ἁμαρτίας, δὲν μπορεῖ μόνος του νὰ νικήσει τὸ σαρκικὸ φρόνημα, γιατί ἔχει τὸν ἐρεθισμὸ ἀκατάπαυστο καὶ ἐγκατεστημένο μέσα στὰ μέλη του.

Ὅσοι εἶναι ἐμπαθεῖς, πρέπει νὰ προσεύχονται καὶ νὰ ὑποτάσσονται.

Ἐκεῖνος ποὺ ἀγωνίζεται μὲ ὑποταγὴ καὶ προσευχὴ ἐναντίον τοῦ σαρκικοῦ θελήματος, εἶναι ἀγωνιστὴς ποὺ μεταχειρίζεται καλὴ μέθοδο, ἐκδηλώνοντας τὸν νοητὸ πόλεμο μὲ τὴν ἀποχὴ ἀπὸ τὰ αἰσθητά.

Ἀπὸ τὸ Γεροντικό.

Εἶπε ὁ ἀββᾶς Ἀντώνιος, ὅτι ἡ ὑπακοὴ μὲ τὴν ἐγκράτεια ἔχει τὴ δύναμη νὰ ὑποτάσσει καὶ τὰ θηρία.

***

Ὁ ἀββᾶς Ποιμὴν εἶπε, ὅτι μία φορὰ ρώτησε κάποιος τὸν ἀββᾶ Παῖσιο:

- Τί θὰ κάνω μὲ τὴν ψυχὴ μου, ποὺ εἶναι ἀναίσθητη καὶ δὲν ἔχει φόβο Θεοῦ;

- Πήγαινε, ἀπάντησε ὁ γέροντας, καὶ ὑποτάξου σ' ἓναν ἄνθρωπο ποὺ ἔχει φόβο Θεοῦ.

Ἡ ἀναστροφή σου μ' ἐκεῖνον θὰ σὲ μάθει κι ἐσένα νὰ φοβᾶσαι τὸ Θεό.

***

Εἶπε ὁ ἀββᾶς Μωυσῆς σ' ἓναν ἀδελφό:

- Ἔλα, ἀδελφέ μου, στὴν ἀληθινὴ ὑπακοή, ὅπου ὑπάρχει ταπείνωση, ὅπου ὑπάρχει δύναμη, ὅπου ὑπάρχει χαρὰ, ὅπου ὑπάρχει ὑπομονή, ὅπου ὑπάρχει μακροθυμία, ὅπου ὑπάρχει φιλαδελφία, ὅπου ὑπάρχει κατάνυξη, ὅπου ὑπάρχει ἀγάπη. Γιατὶ ὅποιος κάνει καθαρὴ ὑπακοή, ἔχει ἀποκτήσει ὅλες τὶς ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ.

***

Ὁ ἀββᾶς Ποιμὴν εἶπε:

- Μή μετράς τις ἀρετές σου, ἀλλὰ ὑποτάξου καλύτερα σὲ κάποιον ποὺ ζεῖ ἐνάρετα.

***

Ὁ ἀββᾶς Ἰωσήφ ὁ Θηβαῖος εἶπε, ὅτι τρία πράγματα εἶναι ποὺ ἐκτιμᾷ περισσότερο ὁ Θεός, τὸ πρῶτο, ὅταν ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἄρρωστος καὶ τοῦ ἔρχονται κι ἄλλοι πειρασμοί, κι αὐτὸς τοὺς δέχεται εὐχαριστώντας τὸν Κύριο, τὸ δεύτερο, ὅταν ὅλα τὰ ἔργα γίνονται καθαρὰ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, χωρὶς νὰ ἔχουν τίποτα τὸ ἀνθρώπινο, καὶ τὸ τρίτο, ὅταν κανεὶς μένει στὴν ὑποταγὴ πνευματικοῦ πατέρα καὶ ἀπαρνιέται ὅλα τὰ δικά του θελήματα, ὁ τελευταῖος ἔχει ἓνα στεφάνι παραπάνω.

*****

Νὰ μὴν ἐμπιστεύεται κανεὶς τὸν ἑαυτό του.

Νὰ μὴν ἐμπιστεύεται κανεὶς τὸν ἑαυτό του σὲ τίποτε, ἀλλὰ γιὰ ὅλα νὰ συμβουλευέται τοὺς διακριτικούς πατέρες καὶ νὰ ἐξομολογεῖται καθαρὰ τὰ μυστικά της καρδιάς του.

Ἀπὸ τὸν ἅγιο Βαρσανούφιο.

Ἕνας ἀδελφὸς ρώτησε τὸν ἀββᾶ Ἰωάννη τὸν προφήτη:

- Γιὰ ὅλους τοὺς λογισμοὺς, ποὺ ξεφυτρώνουν στὴν καρδιά μου, πρέπει νὰ ρωτᾶω τοὺς γέροντες;

- Δὲν εἶναι ἀνάγκη, ἀπάντησε ὁ γέροντας, νὰ ρωτᾶει κανεὶς γιὰ ὅλους τοὺς λογισμοὺς ποὺ περνοῦν ἀπὸ τὴν καρδιά, γιατί φεύγουν καὶ χάνονται. Νὰ ρωτᾶει μόνο γι' αὐτοὺς τοὺς λογισμοὺς ποὺ ἐπιμένουν καὶ πολεμοῦν.

Συμβαίνει, θὰ λέγαμε, μὲ τοὺς λογισμοὺς ὅ,τι καὶ μὲ ἓναν ἄνθρωπο, ποὺ βρίζεται ἀπὸ πολλούς, ἀλλ' ἀγνοεῖ καὶ προσπερνᾷ τὶς ὕβρεις.

Τότε δὲν κάνει καμιὰ ἐνέργεια. Ἄν ὅμως κάποιος (ἀπὸ τοὺς ὕβριστές του) στραφεῖ ἐναντίον του καὶ τὸν πολεμήσει, τότε τὸν καταγγέλλει στὶς ἀρχές. Ἔρχεται δηλαδὴ στὸν ἄρχοντα καὶ ὑποβάλλει μήνυση ἐναντίον ἐκείνου ποὺ τὸν πολέμησε.

Ἔτσι γίνεται καὶ μὲ τοὺς λογισμοὺς:

Πρέπει νὰ κάνουμε στοὺς γέροντες ἐξαγόρευση ἐκείνων μονάχα ποὺ μᾶς πολεμοῦν ἢ μένουν μέσα μας πολὺν καιρό.

Τοῦ ἀββᾶ Κασσιανοῦ.

Δεῖγμα ἀληθινῆς ταπεινώσεως εἶναι τὸ νὰ φανερώσουμε στοὺς πατέρες ὄχι μόνο ὅσα κάνουμε, ἀλλὰ καὶ ὅσα σκεφτόμαστε. Γιατὶ αὐτὸς ὁ τρόπος προετοιμάζει τὸ μοναχὸ γιὰ νὰ βαδίσει τὸ σωστὸ δρόμο χωρὶς βλάβη καὶ ἐμπόδιο. Εἶναι ἀδύνατον σ' ἐκείνον ποὺ ρυθμίζει τὴ ζωὴ του σύμφωνα μὲ τὴν κρίση καὶ τὴ γνώμη τῶν προχωρημένων πατέρων, νὰ

πέσει σὲ ἀπάτη τῶν δαιμόνων. Καὶ αὐτὴ καθεαυτὴ, ἄλλωστε, ἡ φανέρωση καὶ ἡ ἀποκάλυψη στοὺς πατέρες τῶν πονηρῶν σκέψεων, τὶς μαραίνει καὶ τὶς ἐξασθενίζει. Ὅπως τὸ φίδι, ὅταν τὸ βγάλεις ἀπὸ μία σκοτεινὴ τρύπα στὸ φῶς, τρέχει γιὰ νὰ σωθεῖ καὶ νὰ ἐξαφανιστεῖ, ἔτσι καὶ οἱ πονηροὶ λογισμοί, ὅταν φανερωθοῦν μὲ τὴν εἰλικρινῆ ὁμολογία καὶ ἐξαγόρευση, φεύγουν ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο.

Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν ἄλλη ὁδὸς σωτηρίας ἀπὸ τὴν ἐξαγόρευση τῶν λογισμῶν στοὺς πατέρες καὶ τὴ μὴ καταφρόνηση τῆς παραδόσεως τῶν προγόνων. Γιατὶ καὶ αὐτοὶ δὲν κινήθηκαν ἀπὸ τὴ δική τους θέληση, ἀλλ' ἀπὸ τὸ Θεὸ καὶ τὶς θεόπνευστες Γραφές γιὰ νὰ παραδώσουν στοὺς μεταγενέστερους (αὐτὴ τὴ συνήθεια), τὸ νὰ συμβουλεύονται (δηλαδή) τοὺς προοδευμένους (στὴν ἀρετή). Αὐτὸ μποροῦμε νὰ τὸ μάθουμε καὶ ἀπὸ πολλὰ ἄλλα μέρη τῆς θεόπνευστης Γραφῆς, προπαντὸς ὅμως ἀπὸ τὴν ἱστορία τοῦ ἁγίου Σαμουὴλ τοῦ προφήτη. Αὐτός, ἂν καὶ (ἀφιερώθηκε) ἀπὸ νήπιο στὸ Θεὸ ἀπὸ τὴ μητέρα του καὶ ἀξιώθηκε νὰ συνομιλεῖ μὲ τὸ Θεό, δὲν πίστεψε στὸ λογισμό του. Μολονότι μία καὶ δυὸ φορές τὸν κάλεσε ὁ Θεός, τρέχει πρὸς τὸν γέροντα Ἡλεί, παίρνει ὁδηγίες ἀπ' αὐτὸν καὶ τὸν συμβουλεύεται πῶς ν' ἀποκρίνεται στὸ Θεὸ (Α' Βασ. 3:9). Καὶ ἐκεῖνον, ποὺ τὸν διάλεξε ὁ Θεὸς σὰν ἄξιό Του, θέλει μὲ τοὺς κανόνες καὶ τὴ διδαχὴ τοῦ γέροντα νὰ καθοδηγεῖται, κι ἔτσι νὰ ὀδηγηθεῖ στὴν ταπείνωση. Μὰ καὶ τὸν Παῦλο, ποὺ τὸν κάλεσε ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς καὶ συνομίλησε μαζί του, ἐνῶ μποροῦσε ἀμέσως νὰ τοῦ ἀνοίξει τὰ μάτια καὶ νὰ τοῦ δείξει τὴν ὁδὸ τῆς τελειότητος, τὸν στέλνει στὸν Ἀνανία καὶ τὸν βεβαιώνει ὅτι θὰ μάθει ἀπ' αὐτὸν τὴν ὁδὸ τῆς ἀλήθειας, λέγοντας: «Εἴσελθε εἰς τὴν πόλιν, καὶ λαληθήσεταιί σοι τί σὲ δεῖ ποιεῖν» (Πράξ. 9:6). Μὲ τοῦτα μᾶς διδάσκει ν' ἀκολουθοῦμε τὶς ὁδηγίες τῶν προοδευμένων. Ἄφοῦ καὶ ὁ ἴδιος ὁ ἀπόστολος τὸ διδάχθηκε αὐτό, τὸ ἐκπλήρωνε ἔπειτα μὲ τὰ ἔργα του, ἐφόσον γράφει γιὰ τὸν ἑαυτό του: «Ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα ἰδεῖν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον, καὶ ἀνεθέμην αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον ὃ κηρύσσω, μήπως εἰς κενὸν τρέχω ἢ ἔδραμον» (πρβλ. Γάλ. 1:18-19, 2:2). Ἀλίμονο! Τὸ «σκεῦος τῆς ἐκλογῆς», αὐτὸς ποὺ ἀνυψώθηκε ὡς τὸν τρίτο οὐρανὸ καὶ ἄκουσε ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸ Θεὸ «ἄρρητα ῥήματα», αὐτός, ποὺ πάντα τὸν συνόδευε ἡ χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, βεβαιώνοντας τὸ λόγο τῆς διδαχῆς του μὲ τὰ θαύματα ποὺ ἀκολουθοῦσαν, αὐτὸς ὁμολογεῖ πῶς εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ τὶς συμβουλές τῶν ἀποστόλων ποὺ προηγήθηκαν. Ποιὸς λοιπὸν εἶναι τόσο ἀλαζόνας καὶ ὑπερήφανος, ὥστε νὰ μὴ φρίττει ἀκούγοντας αὐτά, καὶ νὰ μὴ φοβᾶται ν' ἀκολουθεῖ τὴ γνώμη του ὅπως φοβᾶται τὴ φωτιὰ τῆς γέεννας καὶ τὴν αἰώνια κόλαση; Γιατὶ σὲ κανέναν ὁ Κύριος δὲν ἀποκαλύπτει τὸ

δρόμο τῆς τελειότητας, παρὰ μόνο ἂν ὀδηγηθεῖ σ' αὐτὸν ἀπὸ πνευματικούς πατέρες. Ὅπως μᾶς παραγγέλλει καὶ μὲ τὸ στόμα τοῦ προφήτη:

«Ἐπερώτησον τὸν πατέρα σου, καὶ ἀναγγελεῖ σοι, τοὺς πρεσβυτέρους σου, καὶ ἐροῦσί σοι» (Δευτ. 32:7).

Τοῦ ἀββᾶ Ἰσαάκ.

Ἀδελφέ, ἂν σφάλεις σ' ἓνα πράγμα, μὴν πεῖς ψέματα ἀπὸ ντροπῆς, ἀλλὰ βάλει μετάνοια λέγοντας (στὸν πλησίον), «Συγχώρεσέ με», καὶ τὸ σφάλμα σου ἐξαφανίζεται. Μὴν ἔχεις ἄλλα στὸ στόμα σου καὶ ἄλλα στὴν καρδιά σου, γιατί ὁ Θεὸς δὲν ἐμπαίζεται, ὅλα τὰ βλέπει, καὶ τὰ κρυφὰ καὶ τὰ φανερά. Κάθε λογισμὸ λοιπὸν καὶ κάθε θλίψη καὶ κάθε θέλημά σου καὶ κάθε ὑποψία σου μὴν τὰ κρύψεις, ἀλλὰ φανέρωσέ τα ἐλεύθερα στὸ γέροντά σου. Καὶ ὅ,τι ἀκοῦς ἀπ' αὐτόν, φρόντιζε νὰ τὸ ἐφαρμόζεις μὲ πίστη. Ἔτσι ὁ πόλεμος γίνεται ἐλαφρότερος. Γιατὶ χαρὰ ἄλλοῦ δὲν βρίσκουνε τὰ πονηρὰ πνεύματα, παρὰ στὸν ἄνθρωπο ποὺ κρατᾶει κρυφούς τοὺς λογισμοὺς του, εἴτε εἶναι καλοὶ εἴτε κακοί.

Παράδωσε τὴν καρδιά σου στὴν ὑπακοή τῶν πατέρων σου, καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ θὰ κατοικήσει μέσα σου. Μὴ θεωρεῖς τὸν ἑαυτό σου συνετό, γιὰ νὰ μὴν πέσεις στὰ χέρια τῶν ἐχθρῶν σου. Τὸ νὰ σωμαίνεις καὶ νὰ μὴν ἐξαγορεύεις τοὺς λογισμοὺς σου, δείχνει ὅτι ζητᾶς τὴν τιμὴ τοῦ κόσμου καὶ τὴν ἄθλια δόξα του. Ἐκεῖνος ὅμως ποὺ ἔχει τὸ θάρρος νὰ ἐξαγορεύει τοὺς λογισμοὺς του στοὺς πατέρες του, τοὺς διώχνει μακριὰ του. Πάντα νὰ παίρνει τὴ συμβουλή τῶν πατέρων σου, καὶ θὰ εἶσαι σ' ὅλη σου τὴ ζωὴ ἀναπαυμένος.

Ἀπὸ τὸ Γεροντικό.

Ἐπισκεφθήκαμε κάποτε ἓναν ἀπὸ τοὺς πατέρες καὶ τὸν ρωτήσαμε:

- Ἄν κάποιος, ποὺ πειράζεται ἀπὸ ἓναν λογισμὸ καὶ βλέπει ὅτι νικιέται, διαβάσει συχνὰ-πυκνὰ ὅσα εἶπαν οἱ πατέρες γιὰ τὸ λογισμὸ αὐτὸ καὶ προσπαθεῖ νὰ τὰ ἐφαρμόσει, χωρὶς ὅμως νὰ τὸ κατορθώνει ἀπόλυτα, τί εἶναι προτιμότερο, νὰ φανερώσει σὲ κάποιον ἀπὸ τοὺς πατέρες τὸ λογισμὸ του ἢ νὰ προσπαθήσει μόνος του νὰ ἐφαρμόσει ὅσα διάβασε καὶ νὰ περιοριστεῖ στὴν πληροφορία τῆς δικῆς του συνειδήσεως;

- Ἔχει ὑποχρέωση, ἀπάντησε ὁ γέροντας, νὰ φανερώσει τὸ λογισμὸ του σὲ ἄνθρωπο ποὺ θὰ μπορέσει νὰ τὸν ὠφελήσει, καὶ νὰ μὴ βασιστεῖ μόνο στὸν ἑαυτό του. Γιατὶ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ βοηθήσει τὸν ἑαυτό του, ὅταν μάλιστα ταλαιπωρεῖται ἀπὸ τὰ πάθη.

Νὰ τί συνέβη σὲ μένα ὅταν ἦμουνα νέος:

Εἶχα ἓνα ψυχικὸ πάθος ποὺ μὲ νικοῦσε. Ἀκούγοντας λοιπὸν ὅτι ὁ ἀββᾶς Ζήνων εἶχε θεραπεύσει πολλούς, ποὺ ἦταν σὲ παρόμοια κατάστα-

ση, ἀποφάσισα νὰ πάω καὶ νὰ τοῦ μιλήσω. Ὁ σατανᾶς ὅμως μὲ ἐμπόδιζε, βάζοντάς μου τὴ σκέψη: «Ἄφοῦ ξέρεις τί πρέπει νὰ κάνεις, ἐφάρμοσε ὅσα διαβάσεις, γιατί νὰ πᾶς καὶ νὰ ἐνοχλήσεις τὸ γέροντα;» Κάθε φορὰ πού ἀποφάσιζα, ὡστόσο, νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ γέροντα καὶ νὰ τοῦ μιλήσω, ὁ πόλεμος τοῦ πάθους ὑποχωροῦσε, μὲ τέχνασμα τοῦ πονηροῦ, γιὰ νὰ μὴν πάω. Καὶ ὅταν ἔπαιρνα τὴν ἀπόφαση νὰ μὴν πάω, κυριευόμουνα πάλι ἀπὸ τὸ πάθος. Σ' αὐτὴ τὴν παγίδα μ' ἔριχνε πολὺ καιρὸ ὁ ἐχθρὸς, πού δὲν ἤθελε νὰ φανερώσω τὸ πάθος στὸ γέροντα. Ἀλλὰ καὶ πολλές φορές, πού πῆγα ἀποφασισμένος νὰ τοῦ πῶ τὸ λογισμό μου, ὁ ἐχθρὸς δὲν μὲ ἄφηνε, γεννώντας μέσα στὴ καρδιά μου ντροπὴ καὶ λέγοντάς μου μυστικά:

«Ἄφοῦ ξέρεις πῶς πρέπει νὰ θεραπευθεῖς, τί χρειάζεται νὰ μιλήσεις σὲ κάποιον σχετικὰ; Ἄλλωστε ἐσύ δὲν ἀδιαφορεῖς γιὰ τὸν ἑαυτὸ σου. Ξέρεις τί εἶπαν οἱ Πατέρες». Αὐτὰ μοῦ ἔβαζε στὸ νοῦ ὁ ἀντίπαλος, γιὰ νὰ μὴ φανερώσω τὸ πάθος στὸ γιατρὸ καὶ θεραπευθῶ.

Ὁ γέροντας, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ἐνῶ καταλάβαινε ὅτι εἶχα λογισμούς, δὲν μοῦ ἔκανε παρατήρηση, περιμένοντας νὰ τοὺς φανερώσω ὁ ἴδιος. Μὲ δίδασκε μόνο γιὰ τὸν σωστὸ τρόπο ζωῆς, καὶ μὲ ἄφηνε νὰ φύγω.

Κάποτε ὅμως, γεμάτος θλίψη, εἶπα μέσα μου:

«Ὡς πότε, ταλαίπωρη ψυχὴ μου, δὲν θὰ θέλεις νὰ γιατρευτεῖς; Ἄλλοι ἔρχονται στὸ γέροντα ἀπὸ μακριὰ καὶ θεραπεύονται, κι ἐσύ δὲν ντρέπεσαι, νὰ ἔχεις κοντά σου τὸ γιατρὸ καὶ νὰ μὴ γίνεσαι καλά;»

Ζεστάθηκε ἔτσι ἡ καρδιά μου καὶ εἶπα μέσα μου:

«Ἄς πάω στὸ γέροντα, κι ἂν δὲν βρῶ κανέναν (ἄλλον) ἐκεῖ, θὰ κατάλαβω πῶς εἶναι θέλημα Θεοῦ νὰ τοῦ ἀποκαλύψω τὸ λογισμό μου». Πράγματι, πῆγα καὶ δὲν βρῆκα κανέναν.

Ὁ γέροντας, ὅπως συνήθιζε, μὲ νουθέτησε γύρω ἀπὸ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς καὶ γιὰ τὸ πῶς θὰ καθαρθεῖ κανεὶς ἀπὸ τοὺς ρυπαροὺς λογισμούς. Ἐγὼ ἀπὸ ντροπὴ δὲν τοῦ φανέρωσα πάλι τίποτα, κι ἐτοιμαζόμουνα νὰ φύγω. Σηκώθηκε, ἔκανε εὐχὴ καὶ μὲ ξεπροβόδιζε, βαδίζοντας μπροστά μου, ὡς τὴν ἐξώπορτα.

Τὸν ἀκολουθοῦσα ἀπὸ κοντά, ἐνῶ μὲ βασάνιζαν οἱ λογισμοί: Νὰ μιλήσω ἢ νὰ μὴ μιλήσω στὸ γέροντα;

Ἐκεῖνος στράφηκε, εἶδε πόσο βασανιζόμουν ἀπὸ τοὺς λογισμούς, μὲ χτύπησε στὸ στῆθος καὶ μοῦ εἶπε:

«Τί ἔχεις; Ἄνθρωπος εἶμαι κι ἐγώ!».

Μόλις εἶπε αὐτὰ τὰ λόγια, νόμισα πῶς ἡ καρδιά μου ἀνοίχτηκε.

Πέφτω μὲ τὸ πρόσωπο στὰ πόδια του, παρακαλώντας τὸν μὲ δάκρυα:

«Ἐλέησέ με!».

«Τί ἔχεις;», μοῦ λέει ὁ γέροντας.

«Δὲν ξέρεις τί ἔχω;», ἀποκρίθηκα.

«Ἐσὺ πρέπει νὰ τὸ πεῖς!», εἶπε ἐκεῖνος.

Τότε λοιπὸν, μὲ πολλή ντροπή, τοῦ ἐξομολογήθηκα τὸ πάθος μου.

Καὶ μοῦ λέει:

«Γιατί ντρεπόσουνα νὰ μοῦ τὸ πεῖς τόσον καιρὸ; Δὲν εἶμαι κι ἐγὼ ἄνθρωπος; Θέλεις λοιπὸν νὰ σοῦ φανερώσω αὐτὸ ποῦ ξέρω;

Δὲν ἔχεις ἤδη τρία χρόνια, ποὺ ἔρχεσαι ἐδῶ μ' αὐτοὺς τοὺς λογισμούς, καὶ δὲν τοὺς ἀναφέρεις;»

Τὸ ὁμολόγησα, κι ἔπεσα πάλι μπροστά του, παρακαλώντας τον:

«Ἐλέησέ με, γιὰ τὸν Κύριο!»

«Πήγαινε», μοῦ εἶπε, «μὴν παραμελεῖς τὴν προσευχή σου καὶ μὴν κατακρίνεις κανέναν».

Πῆγα πράγματι στὸ κελί μου καὶ ἀφοσιώθηκα μὲ ἐπιμέλεια στὴν προσευχή μου.

Μὲ τὴ χάρη τοῦ Χριστοῦ καὶ τὶς εὐχὲς τοῦ γέροντα, ποτὲ πιά δὲν ἐνοχλήθηκα ἀπὸ τὸ πάθος ἐκεῖνο.

***

Εἶπε ὁ ἀββᾶς Ἀντώνιος:

- Ξέρω μοναχοὺς, ποὺ ἔπεσαν μετὰ ἀπὸ πολλοὺς ἀσκητικὸς κόπους κι ἔφτασαν ὡς τὴν παράκρουση, ἐπειδὴ στήριξαν τὶς ἐλπίδες τοὺς μόνο στὸν ἀγῶνα τοὺς καὶ δὲν ἔδωσαν σημασία στὴν ἐντολή Ἐκείνου, ποὺ εἶπε:

«Ἐπερώτησον τὸν πατέρα σου, καὶ ἀναγγελεῖ σοι, τοὺς πρεσβυτέρους σου, καὶ ἐροῦσί σοι» (Δευτ. 32:7).

Εἶπε ὁ ἀββᾶς Μωϋσῆς:

- Ὁ μοναχὸς ποὺ ἔχει πνευματικὸ πατέρα, δὲν ἔχει ὅμως ὑπακοή καὶ ταπείνωση, καὶ αὐτόβουλα νηστεύει ἢ κάνει ὅτιδήποτε ἄλλο ποὺ θεωρεῖ καλὸ, δὲν θ' ἀποκτήσει ποτὲ καμία ἀρετὴ οὔτε ξέρει τὰ εἶναι μοναχός.

Ἕνας γέροντας εἶπε:

- Ἄν σ' ἐνοχλοῦν ἀκάθαρτοι λογισμοί, μὴν τοὺς κρύψεις, ἀλλὰ πές τα ἀμέσως στὸν πνευματικὸ σου πατέρα καὶ ἔλεγξέ τα.

Γιατὶ ὅσο κρύβει ὁ ἄνθρωπος τοὺς λογισμοὺς του, τόσο πληθαίνουν καὶ δυναμώνουν.

Ὅπως δηλαδὴ τὰ φίδι, μόλις βγεῖ ἀπὸ τὰ φωλιά του, ἀμέσως φεύγει, ἔτσι καὶ ὁ πονηρὸς λογισμὸς, μόλις φανερωθεῖ, ἀμέσως χάνεται.

Καὶ ὅπως ταὸ σκουλήκι τρώει ταὸ ξύλο, ἔτσι καὶ ὁ πονηρὸς λογισμὸς ἀφανίζει ταὴν καρδιά.

Ὅποιος φανερώνει τοὺς λογισμοὺς του, γρήγορα θεραπεύεται. Ὅποιος ὁμως τοὺς κρύβει, πάσχει ἀπὸ ὑπερηφάνεια.

_****_*

Ἄς ἀποφεύγουμε ὅσους μᾶς βλάπτουν.

Ἄς ἀποφεύγουμε ὅσους μᾶς βλάπτουν, ἔστω κι ἂν εἶναι φίλοι ἢ γιὰ ὁποιοδήποτε λόγο ἀπαραίτητοι. Σὰν πρότυπα νὰ ἔχουμε αὐτοὺς ποὺ ἀσκοῦν τὴν ἀρετή.

Τοῦ ἀββᾶ Ἡσαΐα.

Ἄν θέλεις ν' ἀκολουθήσεις τὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ νὰ κρεμάσεις μαζί Του, πάνω στὸ σταυρό, τὸν παλιό σου ἑαυτό, πρέπει (πρῶτα) νὰ διώξεις ἀπὸ κοντά σου ἐκείνους ποὺ σὲ κατεβάζουν ἀπὸ τὸ σταυρό, (ἔπειτα) νὰ ἐτοιμαστεῖς γιὰ νὰ ὑπομείνεις ταπεινώσεις, καὶ (τέλος), νὰ ἀναπαύεις τὶς καρδιὲς ἐκείνων ποὺ σὲ στενοχωροῦν.

Τοῦ ἀββᾶ Ἰσαάκ.

Φίλος ἄμυαλος καὶ ἐπιπόλαιος εἶναι πηγὴ βλάβης, ἐνῶ ἡ συναναστροφή μὲ συνετοὺς εἶναι πηγὴ γλυκύτητας.

Τσακίζει τὴν καρδιά ἢ συντροφιά μὲ ἀσύνητους. Καλύτερα νὰ κατοικήσεις μαζί μὲ θηρία, παρὰ μὲ ἀνθρώπους κακότροπους.

Κάθισε μαζί μὲ γύπες, παρὰ μὲ πλεονέκτη καὶ ἀχόρταγο. Γίνε φίλος μὲ φονιά, παρὰ μὲ φιλόνικο.

Μίλησε μὲ χοῖρο, παρὰ μὲ κοιλιόδουλο ἄνθρωπο, γιὰτὶ εἶναι καλύτερη ἢ γοῦρνα τῶν χοίρων ἀπὸ στόμα λαίμαργο καὶ ἀχόρταγο.

Κάθισε ἀνάμεσα σὲ λεπρούς, παρὰ ἀνάμεσα σὲ ὑπερήφανους.

Τοῦ ἀγίου Ἐφραίμ.

Ἀγαπητέ, ἂν δεῖς τοὺς παλαιότερους μοναχοὺς νὰ εἶναι ἀμελεῖς, πρόσεχε καὶ φύλαγε τὸν ἑαυτό σου, μὴν τυχόν τοὺς μιμηθεῖς καὶ ἀκολουθήσεις τὸ δρόμο τους, καὶ ἔτσι κληρονομήσεις κι ἐσὺ μαζί μ' ἐκείνους τὴν αἰώνια κόλαση. Πρόσεξε πάλι, μὴν τυχόν, μὲ τὸ νὰ γίνεις ἀγωνιστής, ὑπερηφανευθεῖς ἀπέναντί τους καὶ πέσεις στὴν ἔπαρση, ὅποτε θὰ βρεθεῖς στὰ χέρια τοῦ ἐχθροῦ. Πρόσεχε λοιπὸν τὸν ἑαυτό σου καὶ προφύλαξε μὲ πολλὴ ἐπιμέλεια τὴν ψυχὴ σου. Γιὰτὶ ἐμεῖς οὔτε θὰ δικαιωθοῦμε οὔτε θὰ κατακριθοῦμε ἀπὸ τὰ ἔργα τῶν ἄλλων. Ὄταν θὰ ὀδηγηθοῦμε μπροστὰ στὸν Κριτὴ γυμνοὶ καὶ ξεσκεπασμένοι, ὁ καθένας μας θὰ δώσει λόγο γιὰ τὸν ἑαυτό του καὶ θὰ σηκώσει τὸ βάρος τῶν δικῶν του ἁμαρτιῶν. Γι' αὐτὸ εἶναι καλὸ νὰ προσέχουμε πάντα τὸν ἑαυτό μας καὶ νὰ μιμούμαστε

έκείνους που ζοῦν σύμφωνα με τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, παρατηρώντας τους καὶ προσπαθώντας νὰ τοὺς μοιάσουμε.

Ἀντίθετα, ἐκείνους που παραμελοῦν τὴ σωτηρία τους καὶ φροντίζουν μόνο γιὰ τὴν ἐξωτερικὴ τους ἐμφάνιση καὶ συμπεριφορά, μὴν τοὺς ζηλεύεις, γιὰ νὰ μὴ μοιάσεις σὲ στρατιώτη που αἰχμαλωτίστηκε ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους, καὶ τώρα, ἐνῶ ἔχει τὸ σφράγισμα τοῦ βασιλιᾶ, εἶναι ὑποδουλωμένος στοὺς ἐχθρούς Του. Γιατὶ εἶναι ἀδιάψευστος ἐκεῖνος που εἶπε: «Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλος ἐστὶ τῆς ἁμαρτίας» (Ιω. 8:34).

Ἡ ἐμφάνιση εἶναι, θὰ λέγαμε, τὰ φύλλα, ἐνῶ τὰ ἔργα οἱ καρποί. Μὴ δώσεις λοιπὸν σημασία στὴν ἐξωτερικὴ ἐμφάνιση καὶ θελήσεις νὰ μιμηθεῖς τέτοιους ἀνθρώπους, μετὰ τὴ δικαιολογία ὅτι τάχα δὲν εἶσαι ἐσὺ καλύτερος ἀπ' αὐτοὺς που πέφτουν στὰ πάθη. Στοχάσου αὐτὰ που λέει ἡ Γραφή, ὅτι «ἐν μεγάλῃ οἰκίᾳ οὐκ ἔστι μόνον σκευὴ χρυσὰ καὶ ἀργυρά, ἀλλὰ καὶ ξύλινα καὶ ὀστράκινα, καὶ ἃ μὲν εἰς τιμὴν, ἃ δὲ εἰς ἀτιμίαν» (Β' Τιμ. 2:20). Ἄν λοιπὸν παρακούσεις τὸν Κύριο καὶ ἐκτελέσεις τὰ ἔργα τῆς ἁμαρτίας, θὰ εἶσαι σκεῦος χωρὶς ἀξία. Ἄν ὅμως ἐκτελέσεις τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου, θὰ εἶσαι ἐκλεκτὸ σκεῦος «εἰς τιμὴν, ἡγιασμένον καὶ εὐχρηστον τῷ δεσπότη, εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἠτοιμασμένον» (Β' Τιμ. 2:21).

Ἀγάπα τὴν καλὴ συναναστροφή καὶ ἀπόφευγε τὴν κακὴ. Γιατὶ οὔτε ὁ μάγος οὔτε ὁ ληστής οὔτε ὁ τυμβωρύχος γεννήθηκαν τέτοιοι, ἀλλὰ ἔμαθαν τὰ ἐγκλήματα ἀπὸ ἀνθρώπους, που ὁ διάβολος τοὺς διέστρεψε τὴ διάνοια. Ὁ Θεὸς ὅλα τὰ ἔκανε πολὺ καλὰ (Γέν. 1:31).

Νὰ μὴ σ' εὐχαριστοῦν λοιπὸν τὰ λουτρὰ καὶ τὰ ποτὰ καὶ οἱ θόρυβοι τῆς ἀγορᾶς καὶ οἱ ἀπολαύσεις, γιὰ νὰ μὴν πέσεις σὲ φοβεροὺς κινδύνους. Νὰ θυμᾶσαι πάντα τὴν ὀδύνη τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ νὰ φοβᾶσαι μήπως κι ἐσὺ σὲ λίγο καταδικαστεῖς στὶς ἴδιες τιμωρίες.

Δὲν ἔτυχε ποτὲ νὰ μπεῖς σὲ σπίτι, ὅπου πενθοῦσαν (κάποιον νεκρό), καί, μόλις ἄκουσες τὸ θρῆνο καὶ τὰ κλάματα, νὰ βγεῖς βιαστικὰ ἀπὸ κεῖ μέσα; Ἀπὸ τὰ πρόσκαιρα λοιπὸν πρέπει νὰ συμπεραίνεις γιὰ τὰ αἰώνια. Γιατὶ λέει (ἡ Γραφή): «Δίδου σοφῶ ἀφορμὴν, καὶ σοφώτερος ἔσται» (Παροιμ. 9:9).

Νὰ δέχεσαι χωρὶς δυσφορία τὶς ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἀποκρούεις ἔξυπνα τὰ τεχνάσματα τοῦ διαβόλου.

Νὰ κόβεις τὶς βλαβερὲς συναναστροφές γιὰ νὰ ἔχεις ἐσωτερικὴ ἡρεμία.

Ὁ ἐχθρὸς φροντίζει νὰ ὀπλίζει τοὺς ἀμελέστερους ἀδελφοὺς ἐναντίον τῶν ἀγωνιστῶν.

Οί αγωνιστές ὅμως, ἂν προσέχουν, βρίσκουν ὠφέλεια μέσω τῶν ἀμελεστέρων, σηκώνοντας τις ἀδυναμίες τους γιά χάρη τοῦ Κυρίου.

Ἐκεῖνος πού σπλαγχνίζεται τὸν πλησίον, θὰ βρεῖ σπλαχνικὸ τὸν Κύριο ἀπέναντί του.

Ἀντίθετα «ἡ κρίσις» θὰ εἶναι «ἀνέλεος τῷ μῆ ποιήσαντι ἔλεος» (Ἰακ. 2:13).

Νὰ μὴ συνεργήσεις μὲ κανέναν ἀδελφό σου στὴ διάπραξη ἀμαρτίας.

Φρόντισε μάλιστα, ἂν μπορεῖς, νὰ λυτρώσεις κι ἐκεῖνον ἀπ' αὐτὴ, γιὰ νὰ ζήσει (αἰώνια) ἡ ψυχὴ σας μαζί μὲ τὸν Κύριο.

Ἄς εἶναι ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ συνεχῶς μπροστὰ στὰ μάτια σου, καὶ ἡ ἀμαρτία δὲν θὰ σὲ νικήσει.

Ἀδελφοί, πρέπει νὰ προσέχουμε ἀπὸ κακὴ συμβουλή. Γιατὶ σήμερα μὲ τοὺς περισσότερους ἀνθρώπους συμβαίνει ὅ,τι μὲ δυὸ λαμπροφορέ- μένους, πού βαδίζουν μαζί στὴν ἀγορά, καὶ πού ἀπ' αὐτοὺς ὁ ἕνας σκο- ντάφτει ἀπὸ ἀπροσεξία, πέφτει στὴ λάσπη, καταλερώνει τὴν ὑπέροχη στο- λὴ του, κι ἔπειτα, κινημένος ἀπὸ τὸ φθόνο, ἐπιδιώκει νὰ ρίξει καὶ τὸν ἄλλο στὸ βοῦρκο, ὥστε νὰ μὴν ἔχει μόνο αὐτὸς ἄσχημη ἐμφάνιση. Ἔτσι καὶ ὅσοι ἔπεσαν ἀπὸ τὴν ἀρετὴ, ἀγωνίζονται νὰ ρίξουν καὶ τοὺς ἄλλους, γιὰ νὰ μὴ ζοῦν μόνο αὐτοὶ μέσα στὸ βοῦρκο. Μιλοῦν μάλιστα ταπεινὰ καὶ ἀπαντοῦν γλυκά, γιὰ ν' ἀπομακρύνουν σιγὰ-σιγὰ ἀπὸ τὴ σωφροσύνη αὐ- τοὺς πού τοὺς ἀκοῦνε, καὶ νὰ τοὺς ρίξουν σὲ ὅμοιο μὲ τὸν δικό τους βό- θρο. Καὶ ὄχι μόνο δὲν διστάζουν νὰ κάνουν οἱ ἴδιοι αἰσχρὰ ἔργα, ἀλλὰ καὶ τὸν πλησίον τους προτρέπουν σ' αὐτά, λέγοντας: «Γιατὶ μᾶς ἀποφεύγεις; Ἐπειδὴ εἴμαστε ἀμαρτωλοί; Δὲν ξέρεις, ὅτι ἡ ζωὴ αὐτὴ εἶναι ἕνα «πέσε- σήκω;» Καὶ δὲν ντρέπονται νὰ λένε τέτοια λόγια καὶ ἄλλα παρόμοια. Γιατί; Ἐπειδὴ αὐτοὶ ἔχουν πέσει πιά στὴν ἀμαρτία καὶ δὲν θέλουν νὰ σηκωθοῦν, ὅπως εἶπα. Ἀλλὰ καὶ σκάνδαλο γίνονται στοὺς πολλοὺς καὶ αἰτία πτώσεως καὶ διαφθορᾶς καὶ χρησιμοποιοῦνται σὰν δόλωμα στὸ ἀγκίστρι τοῦ δια- βόλου. Ἐπιδιώκουν νὰ ἐξαπατήσουν τις ἀστήρικτες ψυχές καὶ νὰ τις παρασύρουν στὴν ἴδια καταστροφή. Γι' αὐτὸ νὰ φυλάγεσαι ἀπὸ κάτι τέ- τοιους τύπους, ἀγαπητέ μου, μὴν τυχόν σὲ ἐλκύσουν μὲ τὰ γλυκά τους λό- για καὶ σὲ στείλουν στὴν αἰώνια κόλαση, ὅπου θὰ πᾶνε καὶ οἱ ἴδιοι.

Ἀπὸ τὸ Γεροντικό.

Ἕνας γέροντας εἶπε:

- Ἄν σταθεῖς σ' ἕναν τόπο καὶ δεῖς ἐκεῖ κάποιους νὰ καλοπερνοῦν, μὴν τοὺς ζυγώσεις.

Ἄν ὅμως ὑπάρχει ἄλλος, πού εἶναι φτωχὸς καὶ δὲν ἔχει οὔτε ψωμί, πλησίασέ τον, καὶ θὰ βρεῖς (ψυχικὴ) ἀνάπαυση.

Ὁ ἀββᾶς Ἀγάθων εἶπε:

- Ἄν ὑπάρχει κάποιος πού μοῦ εἶναι πολὺ ἀγαπητός, καὶ καταλάβω ὅτι μὲ παρασύρει σὲ κάποιο ἐλάττωμα, τὸν ἀπομακρύνω ἀπὸ κοντά μου.

***

Ἕνας γέροντας εἶπε:

- Πρέπει νὰ φεύγουμε μακριὰ ἀπ' ὅλους ὅσοι δουλεύουν στὴν ἀμαρτία, ἔστω κι ἂν εἶναι φίλοι ἢ συγγενεῖς μας, ἔστω ἀκόμα κι ἂν ἔχουν τὸ ἱερατικὸ ἢ τὸ βασιλικὸ ἀξίωμα. Γιατὶ ἡ ἀπομάκρυνση ἀπ' ὅσους δουλεύουν στὴν ἀμαρτία, μᾶς χαρίζει τὴν παρρησία στοῦ Θεοῦ καὶ τὴ φιλία Του.

*****

Ἀπὸ ποῦ ν' ἀρχίζουμε τὴν ἄσκηση.

Ἀπὸ ποῦ ν' ἀρχίζουμε τὴν ἄσκηση; Οἱ ἀρχάριοι ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ὑπομονὴ καὶ ἐπιμονή, γιατί ἡ ἀρετὴ στὴν ἀρχὴ φαίνεται δύσκολη, ὕστερα ὅμως ἀποδεικνύεται εὐκόλη.

Τοῦ ἀββᾶ Ἰσαάκ.

Μακάριοι εἶναι ἐκεῖνοι πού ζώστηκαν τὴν ὑπομονὴ καὶ τὴν ἐλπίδα καὶ ρίχθηκαν στὴ θάλασσα τῶν θλίψεων γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ μὲ ἀπλότητα, χωρὶς νὰ τὸ πολυεξετάσουν, χωρὶς νὰ δειλιάσουν ἀπὸ τὸ σάλο καὶ τὰ κύματα, πού σηκώνονται μπροστὰ τους, καὶ χωρὶς νὰ λιποψυχήσουν ἀπὸ τὴ θαλασσοταραχὴ. Αὐτοὶ βρίσκουν γρήγορα σωτηρία στοῦ λιμάνι τῆς βασιλείας καὶ ἀναπαύονται στὰ σκηνώματα ἐκείνων πού κοπίασαν μὲ καλὸ τρόπο καὶ ἀγάλλονται μέσα στὴν εὐφροσύνη - γέννημα τῆς ἐλπίδας τους.

Ὅσοι τρέχουν μὲ ἐλπίδα στὸν ἀνώμαλο καὶ δύσκολο δρόμο (τῆς σωτηρίας), δὲν γυρίζουν πίσω οὔτε χρονοτριβοῦν γιὰ νὰ ἐξετάσουν τὴν αἰτία τῆς δυσκολίας. Ὅταν πιά περάσουν τὸ δρόμο καὶ φτάσουν καλὰ στοῦ τέρμα, τότε μόνο σκέφτονται τὶς δυσκολίες καὶ τὶς ἀνωμαλίες τοῦ δρόμου καὶ εὐχαριστοῦν τὸ Θεό, πού τοὺς γλίτωσε ἀπὸ τόσα καὶ μεγάλα κακά, χωρὶς καὶ οἱ ἴδιοι νὰ γνωρίζουν τὸ πῶς.

Ἀντίθετα, ἀπὸ αὐτοὺς πού κάνουν πολλὲς σκέψεις καὶ θέλουν τόσο πολὺ νὰ πιστεύουν πῶς εἶναι σοφοὶ καὶ παραδίνονται στὶς περιπλανήσεις τῶν λογισμῶν τους καὶ προπαρασκευάζονται μὲ τὴ δειλία καὶ θέλουν νὰ προβλέψουν τὶς αἰτίες πού ἴσως θὰ τοὺς προξενήσουν βλάβη, οἱ περισσότεροι (λέω ἀπ' αὐτούς) βρίσκονται νὰ κάθονται πάντα στὴν ἐξώπορτα τῶν σπιτιῶν τους. Πραγματικά, γιὰ κάτι τέτοιους εἶναι πού λέει ἡ Γραφή: «Λέγει ὁ κνηρὸς ἀποστελλόμενος εἰς ὁδόν, λέων ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἐν δὲ ταῖς πλατείαις φονευταί» (Παροιμ. 26:13). Εἶναι σὰν κι αὐτοὺς πού εἶπαν: «Ἐκεῖ

ἐωράκαμε τοὺς γίγαντας καὶ ἤμεν ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ ἀκρίδες» (Ἀριθ. 13:34). Αὐτοὶ εἶναι ποὺ θέλουν πάντα νὰ παρουσιάζονται σοφοί, ἀρχὴ ὅμως ποτὲ δὲν ἀποφασίζουν νὰ βάλουν.

Ἡ πολλὴ σοφία νὰ μὴ γίνῃ παγίδα μπροστὰ σου καὶ αἰτία νὰ γλιστρήσεις. Στήριξε τὸ θάρρος σου στὸ Θεό, πλησίασε καὶ ἄρχισε νὰ βαδίζεις μὲ τὸν πρῶτο θερμὸ ζῆλο σου πάνω στὸν αἱματοβαμμένο δρόμο, χωρὶς νὰ φροντίζεις καθόλου γιὰ τὸ σῶμα σου καὶ χωρὶς νὰ ἐξετάζεις περιττὲς λεπτομέρειες, γιὰ νὰ μὴ βρεθεῖς γυμνὸς ἀπὸ τὴ γνώση τοῦ Θεοῦ. Γιατὶ καὶ ὁ γεωργὸς ποὺ φοβᾶται ἢ περιμένει νὰ ἔρθουν (εὐνοϊκοί) ἄνεμοι, ποτὲ δὲν θὰ σπείρει. Προτιμότερος εἶναι ὁ θάνατος γιὰ χάρη τοῦ Θεοῦ, παρὰ μία ζωὴ γεμάτη ντροπὴ καὶ ὀκνηρία.

Ἐσὺ λοιπὸν, ὅταν θελήσεις ν' ἀρχίσεις ἔργο Θεοῦ, πρῶτα νὰ δώσεις ὑπόσχεση στὸ Θεό, σὰν νὰ μὴν ἔχεις πιά ζωὴ σ' αὐτὸν τὸν κόσμο, σὰν ἐτοιμασμένος γιὰ θάνατο, σὰν ἄνθρωπος ποὺ ἔχει χάσει κάθε ἐλπίδα στὴν παροῦσα ζωὴ. Αὐτὸ νὰ κρατᾶς στὸ νοῦ σου, κι ἔτσι θὰ μπορέσεις, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ν' ἀγωνιστεῖς καὶ νὰ νικήσεις. Γιατὶ ἡ ἐλπίδα τῆς ζωῆς αὐτῆς δημιουργεῖ στὸ λογισμὸ χαύνωση, καὶ δὲν ἀφήνει τὸν ἄνθρωπο νὰ προκόψῃ σὲ τίποτα καλὸ. Νὰ μὴν ἀρχίσεις, ἐπομένως, τὴν ἐργασία τοῦ καλοῦ ἔργου μὲ διψυχία, ποὺ ὀδηγεῖ στὴ χαυνότητα, γιὰ νὰ μὴ φτάσῃ νὰ γίνῃ ἀνώφελος ὁ κόπος σου καὶ ἀφόρητη ἡ ἐργασία τῆς (πνευματικῆς) καλλιέργειάς σου. Ἄρχισε τὸ ἀγαθὸ μὲ ἀνδρεία καὶ ἀδίστακτη πίστη στὸ Θεό, ἀφοῦ γνωρίζεις ὅτι ὁ Κύριος εἶναι ἐλεήμων καὶ ἔτοιμος πάντα νὰ βοηθήσῃ αὐτοὺς ποὺ τὸν ἐπιζητοῦν. Μὰ καὶ γενναιόδωρος μισθαποδότης γίνεται, δίνοντάς μας τὴ χάρη Του ὄχι ἀνάλογα μὲ τὴν ἐργασία μας, ἀλλ' ἀνάλογα μὲ τὴν προθυμία καὶ τὴν πίστη τῶν ψυχῶν μας. Γιατὶ Αὐτὸς εἶναι ποὺ λέει: «Ὡς ἐπίστευσας γενηθήτω σοι» (Ματθ. 8:13).

Ὅποιος λοιπὸν θέλει νὰ ἔρθῃ πίσω Του, ἄς ἀπαρνηθεῖ τὸν ἑαυτό του, ὅπως εἶπε Ἐκεῖνος (Ματθ. 16:24), καὶ ἔτσι μόνο θὰ μπορέσῃ νὰ σηκώσῃ τὸ σταυρὸ καὶ νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. Γιατὶ ὁ σταυρὸς αὐτὸ φανερῶνει, ὅτι δηλαδὴ εἴμαστε ἔτοιμοι γιὰ κάθε θλίψη καὶ γιὰ κάθε κακοπάθεια, ἀκόμα καὶ γι' αὐτὸν τὸ θάνατο.

Τοῦ ἀββᾶ Ζωσιμᾶ.

Ἡ χάρη τοῦ Θεοῦ ἀκολουθεῖ πάντα τὴν προαίρεσή μας. Καὶ μὲ τὴ χάρη κατορθώνουμε κάθε ἀγαθό. Ἐμεῖς ὅμως δὲν ζητᾶμε νὰ κάνουμε ἀρχὴ στὸ ἀγαθὸ οὔτε δείχνουμε μεγάλη καὶ πρόθυμη προαίρεση, ὥστε νὰ ἐλκύσουμε τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ σὲ βοήθειά μας. Ἀλλὰ κι ἂν ποτὲ φανοῦμε ὅτι δείχνουμε κάποια προαίρεση, εἶναι νωθρὴ, ἀσήμαντη καὶ ἀνάξια νὰ λάβῃ κάποιο ἀγαθὸ ἀπὸ τὸ Θεό.

Δέν ξέρουμε ὅτι ὀλόκληρος ὁ πνευματικός ἀγῶνας μας εἶναι σάν τή σπορά καί τήν καρποφορία; Ὁ γεωργός δηλαδή σπέρνει τὸ χωράφι του, ὕστερα ὅμως περιμένει τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Καί ὁ Θεὸς στή συνέχεια, στέλνει τὴ δωρεά Του, προξενώντας βροχές στὸν κατάλληλο καιρὸ καὶ εὐνοϊκοὺς ἀνέμους, κάνοντας νὰ φυτρώσουν καὶ ν' αὐξηθοῦν καὶ νὰ τελειοποιηθοῦν τὰ σπέρματα ποὺ ἔριξε ὁ γεωργός στή γῆ, καὶ βοηθώντας τον ἔτσι νὰ κερδίσει πολλὰ ἀπὸ τὰ λίγα.

Ἔτσι κι ἐμεῖς, ἂν σπεύρουμε στὰ καλὰ ἔργα πλούσια καὶ μεγαλόψυχη προαίρεση, τότε καὶ ἡ χάρη, ποὺ θὰ βροῦμε ἀπὸ τὸ Θεό, θὰ εἶναι ἀνάλογη. Μ' αὐτὴ θὰ μπορέσουμε στή συνέχεια, χωρὶς πίεση καὶ κόπο, νὰ κατορθώσουμε ὅλα τὰ ἀγαθὰ.

Τὸ ἴδιο βλέπουμε νὰ συμβαίνει καὶ στὶς τέχνες. Ἐκεῖνος δηλαδή ποὺ ἔρχεται γιὰ νὰ μάθει μία τέχνη, στήν ἀρχὴ κοπιάζει καὶ δυσκολεύεται καὶ πολλές φορές ἀποτυχαίνει. Δέν χάνει ὅμως τὸ κουράγιο του οὔτε ἀπογοητεύεται, ἀλλὰ πάλι προσπαθεῖ. Ὅσες φορές κι ἂν ἀποτύχει, ἄλλες τόσες ζητάει νὰ διορθωθεῖ, φανερώνοντας ἔτσι στὸ μάστορα τὴν προαίρεσή του. Ἄν ὅμως λιποψυχήσει καὶ κάνει πίσω, δέν μαθαίνει τίποτα. Ἔτσι, καθὼς συχνὰ κάνει σφάλματα καὶ διορθώνεται ἀπὸ τὸ μάστορα καὶ πάλι ἐπιμένει καὶ ἐργάζεται μὲ κόπο καὶ ὑπομονή, σιγὰ-σιγὰ μαθαίνει καλὰ τὴν τέχνη. Καὶ τότε κάνει ἄνετα τὴ δουλειά του καὶ βγάζει μ' αὐτὴ τὸ ψωμί του.

Ἔτσι πρέπει νὰ κάνει κι αὐτὸς ποὺ θέλει νὰ καταπιαστεῖ μὲ τὴν ἐργασία κάποιας ἀρετῆς: Πρῶτα δηλαδή νὰ δείξει μεγάλη γενναιότητα καὶ καλὴ προαίρεση, κι ἔπειτα νὰ ἀσχολεῖται ὑπομονετικὰ μὲ τὴν ἐργασία τοῦ ἀγαθοῦ, ζητώντας τὴ βοήθεια καὶ τὴν προστασία τοῦ Θεοῦ. Νὰ μὴ λιποψυχεῖ οὔτε ν' ἀπελπίζεται ἀπὸ τὶς πτώσεις καὶ νὰ ἐγκαταλείπει τὸν ἀγῶνα - γιατί ἔτσι δέν θὰ μπορέσει νὰ πετύχει ποτὲ κάτι καλὸ - ἀλλὰ, ὅσες φορές κι ἂν πέφτει, νὰ ξανασηκώνεται, νὰ τροφοδοτεῖ τὴν προθυμία του μὲ τὴν ἐλπίδα στὸ Θεὸ καὶ νὰ περιμένει τὸ ἔλεός Του. Αὐτὸ δηλαδή εἶναι ἐκεῖνο ποὺ εἶπε ὁ ἀββᾶς Μωϋσῆς: «Ἡ δύναμη αὐτῶν ποὺ θέλουν ν' ἀποκτήσουν τὶς ἀρετές, ἐδῶ φαίνεται: «Ἄν πέσουν, νὰ μὴ λιποψυχήσουν, ἀλλὰ νὰ προσπαθήσουν πάλι».

Τοῦ ἁγίου Διαδόχου.

Ὁ δρόμος τῆς ἀρετῆς, σ' ἐκείνους ποὺ ἀρχίζουν ν' ἀγαποῦν τὴν εὐσέβεια, φαίνεται πολὺ σκληρὸς καὶ σκοτεινός, ὄχι γιατί εἶναι πρᾶγματι τέτοιος, ἀλλὰ γιατί ἡ φύση τοῦ ἀνθρώπου, ἀπὸ τὴ γέννησή του κιόλας, ἔρχεται σὲ ἐπαφὴ μὲ τὴν ἄνεση τῶν ἡδονῶν. Σ' ἐκείνους ὅμως ποὺ μπόρεσαν νὰ φτάσουν ὡς τὴ μέση τοῦ δρόμου, φαίνεται εὐχάριστη καὶ

πολύ ξεκούραστη, γιατί, με τή συνέργια τοῦ ἀγαθοῦ, ἔχει ὑποταχθεῖ ἡ κακία στή συνήθεια τῆς ἀρετῆς καὶ χάνεται μαζί με τὴν ἀνάμνηση τῶν παράλογων ἡδονῶν. Γι' αὐτὸ ἡ ψυχὴ βαδίζει στὸ ἐξῆς με εὐχαρίστηση τὸ δρόμο τῶν ἀρετῶν. Νὰ γιατί ὁ Κύριος, προτρέποντάς μας στήν ὁδὸ τῆς σωτηρίας, λέει: «Τί στενὴ καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν βασιλείαν, καὶ ὀλίγοι δι' αὐτῆς εἰσπορεύονται» (πρβλ. Ματθ. 7:14). Σ' ἐκείνους ὅμως ποὺ με θερμὴ διάθεση ἀποφασίζουν τὴν τήρηση τῶν ἀγίων ἐντολῶν Του, λέει: «Ὁ ζυγὸς μου χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον μου ἑλαφρόν ἐστι» (Ματθ. 11:30).

Πρέπει λοιπὸν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ πνευματικοῦ ἀγῶνα νὰ βιάζουμε τὴ θέλησή μας στήν ἐργασία τῶν ἀγίων ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, ὥστε ὁ ἀγαθὸς Κύριος, βλέποντας τὸ σκοπὸ καὶ τὸν κόπο μας καὶ ὅτι ἔχουμε τὴν προαίρεση νὰ ὑπηρετήσουμε ὀλοπρόθυμα τὶς ἔνδοξες βουλές Του, νὰ μᾶς στείλει ἔτοιμο τὸ ἅγιο θέλημά Του. Γιατὶ ἀπὸ τὸν Κύριο ἐτοιμάζεται ἡ θέλησή μας (Παροιμ. 8:35), ὥστε με πολλὴ χαρὰ νὰ ἐργαζόμαστε ἀκατάπαυστα τὸ ἀγαθό. Τότε πράγματι θὰ αἰσθανθοῦμε, ὅτι «ὁ Θεὸς ἐστὶν ὁ ἐνεργῶν ἐν ἡμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας» (Φιλιπ. 2:13).

Τοῦ ἀββᾶ Μάρκου.

Κάθε βαπτισμένος ὀρθόδοξα ἔλαβε μυστικὰ ὅλη τὴ χάρη, τὴν ἐνέργεια τῆς ὁποίας αἰσθάνεται στὸ ἐξῆς ἀνάλογα με τὴν ἐργασία τῶν ἐντολῶν.

Ἐντολὴ τοῦ Χριστοῦ ποὺ ἐκτελεῖται με ἐπίγνωση, δηλαδὴ με ὀρισμένο σκοπὸ, χαρίζει παρηγοριὰ ἀνάλογη με τὶς ὀδύνες τῆς καρδιάς.

Τοῦ ἀββᾶ Ἡσαΐα.

Ἀδελφέ, μὴ λιποψυχῆσεις μπροστὰ σὲ κανέναν κόπο, γιὰ νὰ μὴν περάσουν μέσα σου οἱ ἐνέργειες τοῦ ἐχθροῦ. Γιατὶ ὅπως ἀκριβῶς ἔνα ἐρειπωμένο σπίτι ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη γίνεται τόπος ἀκαθαρσιῶν, ἔτσι καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ὀκνηροῦ ἀρχάρου γίνεται κατοικητήριον κάθε ἀκάθαρτου πάθους.

Ἀπὸ τὸ Γεροντικό.

Ἕνας γέροντας εἶπε:

- Τὸ νὰ βιάζουμε σὲ ὅλα τὸν ἑαυτὸ μας (γιὰ νὰ κατορθώσουμε τὴν ἀρετὴ), αὐτὸς εἶναι ὁ δρόμος ποὺ ὀδηγεῖ στὸ Θεό.

***

Ὁ ἴδιος γέροντας εἶπε:

- Αὐτὸς ποὺ βιάζει τὸν ἑαυτὸ του γιὰ τὸ Θεό, εἶναι ὁμοιος με τὸν ὀμολογητὴ τῆς πίστεως.

Μερικοί αδελφοί ρώτησαν έναν από τους πατέρες:

- Πώς ή ψυχή δέν προστρέχει στις επαγγελίες που έδωσε ο Θεός με τις Άγιες Γραφές, αλλά παραστρατίζει προς τα άκάθαρτα;

Και ο γέροντας απάντησε:

- Νομίζω ότι δέν γεύθηκε ακόμα τα έπουράνια, και γι' αυτό ποθει τα άκάθαρτα.

Ένας αδελφός είπε στον άββã Ποιμένα:

- Το σωμα μου αδυνατίσε, αλλά τα πάθη μου δέν αδυνατίζουν.

- Τα πάθη μοιάζουν με άγκαθωτά φυτά, άποκρίθηκε ο γέροντας. Αυτό σημαίνει, ότι, όπως ακριβώς εκείνος που θέλει να ξεριζώσει τα φυτά αυτά, πληγώνει και ματώνει τα χέρια του, έτσι και εκείνος που θέλει να ξεριζώσει τα πάθη του, έχει ανάγκη από ιδρωτες και κόπους.

Άπο το βίο τής άγίας Συγκλητικής.

Η μακαρία Συγκλητική έλεγε, ότι περιμένει μεγάλος άγώνας αυτούς που έρχονται κοντά στο Θεό, και ότι στις αρχές άπαιτείται πάρα πολυς κόπος, μετá όμως ακολουθει χαρά άπερίγραπτη. Όπως δηλαδή εκείνοι που θέλουν να ανάψουν φωτιά, στην αρχή πνίγονται άπο τον καπνό και δακρύζουν, ύστερα όμως κατορθώνουν αυτό που θέλουν, έτσι ακριβώς κι εμείς, αν θέλουμε ν' ανάψουμε στις καρδιές μας τή θεϊκή φωτιά, ας άγωνιζόμαστε να το πετύχουμε με δάκρυα και κόπο. Γιατί λέει ο Κύριος: «Πυρ ήλθον βαλείν επί τήν γήν, και τί θέλω ει ήδη άνήφθη!» (Λουκ. 12:49). Μερικοί όμως, άπο άμέλεια, ένω κοπίασαν λιγάκι και υπέμειναν τον καπνό, δέν άναψαν τή φωτιά, επειδή έγκατέλειψαν σύντομα τήν προσπάθεια και δέν έδειξαν μέχρι τέλος καρτερία και ύπομονή.

Οί δαίμονες πολεμοϋν τους σθεναρούς άγωνιστές.

Οί δαίμονες πολεμοϋν τους σθεναρούς άγωνιστές, ένω άδιαφοροϋν για τους άμελείς. Όσοι άγωνίζονται, βρίσκουν συνεργό το Θεό στους πολέμους που παραχωροϋνται για το πνευματικό τους συμφέρον.

Άπο το Γεροντικό.

Ένας αδελφός, που πειραζόταν άπο τους δαίμονες, πήγε σε κάποιον γέροντα και τοϋ φανέρωσε τους πειρασμούς που δοκίμαζε. Κι ο γέροντας τοϋ λέει:

- Άδελφέ, να μη σε φοβίζουν οι πειρασμοί που σοϋ συμβαίνουν, γιατί όσο βλέπουν οι έχθροί τήν ψυχή ν' άνεβαίνει και να ένώνεται με το Θεό, τόσο όργίζονται και λιώνουν άπο το φθόνο τους. Είναι, άλλωστε, άδύ-

νατον νὰ μὴν παραβρίσκονται ὁ Θεὸς καὶ οἱ ἄγγελοί Του, ὅταν ὁ ἄνθρωπος πειράζεται καὶ ζητάει χέρι βοήθειας. Ἐσὺ λοιπὸν μὴ σταματᾷς νὰ σηκώνεις πάντα τὸ βλέμμα σου πρὸς Αὐτὸν καὶ νὰ ζητᾷς τὴ βοήθειά Του μὲ ταπείνωση, ἔχοντας συνάμα στὸ νοῦ σου, κατὰ τὴν ὥρα τοῦ πειρασμοῦ, τὴν ἀκαταμάχητη δύναμη Ἐκείνου, τὴ δική μας ἀδυναμία καὶ τοῦ ἐχθροῦ μας τὴ σκληρότητα. Ἔτσι σύντομα θὰ σὲ βοηθήσει ὁ Θεός.

***

Ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν εἶπε γιὰ τὸν Ἀββᾶ Ἰωάννη τὸν Κολοβό, ὅτι παρακάλεσε τὸ Θεὸ καὶ ἔφυγαν ἀπὸ πάνω του τὰ πάθη, κι ἔτσι ἡσύχασε. Πῆγε λοιπὸν σ' ἓνα γέροντα καὶ τοῦ εἶπε:

«Βλέπω τὸν ἑαυτὸ μου νὰ ἀναπαύεται (ψυχικά) καὶ νὰ μὴν ἔχει κανένα πόλεμο».

Καὶ ὁ γέροντας τοῦ λέει:

«Πήγαινε καὶ παρακάλεσε τὸ Θεὸ νὰ σοῦ ἔρθει πάλι ὁ πόλεμος, γιατί μὲ τοὺς πολέμους προκόβει ἡ ψυχὴ».

Παρακάλεσε λοιπὸν (τὸ Θεὸ ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης νὰ ξαναγυρίσει ὁ πόλεμος), καὶ ποτὲ πιά δὲν προσευχήθηκε νὰ τοῦ φύγει, ἀλλὰ ἔλεγε: «Κύριε, δῶσε μου ὑπομονὴ στοὺς πολέμους».

***

Ἕνας γέροντας εἶπε:

- Ἄν μᾶς συγχωρεῖ ὁ Θεός, μολονότι κάνουμε τόσα κακά, μακροθυμώντας ἀπέναντί μας, δὲν θὰ μᾶς βοηθήσει, πολὺ περισσότερο, ἂν θελήσουμε νὰ κάνουμε τὰ καλά;

Τοῦ ἁγίου Μαξίμου.

Λένε ὅτι γιὰ πέντε αἰτίες παραχωρεῖ ὁ Θεός νὰ πολεμούμαστε ἀπὸ τοὺς δαίμονες.

Καὶ πρώτη εἶναι, λένε, ν' ἀποκτήσουμε τὴ διάκριση τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς κακίας, καθὼς μᾶς πολεμοῦν καὶ τοὺς πολεμᾶμε.

Δεύτερη, ν' ἀποκτήσουμε τὴν ἀρετὴ μὲ πόλεμο καὶ κόπο, κι ἔτσι νὰ τὴν ἔχουμε βέβαιη καὶ σταθερή.

Τρίτη, νὰ μὴν ὑψηλοφρονοῦμε, καθὼς προοδεύουμε στὴν ἀρετὴ, ἀλλὰ νὰ μάθουμε νὰ ταπεινοφρονοῦμε.

Τέταρτη, νὰ μισήσουμε τελείως τὴν κακία, ἀφοῦ τὴ γνωρίσουμε μὲ τὰ παθήματά μας.

Πέμπτη καὶ κυριότερη ἀπ' ὅλες, νὰ μὴν ξεχνᾶμε, ἀφοῦ ἀποκτήσουμε τὴν ἀπάθεια, οὔτε τὴ δική μας ἀδυναμία οὔτε τὴ δύναμη Ἐκείνου ποὺ μᾶς βοήθησε.

Τοῦ Ἀββᾶ Ἰσαὰκ.

Όταν θελήσεις να κάνεις αρχή καλοῦ ἔργου, πρῶτα να ἐτοιμάσεις τὸν ἑαυτό σου γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν πειρασμῶν, πού πρόκειται να ἔρθουν ἐναντίον σου. Γιατί ὁ ἐχθρός, ὅταν δεῖ κάποιον ν' ἀρχίζει με θερμὴ πίστη μία θεάρεστη ζωὴ, συνηθίζει να τοῦ ἐπιτίθεται με διάφορους καὶ φοβεροὺς πειρασμούς, ὥστε να δειλιάσει ἀπ' αὐτούς ὁ ἄνθρωπος καὶ να ἐγκαταλείψει τὴν καλὴ του πρόθεση. Καὶ παραχωρεῖ ὁ Θεὸς να πέσει σὲ πειρασμούς γιὰ να χτυπήσεις ἐπίμονα τὴ θύρα (τοῦ ἐλέους) Του καὶ γιὰ να ριζώσει μέσα στοῦ νοῦ σου, ἀπὸ τὸ φόβο τῶν θλίψεων, ἡ μνήμη Ἐκείνου, καὶ γιὰ να τὸν πλησιάσεις με τὶς προσευχές, ὥστε ν' ἀγιαστεῖ ἔτσι ἡ καρδιά σου ἀπὸ τὴν ἀκατάπαυστη ἐνθύμησή Του. Καὶ ὅταν τὸν ἐπικαλεῖσαι, θὰ σὲ ἀκούσει. Καὶ θὰ μάθεις ἔτσι, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι αὐτὸς πού σε λυτρώνει. Καὶ τότε θὰ νιώσεις τὴν παρουσία Ἐκείνου πού σ' ἔπλασε καὶ σε δυναμώνει καὶ σε προστατεύει. Γιατί ἡ σκέπη καὶ ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ ἀγκαλιάζει ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Δὲν γίνεται ὅμως ὁρατὴ παρὰ μόνο σ' ἐκείνους πού καθάρισαν τὸν ἑαυτό τους ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ εἶναι συνεχῶς προσηλωμένοι στοῦ Θεοῦ. Ἐξαιρετικὰ μάλιστα φανερώνεται σ' αὐτούς ἡ βοήθεια καὶ ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ, ὅταν μποῦν σὲ μεγάλη δοκιμασία γιὰ χάρη τῆς ἀλήθειας, γιατί τότε τὴν αἰσθάνονται πολὺ καθαρά με τὴν αἴσθηση τοῦ νοῦ.

Μερικοί, πού εἶδαν αὐτὴ (τὴ βοήθεια) καὶ με τὰ σωματικά τους μάτια, ἀνάλογα με τὶς δοκιμασίες, καὶ διαπίστωσαν ἔτσι τὴ συμπαράσταση τοῦ Θεοῦ, ὑποκινήθηκαν ἀπ' αὐτὴ σὲ γενναῖες πράξεις, ὅπως μαθαίνουμε γιὰ τὸν Ἰακώβ καὶ τὸν Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ καὶ τοὺς Τρεῖς Παῖδες καὶ τὸν ἀπόστολο Πέτρο καὶ τοὺς ἄλλους ἀγίους, πού ἄθλησαν γιὰ τὸ Χριστό. Σ' αὐτούς (ἡ θεία βοήθεια) ἦταν ὀλοφάνερη, ἔχοντας ἀνθρώπινη μορφή, δίνοντάς τους θάρρος καὶ προετοιμάζοντάς τους γιὰ τὸν ἀγῶνα τῆς εὐσέβειας. Ἀλλὰ καὶ στοὺς πατέρες, πού ἔζησαν στὴν ἔρημο καὶ ἔδιωξαν ἀπὸ κεῖ τοὺς δαίμονες καὶ ἔγιναν κατοικητήρια ἀγγέλων, καὶ σ' αὐτούς παρουσιάζονταν συνεχῶς οἱ ἅγιοι ἄγγελοι καὶ με κάθε τρόπο τοὺς βοηθοῦσαν καὶ τοὺς συμπαρᾶστέκονταν σὲ ὅλα καὶ τοὺς στήριζαν καὶ τοὺς λύτρωναν ἀπὸ τοὺς πειρασμούς, πού οἱ ἅγριοι δαίμονες τοὺς προξενοῦσαν. Ἀλλὰ καὶ μέχρι σήμερα δὲν ἀπομακρύνεται ἡ βοήθεια τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους πού ὀλοκληρωτικὰ ἀφιερῶθηκαν στὰ ἔργα πού Ἐκεῖνος εὐαρεστεῖται, ἀλλὰ βρίσκεται κοντὰ σὲ ὅλους ὅσοι τὸν ἐπικαλοῦνται.

*****

Συχνὰ ἡ Θεία χάρη διδάσκει.

Συχνά ἡ θεία χάρις διδάσκει, μέσω ἀπλῶν ἀνθρώπων, αὐτὰ πού πρέπει, σέ ὅσους ἐμπιστεύονται τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Οἱ ταπεινοὶ καταδέχονται νὰ διδάσκονται καὶ ἀπὸ τοὺς τυχαίους.

Ἀπὸ τὸ Γεροντικό.

Ὁ ἀββᾶς Μακάριος ἔλεγε, πὼς ὅταν ἦταν νέος, ἐπειδὴ κάποτε ἔπese σὲ ἀκηδία, βγῆκε ἔξω ἀπὸ τὸ κελλί του, στὴν ἔρημο, μὲ τὸν ἐξῆς λογισμό:

«Ὅποιον κι ἂν συναντήσεις, ρώτησέ τον κάτι πού θὰ σὲ ὠφελήσει.

Βρῆκε λοιπὸν ἓνα παιδί πού ἔβοσκε βόδια, καὶ τοῦ λέει:

- Παιδί μου, πεινάω. Τί νὰ κάνω;

- Ἔ, νὰ φᾶς! ἀποκρίθηκε ἐκεῖνο.

- Ἐφαγα καὶ πάλι πεινάω, εἶπε ὁ ἀββᾶς.

- Νὰ ξαναφᾶς, τοῦ λέει τὸ παιδί.

- Πολλές φορές ἔφαγα, καὶ ὅμως πεινάω πάλι.

Τότε τὸ παιδί τὸν ρωτᾶει (μὲ ἀπλότητα):

- Μήπως εἶσαι γαῖδαρος, γέροντα, καὶ γι' αὐτὸ θέλεις ὅλο νὰ τρῶς;

Ὁφελημένος (ἀπ' αὐτὸ ὁ ἀββᾶς), σηκώθηκε κι ἔφυγε.

***

Ἐνας γέροντας εἶπε:

- Προτιμῶ νὰ διδαχθῶ παρὰ νὰ διδάξω.

Ἀπὸ τὸ βίο τοῦ ἁγίου Ἀρσενίου.

Ὁ μέγας Ἀρσένιος ἦταν ἄνθρωπος μεγάλης παιδείας, τόσο κοσμικῆς ὅσο καὶ χριστιανικῆς. Θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε πὼς ξεπερνοῦσε ὅλους τοὺς συγχρόνους του σὲ πολυμάθεια καὶ σὲ ἀρετή. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ βασιλιάς Θεοδόσιος τὸν διάλεξε ἀνάμεσα σὲ ὅλους τοὺς τότε (μορφωμένους) ἀνθρώπους ὡς παιδαγωγὸ γιὰ τοὺς γιούς του Ὀνώριο καὶ Ἀρκάδιο. Μολονότι ὅμως καὶ τόσο μορφωμένος ἦταν, ἀλλὰ καὶ στὴ Σκήτη, ὅπου ἀσκήθηκε πολὺ καιρὸ, ἀπέκτησε ἀκόμα περισσότερη θεία γνώση, εἶχε τόσο μεγάλη ταπείνωση, πού δὲν ντρεπόταν νὰ ρωτᾶει καὶ τοὺς πιὸ ἀπαίδευτους καὶ νὰ παίρνει ἀπὸ αὐτοὺς κάθε δυνατὴ ὠφέλεια.

Κάποτε ρωτοῦσε ἓναν Αἰγύπτιο μοναχὸ καὶ τοῦ ζητοῦσε πληροφορίες γύρω ἀπὸ τοὺς λογισμούς.

Κάποιος, πού τὸν εἶδε, παραξενεύτηκε ἀπὸ τὸ γεγονὸς καὶ ζήτησε νὰ μάθει τὴν αἰτία.

- Δὲν ἀρνοῦμαι, ἀπάντησε ἐκεῖνος, πὼς εἶμαι κάτοχος σημαντικῆς παιδείας.

Ὁμολογῶ ὅμως ὅτι δὲν ἔχω μάθει ἀκόμα οὔτε τὸ ἀλφάβητο αὐτοῦ τοῦ ἀμόρφωτου.

Μὲ τὸν ὑπαινιγμὸ ἐκεῖνον ἐννοοῦσε τὴν κατὰ Θεὸν πράξη καὶ γνώση.

Ἀπὸ τὸ βίῳ τοῦ ἁγίου Παχωμίου.

Ὁ μέγας Παχώμιος χαιρόταν πολὺ, διαπιστώνοντας ὅτι ὁ μαθητὴς του Θεόδωρος ἦταν σὲ ὅλα συνετός, καὶ ὅτι, μολονότι νέος, ὄχι μόνο δὲν εἶχε τὴν (ἀνώριμη) σκέψη τῶν νέων, ἀλλὰ στήριζε στὴν ἄσκηση καὶ ἄλλους, τοὺς πιὸ ἀδύνατους.

Καθὼς λοιπὸν εἶχαν συνήθεια νὰ συγκεντρώνονται ὅλοι (οἱ μοναχοί) κάθε βράδυ σ' ἓνα σημεῖο τῆς μονῆς καὶ ν' ἀκοῦνε τὴ διδαχὴ τοῦ μεγάλου (Παχωμίου), (κάποια φορά), ὅταν ὅλοι εἶχαν μαζευτεῖ γι' αὐτό, προστάζει ἐκεῖνος τὸ Θεόδωρο - νέον, ὅπως εἶπαμε, ὄχι πάνω ἀπὸ εἴκοσι χρονῶν - νὰ κηρύξει στοὺς ἀδελφούς τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ. Κι αὐτὸς ἀμέσως, χωρὶς καμιά ἀντιλογία ἢ παρακοή, ἄνοιξε τὸ στόμα του καὶ τοὺς εἶπε πολλὰ ὠφέλιμα.

Μερικοὶ ὅμως ἀπὸ τοὺς γεροντότερους, βλέποντας αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, δὲν θέλησαν νὰ τὸν ἀκούσουν.

«Θὰ μᾶς διδάξει αὐτὸς ὁ ἀρχάριος;», εἶπαν μεταξύ τους.

«Δὲν θὰ τὸν ἀκούσουμε!». Ἔφησαν λοιπὸν τὴ σύναξη κι ἔφυγαν ὁ καθένας γιὰ τὸ κελλί του.

Ὅταν τέλειωσε ἡ διδασκαλία, ὁ μέγας (Παχώμιος) ἔστειλε καὶ τοὺς κάλεσε.

Καὶ μόλις ἦρθαν, τοὺς ρώτησε:

- Γιὰ ποιὸ λόγο ἀφήσατε τὸ κήρυγμα καὶ φύγατε γιὰ τὰ κελλιά σας;
- Καλὰ, ἀποκρίθηκαν, ἔβαλες ἓνα παιδί νὰ κάνει τὸ δάσκαλο σὲ τόσοις γέροντες, ποὺ πέρασαν μία ζωὴ μέσα στὸ μοναστήρι;

Ὅταν τοὺς ἄκουσε (ὁ ὄσιος), σκυθρόπιασε καὶ ἀναστέναξε βαθιά.

- Ξέρετε, εἶπε, ἀπὸ ποῦ ἄρχισαν νὰ μπαίνουν τὰ κακὰ στὸν κόσμο;
- Ἀπὸ ποῦ; ρώτησαν ἐκεῖνοι.

- Ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνεια! Ἐξαιτίας της «ἐξέπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὁ ἔωσφόρος, ὁ πρῶτὸς ἀνατέλλων» καὶ «συνετρίβη εἰς τὴν γῆν» (Ἠσ. 14:12). Ἐξαιτίας της κατοίκησε μαζί μὲ τὰ θηρία καὶ ὁ βασιλιάς τῆς Βαβυλῶνας Ναβουχοδονόσορ (Δαν. 4:25-30). Ἡ μήπως δὲν ἀκούσατε τί λέει ἡ Γραφή, ὅτι «ἀκάθαρτος παρὰ Θεῷ πᾶς ὑψηλοκάρδιος» (Παροιμ. 16:5), καὶ ὅτι «πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται» (Λουκ. 14:11); Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν τὰ λογαριάσατε αὐτά, νικηθήκατε ἀπὸ τὸ διάβολο καὶ χάσατε ὅλη σας τὴν ἀρετὴ, γιὰτὶ ἡ ὑπερηφάνεια εἶναι μητέρα καὶ ἀρχὴ ὅλων τῶν κακῶν. Φεύγοντας, δὲν ἀπομακρυνθήκατε ἀπὸ τὸ Θεόδωρο, ἀλλὰ χωρισθήκατε ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, καθὼς στερηθήκατε τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ. Εἶστε πραγματικὰ ἀξιολύπητοι. Πῶς δὲν καταλάβατε, ὅτι ὁ σατανᾶς ἦταν ποὺ σᾶς παρακίνησε νὰ φτάσετε σ' αὐτὸ (τὸ κατάντημα;) Ὡ, τί παράδοξο! Ὁ Θεὸς «ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος

μέχρις θανάτου» (Φιλιπ. 2:8) για μᾶς, κι ἐμεῖς, ἄν καὶ ἀπὸ τῆ φύση μας ταπεινοὶ ἔχουμε ἔπαρση! Ὁ ἀπὸ τῆ φύση Του ὑψηλὸς καὶ ἄπειρος, πού με τὸ βλέμμα Του καὶ μόνο μπορεῖ νὰ κατακάψει τὰ πάντα, ἔσωσε τὸν κόσμον μὲ τὴν ταπείνωση, κι ἐμεῖς, πού εἴμαστε χῶμα καὶ στάχτη καὶ ἀκόμα πιὸ τιποτένιοι ἀπὸ αὐτά, φουσκώνουμε ἀπὸ ὑπερηφάνεια, ἀγνοώντας ὅτι καταποντιζόμαστε ἔτσι στὰ κατάβαθα τῆς γῆς. Δὲν εἶδατε ἐμένα, μὲ πόση προσοχὴ παρακολουθοῦσα (τὴν ὁμιλία τοῦ Θεόδωρου;) Σᾶς βεβαιώνω, ὅτι ἐγὼ πάρα πολὺ ὠφελήθηκα πού τὸν ἄκουσα. Γιατὶ δὲν τοῦ ἐπέτρεψα νὰ σᾶς κηρύξει γιὰ νὰ σᾶς δοκιμάσω, ἀλλὰ γιατί ἤθελα κι ἐγὼ ὁ ἴδιος νὰ ὠφεληθῶ. Πόσο περισσότερο λοιπὸν ἐσεῖς ἔπρεπε νὰ τὸν ἀκούσετε μὲ πολλὴ ταπεινοφροσύνη; Ἀλήθεια σᾶς λέω, ὅτι ἐγὼ, ὁ ἐν Κυρίῳ πνευματικὸς πατέρας σας, ἤμουν κρεμασμένος ἀπ' τὸ στόμα του, σὰν νὰ μὴ γνῶριζα τὴ δεξιὰ καὶ τὴν ἀριστερὴ (στράτα). Σᾶς λέω λοιπὸν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὅτι, ἂν δὲν δείξετε πολὺ μεγάλη μετάνοια γι' αὐτὸ τὸ σφάλμα σας, ὥστε νὰ σᾶς συγχωρηθεῖ ἡ πτώση, θὰ χάσετε τὴν ψυχὴ σας, καὶ τοῦτο γιατί, μετὰ ἀπὸ αὐτὴ τὴν τόσο κακὴ ἀρχή, δὲν θὰ σταματήσετε, ὥσπου νὰ φτάσετε στὴν ἔσχατη ἀπόφαση τῆς καταδίκης σας.

Μὲ αὐτὰ τὰ λόγια τοὺς νουθετοῦσε (ὁ ὄσιος) καυτηριάζοντας ἀρκετὰ τὸ πάθος τῆς ὑπερηφάνειας, κι ἔτσι γιάτρεψε ἀποτελεσματικὰ τὴν (πνευματικὴ) ἀρρώστια τους. Γιατὶ ἦταν καὶ σκληρός, ὅποτε χρειαζόταν, ἀλλὰ καὶ ἤπιος πάλι, ὅταν τὸ καλοῦσε ἡ περίσταση, ἄλλοτε ἐλέγχοντας καὶ ἄλλοτε παρακινώντας πρὸς τὸ ἀγαθὸ ἐκείνους πού ἀμάρταναν.

Ἀπὸ τὸ βίον τοῦ ἁγίου Ἐφραίμ.

Ὁ Μέγας Ἐφραίμ, πού ἦταν πάντα ἀφοσιωμένος σὲ θεϊκὲς σκέψεις καὶ σχεδὸν ἀκατάπαυστα εἶχε νοερὰ μπροστὰ στὰ μάτια του τὴν ἡμέρα τῆς Κρίσεως καὶ συνεχῶς πενθοῦσε, «ἐμάκρυνε φυγαδεύων» κι αὐτός, ὅπως ὁ ψαλμωδός, «καὶ ηὐλίσθη ἐν τῇ ἐρήμῳ» (Ψαλμ. 54:8), ἀποφεύγοντας κάθε θόρυβο καὶ φασαρία καὶ ζάλη τῆς ζωῆς. Καθὼς λοιπὸν πήγαινε ἀπὸ τόπο σὲ τόπο, γιὰ νὰ ὠφελήσει καὶ νὰ οἰκοδομήσει ψυχές - γιατί σ' αὐτὸ τὸν κινοῦσε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα - ἄφησε κάποτε τὴν πατρίδα του (Νίσιβη τῆς Μεσοποταμίας) μὲ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ, ὅπως ὁ Ἄβραᾶμ (Γέν. 12:1), καὶ ἦρθε στὴν πόλη τῶν Ἐδεσσηνῶν, τόσο γιὰ νὰ προσκυνήσει τὰ τίμια λείψανα (τοῦ ἀποστόλου Θαδδαίου) καὶ τοὺς ἱεροὺς τόπους, ὅσο καὶ γιὰ νὰ συναντήσῃ κάποιον λόγιον ἄνδρα, πού θὰ τοῦ ἔδινε καρπὸ γνώσεως.

Γι' αὐτὸ καὶ παρακάλεσε τὸ Θεό:

«Ἰησοῦ Χριστέ, Δέσποτα καὶ Κύριε ὄλων, ἀξίωσέ με, μόλις θὰ μπῶ στὴν πόλη Ἐδεσσα, νὰ συναντήσω ἕναν τέτοιον ἄνδρα, πού θὰ εἶναι ἰκα-

νός νὰ μιλῆσει μαζί μου γιὰ τὴν ὠφέλεια καὶ τὴν οἰκοδομὴ τῆς ψυχῆς μου».

Μετὰ ἀπὸ αὐτὴ τὴν προσευχὴ, καθὼς βρισκόταν ἤδη στὴν εἴσοδο τῆς πόλης καὶ περνοῦσε τὴν πύλη της, ἦταν συλλογισμένος καὶ προσεκτικός καὶ ὅλος φροντίδα, ψάχνοντας, θαρρεῖς, γιὰ τὸ πῶς θ' ἀντάμωνα ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπο καὶ τί θὰ τὸν ρωτοῦσε καὶ ποιά ὠφέλεια θὰ κέρδιζε (ἀπὸ τὴ συνάντηση αὐτή).

Ἔτσι λοιπὸν βάδιζε στὴν ἄκρη τῆς πόλης, ὅταν ξαφνικὰ τὸν συναντάει μία γυναῖκα, ποὺ ἦταν μάλιστα πόρνη. Αὐτὸ πάντως ἦταν ἀπὸ τὸ Θεό, ποὺ πολλὲς φορές, μυστικὰ καὶ ἀνεξερεύνητα, οἰκονομεῖ (τίς περιστάσεις, γιὰ νὰ πετύχει) ἀπὸ τὰ (φαινομενικὰ) ἀντίθετα πράγματα τὰ ἀντίθετά τους.

Ὁ ἱερός Ἐφραὶμ λοιπὸν, ἀφοῦ ἔτσι ἀνέλπιστα συνάντησε τὴν πόρνη, στάθηκε ἀντίκρου της καὶ τὴν κοίταζε κατάματα, ὅλος ἀπορία, ἐνῶ ἡ ψυχὴ του ἦταν γεμάτη ἔνταση καὶ ταραχὴ, ἐπειδὴ ὄχι μόνο δὲν εἶχε πραγματοποιηθεῖ ὅ,τι εἶχε ζητήσει ἀπὸ τὸ Θεό, ἀλλὰ τὸ ἐντελῶς ἀντίθετο. Ἡ γυναῖκα πάλι, βλέποντάς τον νὰ τὴν παρατηρεῖ τόσο ἐπίμονα, ρίχνει κι αὐτὴ ἐπίμονη τὴ ματιὰ της ἐπάνω του.

Ἀρκετὴ ὥρα κοιτάζονταν ἔτσι μεταξύ τους. Ἐπειτα ὁ μέγας (Ἐφραὶμ) θέλησε νὰ τὴν κάνει νὰ ντραπεῖ καὶ ν' ἀποκτήσει τὴ σεμνότητα ποὺ ἀρμόζει στὶς γυναῖκες. Καὶ τῆς λέει:

- Τί λοιπὸν, κυρά μου; Δὲν κοκκινίζεις, ἔχοντας ἔτσι καρφωμένα τὰ μάτια σου ἐπάνω μου;

Μὰ ἐκείνη ἀποκρίθηκε:

- Σὲ μένα ὅμως ταιριάζει νὰ σὲ βλέπω ἔτσι, γιὰτὶ ἔχω πλαστεῖ ἀπὸ σένα, ἀπὸ τὴ δική σου πλευρά. Ἐσύ, ἀντίθετα, δὲν πρέπει νὰ κοιτάζεις ἐμένα, ἀλλὰ τὴ γῆ, ἀπὸ τὴν ὁποία πλάστηκες.

Ὅταν ὁ Ἐφραὶμ ἄκουσε αὐτὰ τὰ ἐντελῶς ἀπροσδόκητα λόγια, καὶ τὴν γυναῖκα εὐγνωμονοῦσε πολὺ γιὰ τὴν ὠφέλεια (ποὺ τοῦ χάρισε), ἀλλὰ καὶ τὸ Θεὸ εὐχαριστοῦσε θερμὰ, ποὺ πολλὲς φορές μπορεῖ νὰ μᾶς ὠφελήσει πολὺ περισσότερο μὲ γεγονότα καὶ πρόσωπα ποὺ δὲν περιμένουμε, παρὰ μὲ ἄλλα ποὺ περιμένουμε.

*****

Νὰ μὴν ἀντιλέγουμε ἐριστικὰ.

Νὰ μὴν ἀντιλέγουμε ἐριστικὰ οὔτε καὶ ὅταν πιστεύουμε πῶς ἔχουμε δίκιο, ἀλλὰ, γιὰ χάρη τοῦ Θεοῦ, σὲ ὅλα νὰ ὑποχωροῦμε ἀπέναντι στὸν πλησίον.

Τοῦ ἀββᾶ Μάρκου.

Μήν προσπαθεῖς νὰ λύσεις κάποιο δύσκολο πρόβλημα ἢ (νὰ ξεδιαλύνεις) ἓνα ζήτημα τῆς Γραφῆς μὲ φιλονικία, ἀλλὰ μὲ τὰ μέσα ποὺ ἐπιβάλλει ὁ πνευματικὸς νόμος, δηλαδή μὲ τὴν ὑπομονή, τὴν προσευχή καὶ τὴν ἀταλάντευτη πρὸς τὸ Θεὸ ἐλπίδα.

Τοῦ ἀββᾶ Ἡσαΐα.

Ἄν κατοικεῖς μαζί μὲ ἄλλον ἀδελφὸ καὶ θέλεις νὰ γίνεи κάτι, ὁ ἀδελφὸς ὅμως αὐτὸς δὲν θέλει, τότε, γιὰ νὰ μὴ μαλώσετε καὶ τὸν λυπήσεις, νὰ ὑποτάξεις σ' ἐκεῖνον τὸ θέλημά σου. Νὰ εἶσαι ἀπέναντι στὸν ἀδελφὸ σου σὰν φιλοξενούμενός του.

Νὰ μὴν τὸν προστάξεις γιὰ κανένα πράγμα καὶ νὰ μὴ θελήσεις νὰ τὸν ἐξουσιάζεις.

Ἄν σοῦ ἐπιβάλλει κάτι ποὺ δὲν θέλεις, πολέμησε τὸ θέλημά σου ὥσπου νὰ ἐκτελέσεις τὴν προσταγή, γιὰ νὰ μὴν τὸν στενοχωρήσεις, νὰ μὴ χάσεις τὴ συστολή σου ἀπέναντί του καὶ νὰ μὴ διαταράξεις τὴν εἰρηνική σας συμβίωση.

Ἄν, λ.χ., σοῦ πεῖ, «Ψῆσε μου τίποτα», ἐσὺ πὲς του: «Τί θέλεις νὰ σοῦ κάνω;»

Καὶ ἂν σ' ἀφήσει στὴ διάθεσή σου, λέγοντας «(Κάνε) ὅ,τι θέλεις», τότε ἐτοίμασέ του ὅ,τι σᾶς βρίσκεται μὲ φόβο Θεοῦ.

Ἄν θελήσετε νὰ πᾶτε σὲ καμιὰ μικρὴ ἐργασία, νὰ μὴν περιφρονήσει ὁ ἓνας τὸν ἄλλο καὶ βγεῖ μόνος, ἀφήνοντας στὸ κελλί τὸν ἀδελφὸ του νὰ ἐλέγχεται ἀπὸ τὴ συνείδησή του, ἀλλὰ ἄς τοῦ πεῖ μὲ ἀγάπη: «Θέλεις νὰ πᾶμε (μαζί);»

Καὶ ἂν δεῖ ὅτι ὁ ἀδελφός του δὲν ἔχει διάθεση τὴν ὥρα ἐκείνη ἢ εἶναι σωματικὰ ἄρρωστος, ἄς μὴ λογομαχήσει, (λέγοντας λ.χ.) ὅτι «Τώρα πρέπει νὰ φύγουμε», ἀλλὰ ἄς ἀναβάλει (τὴν ἐργασία) γιὰ λίγο καὶ ἄς γυρίσει στὸ κελλί του μὲ φιλευσπλαχνία.

Πρόσεχε, νὰ μὴν ἔρθεις σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν ἀδελφὸ γιὰ ὀτιδήποτε, γιὰ νὰ μὴν τὸν λυπήσεις.

Ἄν μένεις (μόνιμα) μὲ κάποιον ἢ φιλοξενεῖσαι (κοντά του) καὶ πάρεις ἀπὸ αὐτὸν μίαν ἐντολή, πρόσεξε, γιὰ τὸ Θεό, νὰ μὴν τὴν καταφρονήσεις καὶ τὴν ἀθετήσεις, εἴτε κρυφὰ εἴτε φανερά.

Ὅπως ὑποτάσσεται τὸ ζῶο στὸν ἄνθρωπο, ἔτσι πρέπει καὶ κάθε ἄνθρωπος νὰ ὑποτάσσεται στὸν πλησίον του γιὰ χάρη τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ὅπως τὸ ζῶο δὲν ἔχει δικό του θέλημα οὔτε γνώση, ἔτσι πρέπει νὰ κάνω κι ἐγὼ ὄχι μόνο μ' ἐκεῖνον ποὺ συμφωνεῖ ἀλλὰ καὶ μ' ἐκεῖνον ποὺ διαφωνεῖ μαζί μου, καὶ νὰ ὑποτάξω τὴ γνώση μου στὸν ἀνίδεο καὶ τὸ θέλημά μου στὸν ἀσύνητο.

Καὶ τότε εἶναι πού θὰ γνωρίσω πραγματικά τὸν ἑαυτό μου καὶ θὰ καταλάβω τί μὲ βλάπτει.

Γιατὶ ἐκεῖνος πού ἔχει πεποίθηση στήν ἀρετή του καὶ ἐπιμένει στὸ θέλημά του, δὲ μπορεῖ ν' ἀποφύγει τὴν ἔχθρα οὔτε ν' ἀναπαυθεῖ (ψυχικά) οὔτε νὰ δεῖ σὲ ποιά σημεῖα ὑστερεῖ. Καὶ ὅταν (ἢ ψυχὴ του) βγεῖ ἀπὸ τὸ σῶμα, εἶναι δύσκολο νὰ βρεῖ ἔλεος (ἀπὸ τὸ Θεό).

Ὁ Θεός, περισσότερο ἀπ' ὅλες τὶς ἄλλες ἀρετές, ζητάει ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο τοῦτο:

Νὰ ταπεινώνεται καὶ νὰ ὑποτάσσεται στὸν πλησίον σὲ ὅλα.

Ἐκεῖνα πάλι πού γεννοῦν τὴ φιλονικία εἶναι τὰ ἐξῆς: ἡ πολυλογία, ἡ μεταφορὰ στὸν καθένα λόγων πού τοῦ ἀρέσουν, ἡ παρρησία, ἡ δολιότητα καὶ τὸ νὰ θέλει κανεὶς νὰ ἐπικρατεῖ ὁ λόγος του. Αὐτὰ (κυρίως) εἶναι πού ὀδηγοῦν στὴ φιλονικία, καὶ ἡ ψυχὴ ἐκείνου πού τὰ ἔχει εἶναι κατοικητήριο ὄλων τῶν παθῶν.

Ἀντιόχου τοῦ Πανδέκτη.

Ὁ ἐριστικὸς ἄνθρωπος ὄχι μόνο με τοὺς συγγενεῖς του δὲν εἰρηνεύει ποτέ, μὰ οὔτε καὶ μὲ τοὺς ξένους.

Γιατὶ, θέλοντας νὰ ικανοποιήσῃ τὸν ἐριστικὸ τοῦ λογισμὸ, πάντα καταφεύγει σὲ ραδιουργίες καὶ συνεχῶς ὀργίζεται, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ταραίζει, καὶ φτάνει ἔτσι νὰ γίνεται ἀντιπαθητικὸς σε ὅλους.

Εἶναι γραμμένο σχετικὰ στὴ Γένεση, ὅτι ὁ Ἡσαῦ πῆρε γυναικὲς ἀλλόφυλες, πού μάλωναν μὲ τὸν Ἰσαὰκ καὶ τὴ Ρεβέκκα (26:35).

Γι' αὐτὸ εἶπε ἡ Ρεβέκκα στὸν Ἰσαὰκ: «Προσώχθικα τῇ ζωῇ μου διὰ τὰς θυγατέρας τῶν υἱῶν Χέτ» (27:46).

Αὐτὸ τὸ χωρίο φανερώνει, ὅτι τὰ μαλώματα ταιριάζουν στοὺς ἄθεους καὶ ὄχι στοὺς πιστοὺς καὶ εὐσεβεῖς.

Γιατὶ οἱ ἀληθινοὶ χριστιανοὶ καὶ μαθητὲς τοῦ Χριστοῦ μιμοῦνται τὸν Κύριο καὶ Διδάσκαλό τους, γιὰ τὸν ὁποῖο ἦταν γραμμένο, ὅτι δὲν θὰ φιλονικήσῃ οὔτε θὰ φωνάξῃ οὔτε θ' ἀκούσῃ κανεὶς τὴ φωνὴ του στὶς πλατεῖες (Ματθ. 12:19. Πρβλ. Ἠσ. 42:2).

Καὶ αὐτοὶ δὲν προσπαθοῦν νὰ λύσουν ὁποιοδήποτε ζήτημα μὲ μαλώματα καὶ λογομαχίες, ἀλλὰ μὲ τὴν ὑπομονὴ καὶ τὴν προσευχὴ καὶ τὴν ὑπακοὴ καὶ τὴ μονολόγιστη ἐλπίδα (δηλαδή αὐτὴ πού ἀποβλέπει μόνο στὸν Κύριο, χωρὶς νὰ ταλαντεύεται).

Δὲν θέλουν ποτὲ νὰ ἐπιβάλλουν τὸ λόγο τους οὔτε νὰ ικανοποιήσουν τὸ θέλημά τους, ὅπως ἄλλωστε εἶπε καὶ ὁ Κύριος:

«Ἦλθον οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με Πατρός» (πρβλ. Ἰω. 6:38-39).

Τοῦ ἁγίου Ἐφραίμ.

Ἄν κατοικεῖς μαζί με (ἄλλους) ἀδελφούς, μὴ θέλεις νὰ τοὺς διατάξεις, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ εἶσαι παράδειγμα γι' αὐτοὺς στὰ καλὰ ἔργα (πρβλ. Τίτ. 2:7), κάνοντάς τους ὑπακοή σ' αὐτὰ ποὺ σοῦ λένε. Ἄν ὅμως παρουσιαστεῖ ἀνάγκη νὰ μιλήσεις, πὲς (τὴν ἀποψή σου) σὰν νὰ δίνεις μία ταπεινὴ συμβουλή. Ἄν πάλι ἓνας ἄλλος ἀδελφὸς φέρει ἀντίρρηση σ' αὐτὰ ποὺ ἐσὺ λές, νὰ μὴν ταραχθεῖς, ἀλλὰ νὰ ἐγκαταλείψεις τὸ θέλημά σου γιὰ χάρη τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης καὶ ν' ἀπαντήσεις με πρᾶότητα σ' ἐκεῖνον ποὺ σοῦ ἔφερε ἀντίρρηση:

«Ἐγώ, εὐλογημένε, μίλησα σὰν ἀπλοϊκὸς ἄνθρωπος, ἐπειδὴ ἔτσι σκέφτηκα, καὶ συγχώρεσέ με, γιατί μίλησα ἐνῶ εἶχα ἄγνοια (τοῦ ζητήματος), γι' αὐτὸ ἃς γίνει ὅπως εἶπες ἐσύ».

Καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο θὰ φύγει ἄπρακτος καὶ ντροπιασμένος ὁ διάβολος, ποὺ ὑποκινεῖ τὶς ταραχές. Γιατὶ τὸ νὰ φιλονικεῖ κανεὶς καὶ νὰ ὑποστηρίζει τὸ δικό του θέλημα ξεσηκώνει ταραχές καὶ θυμὸ δυσκολογιάτρευτο. Καὶ ὁ θυμὸς, λέει (ἡ Γραφή), «ἐν κόλπῳ ἀφρόνων ἀναπαύσεται» (Ἐκκλ. 7:9). Καὶ (ἄλλοῦ) πάλι: «Ἡ ροπή τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ πτῶσις αὐτῶ» (Σοφ. Σειρ. 1:22).

Γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἀπόστολος παραγγέλλει: «Δοῦλον Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι» (Β' Τιμ. 2:24).

Ἀπὸ τὸ Γεροντικό.

Ὁ ἀββᾶς Ποιμὴν εἶπε, ὅτι τὸ θέλημα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τεῖχος χάλκινο ἀνάμεσα σ' αὐτὸν καὶ τὸ Θεό, καὶ πέτρα ποὺ (γυρίζει) καὶ χτυπάει τὸν ἴδιο (τὸν ἄνθρωπο). Ἄν λοιπὸν τὸ ἐγκαταλείψει, θὰ λείει κι αὐτὸς (ὅπως ὁ προφήτης Δαβίδ):

«Ἐν τῷ Θεῷ μου ὑπερβήσομαι τεῖχος» (Ψαλμ. 17:30).

Ἄν πάλι τὸ δικαίωμα συνεργαστεῖ με τὸ θέλημα, τότε ὁ ἄνθρωπος νικιέται.

***

Ἄνας γέροντας εἶπε:

- Ἡ φιλονικία παραδίνει τὸν ἄνθρωπο στὴν ὀργή, ἡ ὀργὴ τὸν παραδίνει στὴν τύφλωση, καὶ ἡ τύφλωση τὸν ὀδηγεῖ στὴ διάπραξη κάθε κακοῦ.

***

Ὁ ἀββᾶς Ἀμμωνᾶς ρωτήθηκε, ποιά εἶναι ἡ «στενὴ καὶ τεθλιμμένη» ὁδὸς (Ματθ. 7:14).

Καὶ ἀποκρίθηκε:

- Ἡ «στενή καὶ τεθλιμμένη» ὁδὸς εἶναι τὸ νὰ ὑποτάσσει κανεὶς τοὺς λογισμοὺς του καὶ νὰ κόβει, γιὰ χάριθ τοῦ Θεοῦ, τὰ θελήματά του. Αὐτὸ σημαίνει ἄλλωστε, καὶ τὸ «ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμεν σοι» (Ματθ. 19:27).

***

Ὁ ἀββᾶς Ἀλώνιος εἶπε:

- Ἄν δὲν γκρέμιζα συθέμελα ὀλόκληρο (τὸ οἰκοδόμημα τοῦ θελήματός μου), δὲν θὰ μπορούσα νὰ οἰκοδομήσω (πνευματικά) τὸν ἑαυτό μου. Ἄν δηλαδὴ δὲν ἐγκατέλειπα κάθε τί, πού, ἀπὸ τὸ δικό μου θέλημα, μοῦ φαινόταν καλό, δὲν θὰ μπορούσα ν' ἀποκτήσω τίς ἀρετές.

***

Ἕνας ἀδελφὸς ρώτησε τὸν ἀββᾶ Ποιμένα:

- Πῶς πρέπει νὰ εἶμαι στὸν τόπο πού κατοικῶ;

- Ὅπου κι ἂν βρίσκεσαι, ἀποκρίθηκε, νὰ ἔχεις τὴ συναίσθηση πὼς εἶσαι πάροικος (δηλαδὴ ξένος, χωρὶς δικαιώματα).

Ἔτσι δὲν θὰ ζητήσεις (ποτέ) νὰ εἶναι πρῶτος ὁ λόγος σου, καὶ θὰ εἶσαι ἀναπαυμένος (ψυχικά).

***

Εἶπε πάλι (ὁ ἀββᾶς Ποιμὴν):

- Νὰ μὴν ἱκανοποιήσεις (ποτέ) τὸ θέλημά σου.

Ἀπεναντίας, αὐτὸ πού χρειάζεται εἶναι νὰ ταπεινώνεσαι μπροστὰ στὸν ἀδελφὸ σου.

***

Ἕνας ἀπὸ τοὺς πατέρες εἶπε τὴν ἐξῆς παραβολὴ γιὰ τὴν ταπεινοφροσύνη:

- Εἶπαν (κάποτε) οἱ κέδροι στὰ καλάμια: «Πῶς ἐσεῖς, μολονότι εἶστε ἀσθενικὰ καὶ ἀδύνατα, δὲν σπᾶτε τὸ χειμῶνα, ἐνῶ ἐμεῖς, ἂν καὶ εἶμαστε τόσο μεγάλοι, συντριβόμαστε ἢ καὶ ξεριζωνόμαστε καμιά φορά;» Καὶ τὰ καλάμια ἀποκρίθηκαν: «Ἐμεῖς, ὅταν ἔρθει ὁ χειμῶνας καὶ φυσήσουν οἱ ἄνεμοι, γέρνουμε μὲ τοὺς ἀνέμους πότε ἀπὸ δῶ καὶ πότε ἀπὸ κεῖ, γι' αὐτὸ καὶ δὲν σπᾶμε. Ἐσεῖς ὅμως κινδυνεύετε, ἐπειδὴ ἀντιστέκεστε στοὺς ἀνέμους».

Καὶ (μετὰ ἀπ' αὐτὴ τὴν παραβολὴ) εἶπε (συμπερασματικά) ὁ γέροντας:

- Πρέπει (λοιπόν) νὰ ὑποχωροῦμε ὅταν μᾶς προσβάλλουν καὶ νὰ δίνουμε «τόπον τῇ ὀργῇ» (Ρωμ. 12:19).

Νὰ μὴν ἐρχόμαστε σὲ σύγκρουση οὔτε νὰ πέφτουμε σὲ κακοὺς λογισμοὺς οὔτε νὰ λογομαχοῦμε καὶ νὰ δημιουργοῦμε ζητήματα.

Δυὸ γέροντες ζοῦσαν μαζί πολλά χρόνια, καὶ ποτὲ δὲν μάλωσαν.

Εἶπε λοιπὸν (κάποτε) ὁ ἕνας στὸν ἄλλον:

- Ἄς μαλώσουμε κι ἐμεῖς μία φορά, ὅπως οἱ ἄνθρωποι.

- Μὰ δὲν ξέρω πῶς γίνεται τὸ μάλωμα, ἀπάντησε ὁ ἄλλος.

- Νά, εἶπε ὁ πρῶτος, θὰ βάλω μία μικρὴ πλίθα στὴ μέση, καὶ θὰ λέω πῶς εἶναι δική μου. Ἐσὺ πάλι θὰ λὲς ὅτι δὲν εἶναι δική μου, ἀλλὰ δική σου. Καὶ ἔτσι θὰ γίνει ἡ ἀρχή.

Ἔβαλε λοιπὸν στὴ μέση τὴν πλίθα καὶ εἶπε στὸν ἄλλον:

- Αὐτὴ εἶναι δική μου.

- Ὅχι, εἶπε αὐτός, δική μου (εἶναι).

- Ἐ, ἂν εἶναι δική σου, πάρε την καὶ πήγαινε, ἀποκρίθηκε ὁ πρῶτος.

Καὶ ἔφυγαν, χωρὶς νὰ μπορέσουν νὰ μαλώσουν.

Ἀπὸ τὸ βίο τοῦ ὀσίου Συμεὼν τοῦ ἐν τῇ μάνδρα.

Ὅταν ὁ (ὀσιος) Συμεὼν σοφίστηκε τὸν πρωτόγνωρο (γιὰ τὴν ἐποχὴ του) τρόπο ἀσκήσεως πάνω στὸ στῦλο καὶ διαδόθηκε ἔντονα ἡ φήμη του παντοῦ, οἱ ἐρημίτες πατέρες ξαφνιαστήκαν ἀπὸ τὸ ἀσυνήθιστο καὶ παράδοξο αὐτὸ ἐγχείρημα. Τοῦ στέλνουν λοιπὸν κάποιους μὲ τὴν ἐντολὴ νὰ τὸν ἐπιπλήξουν γιὰ τὴν περίεργη ἐπινόησή του καὶ νὰ τοῦ συστήσουν ν' ἀκολουθήσει χωρὶς περιφρόνηση τὸν συνηθισμένο καὶ δοκιμασμένο ἀπὸ τοὺς ἁγίους δρόμο, ὅπου βαδίζοντας τόσα πλήθη μακαρίων (ἀνδρῶν), ἀνέβηκαν ὡς τὰ ἐπουράνια καὶ κατοίκησαν σ' ἐκεῖνα τὰ αἰώνια σκηνώματα. Ἐπειτα ὅμως, ἀπὸ φόβο μήπως ἡ σκέψη (τοῦ ὀσίου) ἦταν θεάρεστη καὶ ἐκεῖνοι ἀντιμετώπιζαν τὴν ὑπόθεση ἀνθρώπινα, ἔδωσαν στοὺς ἀπεσταλμένους κι αὐτὴ τὴν παραγγελία: Ἄν μὲν δοῦν τὸν ἄνδρα ν' ἀρνεῖται τὸ θέλημά του καὶ νὰ κατεβαίνει ἀπὸ κεῖ (ποὺ εἶχε ἀνέβει, ὑπακούοντας σ' αὐτούς), νὰ τὸν συγκρατήσουν ἀμέσως καὶ νὰ τὸν προτρέψουν νὰ μείνει σταθερὸς στὴν ἀπόφασή του, γιὰτὶ ἔτσι θὰ θεωροῦσαν ὅτι πρόκειται γιὰ θεία οἰκονομία, καὶ δὲν θὰ εἶχαν πιά γιὰ τὸ μέλλον τὸ φόβο, ὅτι μία τέτοια ἀρχὴ δὲν θὰ καταλήξει καὶ σὲ καλὸ τέλος. Ἄν πάλι (ὁ ὀσιος) δυσφοροῦσε καὶ δὲν ἀνεχόταν οὔτε λίγες συμβουλές (ν' ἀκούσει), ἀλλὰ πεισματικὰ καὶ ἀσυλλόγιστα ἀκολουθοῦσε τὸ δικό του θέλημα, τότε θὰ γινόταν ὅπως δὴποτε φανερό, ἔλεγαν, ὅτι βρίσκεται μακριὰ ἀπὸ τὴν ταπεινοφροσύνη - ὁπότε ποιὸς δὲν θὰ ἔλεγε ὅτι ὁ πονηρὸς τοῦ εἶχε βάλει αὐτοὺς τοὺς λογισμούς; Σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσι πρόσταζαν (οἱ πατέρες τοὺς ἀπεσταλμένους τους) νὰ τὸν τραβήξουν κάτω καὶ νὰ τὸν κατεβάσουν ἀπὸ τὸ στῦλο ἀκόμα καὶ μὲ τὴ βία.

Φτάνοντας λοιπόν οί απεσταλμένοι με τέτοια έντολή στον πατέρα τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ τῆς ὑπακοῆς Συμεών, κυριεύθηκαν ἀπὸ σεβασμὸ ἀπέναντί του μόλις κιόλας τὸν εἶδαν καὶ τὸν χαιρέτισαν. Δὲν μπορούσαν οὔτε νὰ τὸν κοιτάξουν στὸ πρόσωπο. Ὅμως, γιὰ τὴν έντολή τῶν πατέρων πού τοὺς ἔστειλαν καὶ γι' αὐτὸ καθεαυτὸ τὸ καλὸ τῆς ἐκπληρώσεώς της, τοῦ λένε χωρὶς περιστροφές ὅλα ὅσα τοὺς εἶχαν πεῖ ἐκεῖνοι. Κι ὁ ἀληθινὰ πρᾶος καὶ ταπεινὸς στὴν καρδιά (Συμεών), δέχθηκε με πραότητα τὴν ἐπιτίμησή τους. Δὲν ἀντιμίλησε, δὲν ἀγανάκτησε, δὲν τὴ συζήτησε, δὲν εἶπε τίποτα, οὔτε πολλὰ οὔτε λίγα. Ἀπεναντίας μάλιστα, ἀφοῦ δέχθηκε τὴν ἐπιτίμηση με ἰλαρὸ βλέμμα καὶ χαμηλωμένα μάτια, ἔκανε νὰ κατεβεῖ ἀπὸ τὸ στῦλο, εὐχαριστώντας τὸ Θεὸ καὶ εὐγνωμονώντας τοὺς πατέρες γιὰ τὴν φροντίδα τους. Ἀμέσως τότε οἱ απεσταλμένοι τὸν σταματοῦν καὶ τοῦ φανερώνουν τὴν κρίση τῶν πατέρων. Ὑστερα, ἀφοῦ εὐχήθηκαν στὸ Συμεών νὰ μείνει μόνιμα καὶ σταθερὰ πάνω στὸ στῦλο, νὰ ἔχει καλὸ τέλος καὶ (ν' ἀξιωθεῖ) με ἀσφάλεια τὴν ἀνάπαυση ἀπὸ τοὺς συνεχεῖς κόπους του, ἀναχώρησαν.

*****

Ὅλα προέρχονται ἀπὸ τὴ δικαιοσύνη.

Ὅλα προέρχονται ἀπὸ τὴ δικαιοσύνη καὶ τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ, γι' αὐτὸ ὁ πιστὸς νὰ μὴν ἐπιδιώκει τὴν ἐκπλήρωση τοῦ δικοῦ του, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ θελήματος.

Τοῦ ἁγίου Διαδόχου.

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἴμαστε πλασμένοι «κατ' εἰκόνα» τοῦ Θεοῦ. Τὸ «καθ' ὁμοίωσιν» (Γέν. 1:26-27) ὅμως τὸ ἔχουν μόνο ἐκεῖνοι, πού με πολλὴ ἀγάπη ὑποδούλωσαν τὴν ἐλευθερία τους στὸ Θεό, γιὰτὶ ὅταν δὲν ἀνήκουμε στοὺς ἑαυτοὺς μας, τότε εἴμαστε ὅμοιοι μ' Ἐκεῖνον, πού μᾶς συμφιλίωσε με τὸν ἑαυτὸ Του μέσω τῆς ἀγάπης.

Τοῦ Ἀββᾶ Μάρκου.

Μερικοὶ ὀνομάζουν συνετοὺς ἐκείνους πού μποροῦν νὰ διακρίνουν (καὶ νὰ ἀναλύσουν) τὰ αἰσθητὰ πράγματα. Συνετοὶ ὅμως εἶναι ἐκεῖνοι, πού ἐξουσιάζουν τὰ θελήματά τους.

Ἐκεῖνος πού δὲν ἐγκαταλείπει τὸ θέλημά του γιὰ χάρη τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ, πεδικλώνεται στὰ δικά του ἔργα καὶ γίνεται ὑποχείριος τῶν ἐχθρῶν (δαιμόνων).

Ὅταν θέλεις νὰ βρεῖς λύση σὲ πρόβλημα περίπλοκο, ψάξε γι' αὐτὸ, τί ἀρέσει στὸ Θεό, καὶ θὰ βρεῖς τὴ λύση του τὴν ὠφέλιμη.

Σ' ἐκεῖνα τὰ πράγματα πού εὐαρεστεῖται ὁ Θεός, σ' αὐτὰ καὶ ὅλη ἡ κτίση ὑπηρετεῖ. Σ' ἐκεῖνα πού ὁ Θεός ἀποστρέφεται, καὶ ἡ κτίση ἀντιστέκεται.

Ἐκεῖνος πού ἀντιστέκεται στὰ λυπηρὰ συμβάντα, πολεμάει, χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζει, τὴν προσταγὴ τοῦ Θεοῦ. Ἀπεναντίας, ἐκεῖνος πού τὰ δέχεται μὲ ξεκάθαρη γνώση (τῆς αἰτίας καὶ τῆς προελεύσεώς τους), αὐτός, κατὰ τὴ Γραφή, ὑπομένει τὸν Κύριο (Ψαλμ. 26:14).

Ὅταν σοῦ ἔρθει πειρασμός, μὴ ζητᾶς (νὰ μάθεις) γιατί ἢ ἀπὸ ποιὸν ἔχει ἔρθει, ἀλλὰ (ζήτησε) νὰ τὸν ὑπομείνεις μὲ εὐχαρίστηση καὶ χωρὶς μνησικακία.

Τοῦ ἀββᾶ Ἡσαΐα.

Ἀδελφέ, ἂν συναντήσεις κάποια δυσκολία εἴτε στὰ ἔργα σου εἴτε στὰ λόγια σου εἴτε (ἀκόμα καὶ) στὶς σκέψεις σου, νὰ μὴ ζητᾶς καθόλου τὸ θέλημα σου οὔτε τὴν εὐκολία σου, ἀλλὰ φρόντιζε ν' ἀνακαλύπτεις (ποιοὶ εἶναι) ἀκριβῶς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτὸ νὰ κάνεις στὴν ἐντέλεια, ἔστω κι ἂν φαίνεται πὼς θέλει κόπο, πιστεύοντας μὲ ὅλη σου τὴν καρδιά, ὅτι αὐτὸ σὲ συμφέρει περισσότερο ἀπὸ κάθε ἀνθρώπινη σύνεση. Γιατὶ ἡ (κάθε) ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ εἶναι (δοσμένη γιὰ νὰ μᾶς ἐξασφαλίσει τὴν) αἰώνια ζωή, καὶ ὅσοι τὴν ἐπιζητοῦν δὲν θὰ στερηθοῦν κανένα ἀγαθό.

Ἀπὸ τὸ Γεροντικό.

Ἕνας γέροντας εἶπε:

- Ἄν ἀρρωστήσεις καὶ ζητήσεις ἀπὸ κάποιον νὰ σοῦ δώσει ἓνα πράγμα πού χρειάζεσαι, καὶ δὲν σοῦ τὸ δώσει, μὴ γογγύσεις ἐναντίον του, ἀλλὰ πές:

«Ἄν ἦμουν ἄξιος νὰ τὸ πάρω, θὰ πληροφοροῦσε ὁ Θεὸς τὸν ἀδελφὸ νὰ μοῦ τὸ προσφέρει σὰν ἐλεημοσύνη».

***

Εἶπε πάλι (ὁ ἴδιος):

- Ἄν σὲ κρατήσουν (κάπου) γιὰ τραπέζι καὶ σὲ βάλουν στὴν πιὸ ἀσημαντὴ θέση, νὰ μὴ γογγύσει ὁ λογισμὸς σου (ἐναντίον ἐκείνων πού σὲ φιλοξενοῦν), ἀλλὰ νὰ λές: «Οὔτε κι ἐδῶ ἦμουν ἄξιος (νὰ καθήσω)». Γιατὶ πρέπει νὰ ξέρεις, ὅτι καμιὰ θλίψη δὲν ἔρχεται στὸν ἄνθρωπο, παρὰ μόνο «ἄνωθεν», ἀπὸ τὸ Θεό, εἴτε γιὰ νὰ δοκιμαστεῖ εἴτε ἐξαιτίας τῶν ἁμαρτιῶν του. Καὶ ὅποιος δὲν ἔχει αὐτὴ τὴν πεποίθηση, δὲν πιστεύει ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι δίκαιος κριτής.

***

Ὁ ἀββᾶς Ἰσίδωρος εἶπε:

- Ἡ σύνεση τῶν ἀγίων εἶναι τούτη, τὸ ὅτι ἀπέκτησαν ἐπίγνωση τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ. Γιατὶ ὅλα τὰ νικάει ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν ὑπακοὴν στὴν ἀλήθεια, ἀφοῦ εἶναι εἰκόνα καὶ ὁμοίωμα τοῦ Θεοῦ. Ἀπ' ὅλα τὰ πάθη, πάλι, τὸ φοβερότερο εἶναι νὰ ἀκολουθεῖ κανεὶς τὴν καρδιά του, νὰ ὑπακούει δηλαδή στὸ θέλημά του καὶ ὄχι στὸ νόμο τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸ (τὸ πάθος) στὴν ἀρχὴ μὲν δείχνει ὅτι ἀναπαύει κάπως (ψυχικά) τὸν ἄνθρωπο, ὕστερα ὅμως τὸν ὀδηγεῖ στὴν κατάθλιψη, ἐπειδὴ ἀγνόησε τὸ μυστήριον τῆς θείας οἰκονομίας καὶ δὲν βρῆκε τὸ δρόμο τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ τὸν ἀκολουθήσει.

*****

Ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι ἐντελῶς ἀκατανίκητη.

Ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι ἐντελῶς ἀκατανίκητη ἀπὸ τοὺς δαίμονες. Πῶς γεννιέται καὶ ποιά εἶναι ἡ δύναμή της.

Ἀπὸ τὸ Γεροντικό.

Ρώτησαν τὸν Ἀββᾶ Λογγίνο:

- Ποιά ἀρετὴ εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἀπ' ὅλες;

Καὶ ἀπάντησε:

- Σκέφτομαι, ὅτι, ὅπως ἡ ὑπερηφάνεια εἶναι τὸ μεγαλύτερο ἀπ' ὅλα τὰ πάθη, ἀφοῦ καὶ ἀπὸ τὸν οὐρανὸ μπόρεσε νὰ ρίξει κάποιους (δηλαδὴ τὸν Ἐωσφόρο καὶ τὸ τάγμα του), ἔτσι καὶ ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἀπ' ὅλες τὶς ἀρετές, γιατί κι ἀπ' αὐτὰ τὰ τάρταρα μπορεῖ ν' ἀνεβάσει ἓνα ἄνθρωπο, ἀκόμα κι ἂν εἶναι ἀμαρτωλὸς σὰν δαίμονας.

Νὰ γιατί ὁ Κύριος πρὶν ἀπ' ὅλους μακαρίζει τοὺς «πτωχοὺς τῷ πνεύματι», (δηλαδὴ τοὺς ταπεινοὺς) (Ματθ. 5:3).

***

Ἕνας γέροντας εἶπε:

- Προτιμῶ ἦττα ποὺ θὰ συνοδεύεται ἀπὸ ταπεινοφροσύνη, παρὰ νίκη ποὺ θὰ συνοδεύεται ἀπὸ ὑπερηφάνεια.

***

Ἕνας (ἄλλος) γέροντας εἶπε:

- Πολλὲς φορές ἡ ταπείνωση ἔσωσε πολλοὺς, καὶ μάλιστα ἄκοπα.

Κι αὐτὸ τὸ ἀποδεικνύουν ὁ τελώνης καὶ ὁ ἄσωτος υἱός, ποὺ εἶπαν μόνο λίγα λόγια καὶ σώθηκαν (βλ. Λουκ. 18:13 - 15:21).

***

Ὁ ἀββᾶς Ἡσαΐας εἶπε:

- Περισσότερο ἀπ' ὅλα ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ τὴν ταπεινοφροσύνη.

Γι' αὐτὸ ἄς εἴμαστε πάντα ἔτοιμοι, σὲ κάθε λόγο ποὺ ἀκοῦμε ἢ ἐργασία (ποὺ κάνουμε), νὰ λέμε (στὸν πλησίον):

«Συγχώρεσέ με».

Γιατί με τήν ταπεινοφροσύνη καταστρέφονται ὅλα τὰ (πονηρὰ ἔργα) τοῦ ἐχθροῦ.

***

Ἡ ἀμμὰ Θεοδώρα ἔλεγε, πὼς οὔτε ἡ ἄσκησις οὔτε ἡ κακουχία οὔτε οἱ ὁποιοιδήποτε κόποι σώζουν (τὸν ἄνθρωπο), παρὰ μόνο ἡ γνήσια ταπεινοφροσύνη. (Καὶ γιὰ ἐπιβεβαίωσις διηγόταν τὸ ἐξῆς:)

- Ἦταν κάποιος ἀναχωρητής, ποὺ ἔδιωχνε τοὺς δαίμονες. Καὶ τοὺς ἐξέταζε, γιὰ νὰ μάθει μὲ ποιὸν τρόπο βγαίνουν (ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο). «Μὲ τὴ νηστεία;» τοὺς ρωτοῦσε. «Ἐμεῖς οὔτε τρῶμε οὔτε πίνουμε», ἀπαντοῦσαν ἐκεῖνοι.

«Μὲ τὴν ἀγρυπνία;». «Ἐμεῖς δὲν κοιμόμαστε καθόλου», ἔλεγαν.

«Μὲ τὴν ἀναχώρησι (ἀπὸ τὸν κόσμον);». «Ἐμεῖς ζοῦμε στὶς ἐρήμους», ἀποκρίνονταν.

Ἐπειδὴ ὁ γέροντας ἐπέμενε καὶ ἔλεγε, «Μὲ ποιὸν λοιπὸν τρόπο βγαίνετε;», ἐκεῖνοι ὁμολόγησαν:

«Τίποτα δὲν μᾶς νικάει, παρὰ μόνο ἡ ταπεινοφροσύνη».

***

Ὁ ἀββᾶς Σισώης ἔλεγε, ὅτι ὁ δρόμος ποὺ ὀδηγεῖ στὴν ταπεινοφροσύνη εἶναι ἡ ἐγκράτεια, ἡ ἀδιάλειπτη προσευχὴ στὸ Θεὸ καὶ ὁ ἀγῶνας νὰ βάζουμε τὸν ἑαυτό μας πιὸ κάτω ἀπὸ κάθε ἄνθρωπο.

Ἕνας ἀδελφὸς ρώτησε τὸν Ἀββᾶ Κρόνιο:

- Μὲ ποιὸν τρόπο φτάνει ὁ ἄνθρωπος στὴν ταπεινοφροσύνη;

- Μὲ τὸ φόβο τοῦ Θεοῦ, ἀπάντησε ὁ γέροντας.

- Καὶ μὲ ποιὸν τρόπο φτάνει στὸ φόβο τοῦ Θεοῦ; ξαναρώτησε ὁ ἀδελφός.

- Κατὰ τὴ γνώμη μου, εἶπε ὁ γέροντας, μὲ τὸ νὰ περιμαζέψει τὸν ἑαυτό του ἀπὸ κάθε περισπασμὸ καὶ μὲ τὸ νὰ καταβάλλει σωματικούς κόπους καὶ μὲ τὸ νὰ θυμᾶται, ὅσο μπορεῖ, τὴν ἔξοδο (τῆς ψυχῆς του) ἀπὸ τὸ σῶμα καὶ τὴν κρίση τοῦ Θεοῦ.

***

Ἕνας γέροντας εἶπε:

- Ὅποιος ἔχει ταπείνωσι, ταπεινώνει τοὺς δαίμονες, καὶ ὅποιος δὲν ἔχει ταπείνωσι, χλευάζεται ἀπὸ τοὺς δαίμονες.

***

Ῥώτησαν ἓνα γέροντα:

- Γιατί χτυπιόμαστε τόσο πολὺ ἀπὸ τοὺς δαίμονες;

- Ἐπειδὴ πετᾶμε τὰ ὄπλα μας, ἀπάντησε ἐκεῖνος, ἐννοῶ τὴν ἀτιμία, τὴν ταπείνωσι, τὴν ἀκτημοσύνη καὶ τὴν ὑπομονή.

Μια φορά ἤρθαν κάποιοι στή Θηβαΐδα, σ' ἓνα γέροντα, καὶ τοῦ ἔφεραν ἓνα δαιμονισμένο γιὰ νὰ τὸν θεραπεύσει. Καὶ ὁ γέροντας, (μολονότι ἀρχικὰ δὲν δεχόταν, θεωρώντας τὸν ἑαυτοῦ ἀνάξιο, τελικὰ), ἐπειδὴ πολὺ τὸν παρακάλεσαν, λέει στὸ δαίμονα:

- Βγές ἀπὸ τὸ πλάσμα τοῦ Θεοῦ!

- Βγαίνω, ἀποκρίθηκε ὁ δαίμονας. Ἄλλὰ σὲ ρωτάω ἓνα πρᾶγμα καὶ ἀπάντησέ μου: Ποιοὶ εἶναι τὰ «ἐρίφια» καὶ ποιοὶ τὰ «πρόβατα» (Ματθ. 25:31-33);

- Τὰ «ἐρίφια» εἶμαι ἐγώ, ἀπάντησε ὁ γέροντας. Ὅσο γιὰ τὰ «πρόβατα», ὁ Θεὸς τὰ γνωρίζει.

Μόλις ἄκουσε (αὐτὰ τὰ λόγια) ὁ δαίμονας, κραύγασε:

- Νά, γιὰ τὴν ταπείνωσή σου βγαίνω!

Καὶ βγῆκε (ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο) τὴν ἴδια ὥρα.

Ἀπὸ τὸ βίο τῆς ἁγίας Συγκλητικῆς.

Ἡ μακαρία Συγκλητική ἔλεγε, ὅτι ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι τόσο μεγάλη (ἀρετή), ὥστε ὁ διάβολος, ἐνῶ μπορεῖ ὅλες σχεδὸν τὶς ἀρετὲς νὰ τὶς μιμεῖται, αὐτὴν οὔτε ποὺ ξέρει κἂν τί εἶναι. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἀπόστολος Πέτρος, γνωρίζοντας πόση ἀσφάλεια καὶ σταθερότητα ἐξασφαλίζει αὐτὴ (στὴν πνευματικὴ ζωή), μᾶς προτρέπει νὰ δεθοῦμε μαζί της (βλ. Α' Πέτρ. 5:5), ἔτσι ποὺ νὰ τὴν ἔχουμε, θὰ λέγαμε, ἀναπόσπαστη (ἀπὸ τὸν ἑαυτοῦ μας), καὶ νὰ δένουμε γερὰ μ' αὐτὴ καὶ νὰ συγκρατοῦμε ὅλες τὶς ἄλλες ἀρετὲς. Γιατὶ ὅπως ἀκριβῶς εἶναι ἀδύνατον νὰ κατασκευαστεῖ πλοῖο χωρὶς καρφιά, ἔτσι εἶναι ἀκατόρθωτο νὰ σωθεῖ κανεὶς χωρὶς ταπεινοφροσύνη. Βλέπεις καὶ τὸν ὕμνο τῶν Τριῶν Παίδων; Πῶς δηλαδή, ἐνῶ δὲν ἀναφέρθηκαν καὶ πολὺ στὶς ἄλλες ἀρετὲς, ἐνῶ δὲν ἔκαναν λόγο γιὰ τοὺς ἀγνοοῦς ἢ τοὺς ἀκτήμονες, ἀπαρίθμησαν ὅμως ἀνάμεσα στοὺς ὕμνητὲς (τοῦ Κυρίου) τοὺς ταπεινοὺς (Δαν., Ὕμνος Τριῶν Παίδων: 64); Ἄλλὰ καὶ ὁ Κύριος, ἐκπληρώνοντας τὸ προαιώνιο σχέδιό Του γιὰ μᾶς, αὐτὴν (τὴν ταπεινοφροσύνη) ἐνδύθηκε: «Μάθετε», λέει, «ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶος εἰμὶ καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν» (Ματθ. 11:29).

Ἀρχὴ καὶ τέλος λοιπὸν (ὅλων) τῶν ἀγαθῶν ἄς εἶναι γιὰ σένα ἡ ταπεινοφροσύνη.

Πηγή : <http://users.uoa.gr/nektar/orthodoxy/gerontikon>.